

ОДБРАНА

Кућа за стицање вештина

Центар за обуку В и ПВО

Ускоро нови нормативи
у области људских ресурса

Мозаик кадровске реформе

Специјални
прилог

МИНИСТАРСТВО
ОДБРАНЕ
У 2009.

15. децембар 2009. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

Година V ■ Број 102

VELIKI HITOVI
GRUPE ABBA

Umetnički ansambl
Ministarstva odbrane
Republike Srbije
"Stanislav Binički"

dirigent:
Vojkan Borisavljević

TIJANA DAPČEVIĆ
NADA PAVLOVIĆ
MAJA ODŽAKLIEVSKA
JELENA JOVIČIĆ
MILENA VASIĆ
OT BEND
DEJAN LUTKIĆ
MARINKO MADŽGALJ

SPECIJALNI GOST:
JADRANKA JOVANOVIĆ

VODITELJI:
BOJANA STEFANOVIĆ i MILOŠ MILOVANOVIĆ

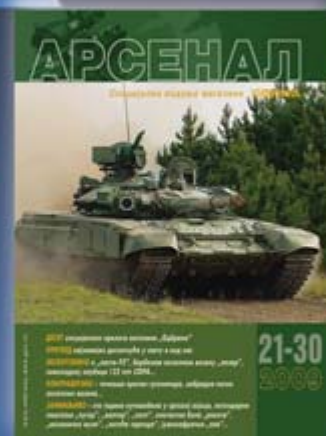
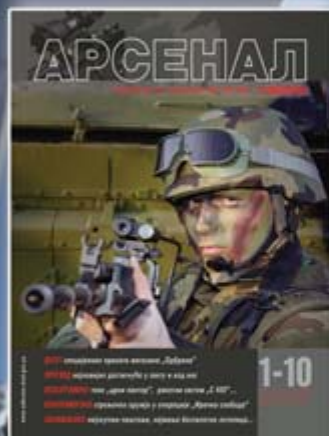
POD POKROVITELJSTVOM
AMBASADE ŠVEDSKE

MEDUSKI PRIJATELJ

B=92

Dvorana Doma Sindikata

21. 12. 2009. u 20:30 časova

КОМПЛЕТ
1.000,00

АРСЕНАЛ МАГАЗИНА ОДБРАНА:

- Тридесет специјалних прилога.
- Преглед најновијих достигнућа војне технике у свету и код нас.
- О савременом оружју: оклопним борбеним возилима, хаубицама, авионима, хеликоптерима, беспилотним летелицама, сателитима, бродовима, подморницама,
- Из пера познавалаца, конструктора, испитивача, новинара.
- Развој, техничке карактеристике, борбена употреба, али и историја.
- Опремање армија света.

Н А Р У Ц Б Е Н И Ц А

НЦ „ОДБРАНА“

Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел: 011/3201-995, тел/факс 011/3241-009

Наручујем (заокружити):

1. „АРСЕНАЛ - 1“ по цени од 350,00 динара + 130,00 динара ПТТ трошкови,
2. „АРСЕНАЛ - 2“ по цени од 400,00 динара + 130,00 динара ПТТ трошкови,
3. „АРСЕНАЛ - 3“ по цени од 400,00 динара + 130,00 динара ПТТ трошкови,

КОМПЛЕТ („Арсенал 1, 2 и 3“) по цени од 1.000,00 динара.
Комплет шаљемо Пост експресом на рачун купца.

Целокупан износ уплатити на жиро-рачун број
840-49849-58.

Доказ о уплати и наруцбеницу послати на адресу
НЦ „Одбрана“.

Купац: _____

Улица и број: _____

Место: _____ Телефон: _____

Потпис наручиоца _____

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије

„Одбрана“ наставља традицију „Ратника“,
чији је први број изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Новински центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19

Директор и главни и одговорни уредник

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Заменик главног уредника

Раденко Мутавић

Уредници

Драгана Марковић (специјални прилози)
Мира Шведић (арсенал)

РЕДАКЦИЈА:

Душан Глишић (фељтон, историја и традиције),
мр Снежана Ђокић (свет),
Бранко Копуновић (друштво),
Александар Петровић, поручник,
Владимир Почуч, мајор (одбрана)

Стални сарадници

Станислав Арсић, Себастијан Балаш,
Игор Васиљевић, Југослав Влаховић, мр Славиша Влочић,
Милосав Ц. Ђорђевић, Владица Крстић,
Александар Лијаковић, др Милан Мијалковски,
мр Зоран Миладиновић, Предраг Миљевић,
мр Миљан Милкић, Крстан Милошевић,
др Милан Милошевић, Никола Остојић, Никола Оташ,
Иштван Пољанац, Будимир М. Попадић, Влада Ристић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски
(технички уредници)

Фотографија

Горан Станковић (уредник)
Даримир Банда (фоторепортер)

Језички редактори

Мира Попадић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Денковски

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор и главни и одговорни уредник
3241-258; 23-809
Заменик главног уредника 3241- 257; 23-808
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Прелом 3240-019; 23-583
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

e-mail

odbrana@beotel.rs
redakcija@odbrana.mod.gov.rs

Internet

www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-49849-58 за НЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСД
месечно 160 динара.

За претплатнике преко Поштанске штедионице
месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,
Македонска 29

ОДБРАНА ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења војних новинара

Снимко Димитрије ОСТОЈИЋ

22

САДРЖАЈ

ДОГАЂАЈИ

Министар Шутановац у посети САД

ПОБОЉШАЊЕ СВЕУКУПНИХ ОДНОСА

6

ИНТЕРВЈУ

Бригадни генерал Вељко Тодоровић,
начелник Управе за здравство

МЕДИЦИНСКИ РУБИКОН – ОДГОВОР НА РИЗИК

8

ТЕМА

Ускоро нови нормативи у области људских ресурса

МОЗАИК КАДРОВСКЕ РЕФОРМЕ

12

У ФОКУСУ

Потребна знања официра Војске Србије

ВОЈНИ МАТРИКС

18

ОДБРАНА

Центар за обуку ВиПВО

КУЋА ЗА СТИЦАЊЕ ВЕШТИНА

22

Трећи циклус гарнизоних курсева енглеског језика

РАД У МЕЂУНАРОДНОМ ОКРУЖЕЊУ

27

Сарадња са ваздухопловством Данске

УНАПРЕЂЕЊЕ КОНТРОЛЕ ВАЗДУШНОГ ПРОСТОРА

28

Помоћ Војске мештанима Сјенице

МОСТ НА УВЦУ

30

ДРУШТВО

Климатске промене

ДУГ РАЗВИЈЕНИХ ЗЕМАЉА

34

42

34

Пуковник Боровоје Оровић

ДУША КОМАНДУЈЕ СТИХОМ

38

Са галерије

ЕВРОПСКИ ПУТОКАЗИ

41

СВЕТ

Копнена војска САД

ВОЈНИК БУДУЋНОСТИ

42

Храна као безбедносни изазов

**ЖИВОТ СА ДВА ДОЛАРА
НА ДАН**

46

Развој сајбер ратовања

ВИРТУЕЛНИ МЕТАК

48

Болести као оружје

РАЗВИЈАЊЕ КОНТРАМЕРА

51

Паралеле

МАЛОБРОЈНИ, АЛИ ПОШТОВАНИ

53

ТЕХНИКА

Једнокрилна минијатурна летелица

СПИРАЛНА ОСМАТРАЧНИЦА

54

КУЛТУРА

Нове књиге – Енциклопедија руске филозофије

ТАЈНА ЧОВЕКА

56

ФЕЉТОН

Мотив воде у хришћанској православној уметности

ИЗВОР ЖИВОТА

60

Пирамида

Једно од кључних сегмената успешности реформе система одбране, ван сваке сумње, јесте и својеврсна кадровска реформа, односно успостављање одрживог система управљања људским ресурсима. Другим речима, то значи обезбеђење потребног броја запослених са одговарајућим способностима, знањима и вештинама, који би, поред доприноса у реализацији организационих, остварили и своје личне циљеве и амбиције. Дакле, треба поставити праве људе на право место.

Трагање за механизмом који ће најбољим, најспособнијим и најкомпетентнијим дати прилику да заузму кључне положаје у кадровској пирамиди, вечито је питање у хијерархијским организацијама каква је војска. Грешке се скупо плаћају. Понекад и најскупље – људским животима.

Управа за кадрове Сектора за људске ресурсе прихватила се тог посла врло озбиљно и студиозно. Сагледавајући домаћа и страна искуства припремила је нормативне документе који ће надлежнима умногоме олакшати посао у вођењу кадровске политике. Реч је о *Упутству о одређивању типова каријере официрима Војске Србије и Критеријумима за формирање листи кандидата за унапређење, уздизање и школовање, односно усавршавање*, али и о другим најављеним новинама у тој области којима се детаљно бавимо у теми броја.

Најкраће речено, у процесу успостављања кадровске пирамиде, најављена је оштра конкуренција за унапређивање, школовање и усавршавање и за високопозиционирана формацијска места на хијерархијској лествици. Дефинисана су јасна правила као предуслов за фер „борбу“.

Критеријуми, општа и посебна мерила, тестови и бодови помоћи ће да се препознају и издвоје најбољи, најспособнији и најперспективнији, али пракса показује да се и најплеменитија намера може изврнути. Како препознати каријеристе – саможиве бескрупулозне људе који не бирају средства да остваре своје амбиције и циљеве? То је прилично лако и очито када су потенцијали скромни, а амбиције нереалне. Али, у случајевима када су референце високе и када су капацитети јасни и већ на неки начин потврђени, то није нимало лако.

Међутим, мора се наћи начин да им се стане на пут, без обзира на то што су наизглед врло корисни за организацију, посвећени послу, вредни, ефикасни и због тога уживају благонаклоност шефова. Заклањају се вешто и лукаво иза интереса службе, у ствари, реч је о суптилном мобингу или српски речено малтретирању потчињених чије каријере, ако им се супротставе или постану сметња у остваривању циљева, постају крајње непредвидиве. Људе у њиховој околини нису чланови кадровских савета, а поруке које упућују вишим претпостављенима углавном се не читају на прави начин.

Да ли је неко добар човек – то не може да се открије тестовима. Тај испит не полаже се ни на једном степену стручног усавршавања. Учи се у породици и у животу. То или јеси или ниси. Све остало је ствар знања и вештине и може се научити. А једино добар и племенит човек, личност испуњена високим моралним вредностима, може бити и добар руководилац, командант и командир.

Истина, мерљиве критеријуме за ту општу особину тешко је дефинисати, али треба на неки начин завирити у животе потенцијалних кандидата за руководеће дужности и на време препознати добре и племените људе који ће те вредности, као узор, успостављати и неговати тамо где јесу. Због тога је посао оних који својим одлукама граде кадровску пирамиду Војске Србије још сложенији, а одговорност већа. ■

догађаји

Побољшање

свеукупних односа

Министар Шутановац почетком децембра боравио је у вишедневној посети Сједињеним Америчким Државама, на позив америчког министра одбране Роберта Гејтса, што је први такав позив министру одбране Србије после 25 година

Министар одбране Србије Драган Шутановац оценио је да је сусрет с америчким колегом Робертом Гејтсом у Вашингтону један од најзначајнијих од када је на челу министарства и да та посета треба да утиче на побољшање свеукупних односа Србије и САД, не само у области одбране.

„Познато је да смо у последњој деценији прошлог века имали доста проблема, али је познато и да у протеклих неколико година министарство чини крупне кораке у стабилизацији односа Србије и САД”, рекао је Шутановац српским и америчким новинарима после састанка с Гејтсом у Пентагону, 1. децембра.

Он је оценио и да је недавна посета америчког потпредседника Џозефа Бајдена показала да за Србију „постоји респект преко океана” што је веома значајно, а да је на састанку са Гејтсом констатовано да су односи у области одбране једни од најбољих делова сарадње две земље.

Шутановац је подсетио да је Војска Србије школовала и да још школује више десетина официра у престижним америчким војним школама, а да је са Гејтсом било речи и о наставку размене искустава из области школовања и обуке.

Министар Шутановац је првог дана посете САД положио венац на Споменик незнатом војнику на војном гробљу Арлингтон

Двојица министара разговарали су и о даљим активностима Војске Србије у програму НАТО Партнерство за мир, а Шутановац је информисао америчког колегу о учешћу санитетског тима Војске Србије у мировној мисији у Чаду и жељи да оружане снаге Србије учествују и у другим мисијама са „партнерима из Европе“.

„У овом тренутку, озбиљније учешће, како би сматрале САД, тешко је изводљиво за нас из више разлога, техничких а и политичких“, рекао је Шутановац и додао да је изложио план „професионализације Војске Србије после које ће она бити интероперабилна с другим армијама“.

Он је рекао да није било речи о проблему Косова и Метохије и подсетио да је о том питању још с Бајденом постигнута сагласност да „не постоји сагласност“ између две државе.

Министар је подсетио да је САД у Србију до сада инвестирала око 500 милиона долара и изразио очекивање да ће све будуће инвестиције бити још видљивије.

Током посете САД Шутановац је имао и сусрете у Сенату, Конгресу и Белој кући.

Делегација на чијем је челу био посетила је и Охајо, где је била гост Националне гарде те америчке државе, која има партнерске односе са Војском Србије.

Шутановац је после сусрета са командантом Националне гарде Охаја, генерал-мајором Грегори Вејтом, истакао да је сарадња коју су оствариле Војска Србије и Национална гарда Охаја превазишла сва очекивања и треба да представља путоказ за унапређење цивилне сарадње. Додао је да је сарадња ВС и Гарде Охаја по-

казатељ и за друге гарде у САД како треба да се сарађује с другим војскама.

На крају вишедневне посете Вашингтону и Охају, министар Шутановац је оценио да је у свим разговорима наишао на разумевање и жељу да се односи САД и Србије унапреде у области одбране, али и привреде и економије, без обзира на неслагања која постоје око питања Косова и Метохије.

„Већ у фебруару начелник Генералштаба Војске Србије Милоје Милетић посетиће САД, а у септембру очекујемо посету команданта Националне гарде САД Крега Мекинлија, чиме ћемо учврстити сарадњу и продубити односе, имајући у виду да желимо да наставимо да шкољујемо официре у САД“, рекао је Шутановац и додао да је посета била веома позитивна и да је наишао и на разумевање за визну либерализацију за Србију у разговорима које је водио са више саговорника у Сенату и Конгресу.

„Чини ми се да се стварају услови да се, након либерализације коју нам је омогућила Европска унија, остваре позитивни помаци у том правцу и од Сједињених Америчких Држава“, рекао је Шутановац.

Министар је изразио уверење да ће посета сенатора Џорџа Војиновића Србији и региону у фебруару наредне године допринети да се односи Србије и САД подигну на виши ниво.

„Убеђен сам да ће бити још сенатора у делегацији који хоће да се упознају са ситуацијом у Србији, у потпуном убеђењу да Србија треба да добије коначну подршку за европски пут и учвршћивање односа са САД“, рекао је Шутановац на крају посете. ■

Бета

Амерички пешадинци на заједничкој обуци са Војском Србије

Командант Националне гарде америчке државе Охајо генерал-мајор Грегори Вејт најавио је да ће наредне године у септембру један пешадијски вод Гарде доћи у Србију како би се његови припадници заједнички обучавали са колегама из Војске Србије

Генерал Вејт је рекао да је наредни корак у оквиру партнерства Националне гарде Охаја и Војске Србије размена јединица како би се омогућила њихова заједничка обука.

„Зашто је то важно? Ти војници и старешине заједно ће напредовати и једног дана биће на челу Војске Србије и Националне гарде Охаја. Како они буду напредовали, напредоваће и јачаће и наше партнерство. Поделиће искуства из обуке и учиће једни од других. Веза коју ће тако стварати јачаће и наше везе“, рекао је Вејт агенцији Бета на крају посете делегације Министарства одбране Србије Вашингтону и Охају.

Говорећи о досадашњој сарадњи ВС и Гарде Охаја, он је рекао да је „више него задовољан“ оствареним и подсетио да су од септембра 2006. оне имале 85 заједничких активности и програма.

„Партнерство се и даље унапређује и ми стално учимо једни од других. То је најважнија ствар јер смо сви професионални војници. Делимо искуства и тако учимо и остварујемо корист од сарадње“, рекао је Вејт.

Он је истакао да је та сарадња узор за укупно 62 партнерства које националне гарде америчких држава остварују са осталим земљама.

Генерал Вејт је додао да је партнерство са Србијом посебно због остварене блискости и пријатељства, али и због типа активности које заједнички спроводе Војска Србије и Национална гарда Охаја.

Вејт је најавио да ће у посету Охају у фебруару наредне године допутовати начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковник

Милоје Милетић, а да ће он у септембру присуствовати свечаности промоције нове генерације српских официра у Београду.

Генерал Грегори Вејт војну каријеру почео је 1975. године када је завршио школу резервних официра Охаја за противваздушну одбрану. Командовао је јединицама ранга батерије, батаљона, пука, бригаде и здруженог генералштаба. На челу Националне гарде Охаја налази се од 2004. године.

Национална гарда Охаја у свом саставу има око 16.000 војника и старешина у копненим снагама, авијацији, резерви и речној милицији. Око 1.200 припадника Гарде налази се тренутно ван земље у оквиру глобалне борбе против тероризма, а годишње у просеку за те задатке бива ангажовано око 2.000 припадника Копнене војске Охаја и око 500 авијатичара.

У борбама у Ираку и Авганистану Национална гарда Охаја изгубила је до сада 11 војника и старешина.

Осим са Србијом, Национална гарда Охаја има партнерство и са Армијом Мађарске. ■

Бригадни
генерал
Вељко
Тодоровић,
начелник
Управе
за здравство

Медицински рубикон – одговор на ризик

Вакцина јесте најефикасније средство за превенцију новог грипа. Зато ће се у систему одбране Србије обавезно вакцинисати војници на редовном служењу војног рока, официри, подофицири, професионални војници, те ученици и студенти војних школа. Војно здравство има довољно лекова који се користе за лечење лакших облика болести, и антивирусних медикамената, ефикасних у лечењу тешких форми инфекције. Војномедицинске установе располажу потребним бројем респиратора и одговарајућим постелним капацитетима за смештај оболелих.

едавно су надлежни у систему одбране одлучили да одложе пријем децембарске генерације регрута због епидемије новог грипа до 25. јануара наредне године. До сада је у Министарству одбране и Војсци Србије забележено 14 оболелих од новог грипа изазваног вирусом инфлуенце А (H1N1), а један официр је и подлегао болести. О томе колико је ефикасна вакцинација у превенцији обољења и које мере, у том смислу, треба свакодневно примењивати, разговарали смо са бригадним генералом доц. др Вељком Тодоровићем, начелником Управе за здравство Сектора за материјалне ресурсе Министарства одбране.

Питали смо га и о реформи нашег војноздравственог система, опремању медицинских установа, те о учешћу припадника српског санитета на међународним војним вежбама и у мировним мисијама. Поделили смо и недоумице које се односе на лечење војних осигураника и значај приближавања војномедицинских центара мрежи здравствених установа Србије.

■ Тренутно најактуелнија тема у српском здравству, а тиме и у војноздравственом систему, јесте оболевање од новог грипа. Шта о томе, најпре, морамо знати?

– Реч је о акутној вирусној болести која напада дисајне органе, а испољава се симптомима и знацима који су веома слични или идентични сезонском грипу. Када се говори о новом вирусу, на који људски организам за сада нема одговарајући имунолошки одговор, што доводи до честог оболевања, треба знати да се болест преноси директним контактом оболелих и здравих особа.

За здравствену службу то обољење не представља озбиљан проблем, пошто се ради о обољењу које се лако препознаје и које савремена медицина успешно лечи, чак и када се болест испољи у тешком облику. Али масовност испољавања јесте и медицински и социјални проблем, јер може да изазове тешкоће у функционисању виталних служби државе. То се поготово односи на комуналне службе и здравство. Поред вакцинације, најбоља превенција и контрола новог грипа постиже се ефикасним противепидемијским мерама као што су – добра лична и колективна хигијена, рано препознавање и дијагностика обољења, изоловање оболелих и оних који су били у контакту са њима, те едукација целе популације.

■ До сада је међу припадницима Војске Србије и Министарства одбране забележено 14 оболелих. Код њих је изолован, односно доказан вирус новог грипа, као узрочник респираторне инфекције. Које мере су предузеле надлежни и какво је тренутно стање?

– Број оболелих, међутим, сигурно је вишеструко већи. Ми имамо рационалан приступ – сваку респираторну инфекцију која има карактеристике акутне вирусне инфекције сматрамо инфекцијом која је настала вирусом новог грипа, без доказивања саме инфекције. Таквих инфекција је у систему одбране било око 600, а обољевање је имало карактер епидемије у Војној гимназији и на Војној академији.

Војни колектив представља погодно место за ширење контактне или респираторне вирусне инфекције, због специфичности смештаја, живота и рада у њему. Он је, такође, пријемчив за контролу и превенцију болести, јер се у њему организовањем одговарајућег живота и рада може смањити оболевање.

Надлежни у војноздравственом систему су управо то и учинили, чак неколико дана пре него што су забележени први случајеви новог грипа у Мексику. У пролеће, када смо проценили да ће нови грип бити озбиљан и планетарни проблем, чију појаву, то јест пандемију није могуће спречити, предузели смо прецизне организационе и медицинске мере ради успоравања ширења болести, како се не би угрозило функционисање одбрамбеног система.

У овом тренутку војно здравство има довољно лекова који се најчешће користе за лечење новог грипа – за снижавање температуре и смиривање кашља, те антибиотике. Располажемо и довољном количином антивирусних лекова који су ефикасни и у тешким формама инфекције и болести – тамифлу и реленца.

При томе поседујемо одговарајуће постељне капацитете за лечење пацијената оболелих од новог грипа, а у свакој јединици и установи формирали смо посебна изолациона одељења за смештај и лечење лакших болесника или пацијената који имају средњи облик болести. Наше војноздравствене установе имају и потребан број респиратора за лечење најтежих форми болести, које се компликују оштећењем плућа и угроженошћу дисајне функције.

■ У средствима јавног информисања, а и у стручним круговима, честе су дискусије о томе да ли је вакцина ефикасно средство

превенције и да ли грађани треба да се вакцинишу. Све то доводи до неразумевања суштине проблема међу лаицима. Какав је став о томе у систему одбране?

– Ставови струке о вакцини и њеној ефикасности против новог грипа јесу јасни и у вези њих постоји сагласност у стручним медицинским круговима – и Светска здравствена организација и Министарство здравља Србије, односно здравствена служба у Министарству одбране и Војсци Србије, сматрају да је вакцина једини ефикасан начин борбе против новог грипа.

Недоумица нема, јер је вакцина одговарајуће средство које се препоручује ове и наредне године, пошто већи део наше популације још није имао контакта са вирусом и на њега није развио имунитет.

Већ 2010. и наредних година то више неће бити нови грип, него сезонски, мада ће и тада вакцинација бити најважнија мера за превенцију оболевања.

Вакцина је веома ефикасна за превенцију новог грипа, посебно за оне који живе или раде у колективу – касарне и школе. Зато ће се у српском систему одбране обавезно вакцинисати војници на редовном служењу војног рока, официри, подофицири, професионални војници, те ученици и студенти војних школа. То је одлука која је уследила на основу стручног, експертског мишљења.

Војници на цивилном служењу војног рока нису обавезни да приме вакцину, али им се она препоручује. Међу осталим војним осигураницима, који нису у активној служби, вакцинисаће се, према критеријумима и препорукама Министарства здравља, најпре оне категорије које су ризичне за ту болест – труднице и деца старија од

шест месеци, особе са хроничним обољењима плућа, срца, бубрега, јетре, те метаболичким и имунолошким поремећајима.

Треба знати да је нови вирус у неким случајевима посебно агресиван према ткиву плућа. То, наравно, зависи од многих фактора – вирулентности самог вируса, стања организма, али и одговора који се не може увек предвидети. До испољавање тежих форми обољења чешће долази код хроничних болесника, те оних код којих лечење није започело на време. За вирусне инфекције у ретким ситуацијама примењују се специфични антивирусни лекови. Веома је важно да се сваки пацијент у потпуности придржава савета лекара. Ако је предложено, болничко или амбулантно лечење треба обавезно прихватити.

■ Служење војног рока децембарској генерацији регрута померено је због епидемије за јануар наредне године. Шта се, заправо, постиже таквом одлуком?

– Процењено је да би у случају пријема око 4.000 младих невакцинисаних војника у јединице почетком децембра ове године, у време епидемије која је у јеку, довело до развоја болести код око 20 одсто од укупног броја. Сваки оболели потенцијално би могао да зарази још двојицу или тројицу здравих војника. На тај начин озбиљно би се угрозило њихово здравље и отежала обука.

Зато је најрационалнија варијанта била да се одлазак децембараца на служење војног рока одложи до краја јануара 2010. године. До тада ће се обавити њихова вакцинација, а две до три недеље од тада ће се развити имунитет против новог грипа, тако да ће регрути у Војску доћи од 25. јануара наредне године и у њој остати здрави. Због тога је одлука Министарства одбране да се пријем децембарске генерације регрута на служење војног рока

Здравствено клатно

– Основна функција војног здравства јесте организација здравствене заштите војних осигураника. То је редован задатак војномедицинских установа и санитетских одељења у јединицама Војске. Он се плански реализује и спроводи. Све остало, попут међународне војне сарадње у области војне медицине, учешћа наших медицинских тимова у мировним мисијама или припадника санитетске службе Војске Србије на војним вежбама и у државним медицинским пројектима, представља додатне активности наших здравствених установа.

Настојимо да сваке године унапредимо квалитет и обим услуга које пружамо војним осигураницима, односно да не доведемо у питање њихов квалитет, због тога што у оквиру здравственог система Србије, чији смо функционални део, пружамо медицинске услуге и осталим грађанима – истиче генерал Тодоровић.

одложи за крај јануара 2010. веома важна, разумна и разборита мера за смањење и контролу епидемије новог грипа.

■ *Када ће почети вакцинација?*

– Вакцинација против новог грипа још није почела, јер се у Агенцији за лекове Републике Србије проверава исправност добијених вакцина. Очекује се да ће вакцинисање становништва почети између 15. и 20. децембра. Добијена количина вакцина у систему одбране распоредиће се према санитарским одељењима у јединицама, амбулантама и установама Војске, у зависности од броја припадника тих састава.

■ *Какав ће бити даљи ток епидемије?*

– Могуће је очекивати још један или два таласа епидемије новог грипа. Садашњи је на силазној путањи, али се очекује да ће око Нове године и, евентуално, крајем фебруара наступити нови таласи. Уколико се до средине јануара 2010. вакцинише већи број грађана и ризичних група, може се очекивати да наредни таласи буду знатно слабијег интензитета.

■ *Поменули сте да је војно-здравствени систем данас потпуно спреман да одговори на захтеве који се пред њега постављају, на пример, када је реч о новом грипу. Да ли је то последица целовитих промена последњих неколико година у тој области? Које новине карактеришу некадашњи санитар?*

– Реформа војног здравства подразумева другачији начин организовања војномедицинских установа у постојећим условима. Сем тога, уз задржавање дефинисаних функција и обавеза које има, војно здравство се и функционално уклапа у здравствени сектор Србије. Наш систем, заправо, не може обезбедити здравствену заштиту у војним амбулантама, свим војним осигураницима, у целој земљи.

После реформе Војске, у многим местима укинута су гарнизони, а на тај начин и војне амбуланте. Али су остали војни осигураници. Да бисмо њима осигурали квалитетнију и лакшу заштиту на примарном нивоу у местима у којима живе, а која обухвата основну здравствену заштиту, заштиту у случајевима хитних стања и хитни транспорт, уговорили смо сарадњу са Републичким заводом за здравствену заштиту.

Наше војно здравство по материјалним и људским могућностима представља озбиљан и вероватно најмоћнији санитар у овом делу Европе. Има ресурсе који превазилазе потребе нашег система одбране. Са земљама региона, посебно државама са простора бивше Југославије, преговарамо о едукацији њиховог војносанитетског кадра на ВМА или у наставним центрима за обуку медицинских техничара.

Без права на грешку

У саставу Управе за здравство је и Главна војнолекарска комисија. Она се физички налази на ВМА. Представља арбитражни, највиши ниво оцене рада лекарских комисија, ниже и више, и сваке од њихових делатности. Како објашњава генерал Тодоровић, добрим уређењем система, одговарајућим прописима и њиховим поштовањем, тимским и комисијским радом, те командном контролом, могуће је спречити неправилности у раду здравствених установа, посебно комисија за оцену способности војних осигураника.

– Без обзира на то, понекад се догоди да у систему појединаца слободним деловањем учини грешку. После утврђивања грешке анализирају се њени узроци, отклањају евентуалне последице, а кривци санкционишу. Такви догађаји своде се на појединачне случајеве. Одговорно тврдим да лекари и остало медицинско особље у војном здравству раде коректно, стручно, одговорно и професионално. Некада се на основу рада појединаца који не поштују медицинску професију и етику ствара у јавности погрешна представа о раду установа. Отвореним и јасним ставом и активним односом према неправилностима у раду војног здравства допринећемо бољем уређењу система и афирмацији истинских вредности, а наше пацијенте заштитити од грешке или манипулације – каже бригадни генерал Вељко Тодоровић.

Заузврат ми смо поједине капацитете наших војноздравствених установа, који нису у потпуности искоришћени за потребе војних осигураника, уступили Републичком заводу за пружање услуга грађанима. Таква сарадња између ВМА и републичког фонда добро функционише већ две године.

Сличне уговоре ове године потписале су филијале Завода у Нишу и Новом Саду са Војном болницом у Нишу и Војномедицинским центром у Новом Саду – војне установе пружаће медицинске услуге цивилним осигураницима у одређеним дијагностичким и терапијским процедурама. Тако ће се скратити чекање грађана на поједине операције, дијагностичке процедуре и специјалистичке прегледе. То неће оптеретити систем војног здравства, а неће ни умањити квалитет услуга које се пружају војним осигураницима.

Услуге које за војне осигуранике пружају цивилне здравствене институције, или обрнуто, оне које грађани обављају у војним медицинским установама, наплаћују се према јединственом ценовнику – цене се формирају тржишно и уједначене су на нивоу државе.

Последњих година настојимо да војни здравствени систем учинимо ефикаснијим и лакше доступним крајњим корисницима. У наредном времену Управа за здравство и

Фонд за социјално осигурање војних осигураника ће допунити базу података о војним осигураницима, израдити нову здравствену књижицу, те информационо, вертикално и хоризонтално, повезати све војноздравствене установе – санитарска одељења у јединицама Вој-

ске, амбуланте у војномедицинским центрима и нишкој Војној болници, као и комплетну службу лечења ВМА. То ће омогућити једноставнију стручну комуникацију међу лекарима, олакшати заказивање прегледа, спречити понављање дијагностичких процедура и праћење прописивања лекова.

■ *Напредак у војном здравству не може се замислити без знатнијих улагања у софистицирану медицинску опрему, изградњу наменске инфраструктуре и праћење савремених информационо-технолозија. Колико смо у том смислу напредовали у години на измаку и шта Управа намерава у будућности?*

– Током 2009. успели смо да обезбедимо неколико савремених, круцијално важних апарата, који представљају врхунску технологију у војном здравству. За ВМА су купљени нови апарат магнетне резонанце од три тесле, најсавременија ангиосала за дијагностику и лечење у кардиологији и неурологији, затим, модеран систем за праћење виталних функција у јединицама интензивне неге и шок-собама, бројни апарати за дијагностику у интерној медицини, хирургији, офталмологији, гастроентерологији и неурологији. Војна болница Ниш опремљена је шеснаестослајсним скенером. Медицински центри добили су 20 нових, модерних санитарских возила, која су већим делом распоређена у јединице Војске, посебно за службу хитне помоћи. Управа за здравство намерава да током наредне и 2011. године реконструише поједине објекте здравствених установа и изгради нове. Најпре, да формира војну болницу у Београду, на Карабурми, у којој би се могло смести од 80 до 100 кревета, односно пацијената, лакших интернистичких или хируршких болесника, како би се растеретили постелјни капацитети ВМА. Затим, планира да у Војној болници у Нишу изгради ургентни центар, који би био пријемна служба за хитне случајеве, уз хируршко збрињавање, потом интернистичку и неуролошку интензивну негу и ургентну дијагностику. Намерава, такође, да унапреди информатичку подршку у свим војноздравственим установама, те да обезбеди услове за пресељење Института за ваздухопловну медицину са ВМА у Земун и прошири капацитете Војномедицинског центра на Новом Београду.

■ *Стручан и посвећен кадар представља окосницу сваког система и претпоставку развоја. Како се код нас образују и усавршавају лекари и остало медицинско особље?*

– У систему војног здравства дуже од 60 година се организује едукација за све кадрове у медицини, стоматологији, фармацији и ветерини. ВМА је препознатљива по образовању лекара практичара. Од почетка двадесетог века наставни кадар у њој формира се према критеријумима који важе за Универзитет у Београду и остале научно-истраживачке установе Србије. Од тог времена се у ВМА реализује последипломско усавршавање – специјализација и ужа специјализација, те магистарске и докторске студије. Спроводи се и курсеви континуиране медицинске едукације из свих области базичне и клиничке медицине. Припадници војног здравства похађају и различите стручне курсеве у земљи и иностранству, у трајању од неколико дана до неколико месеци.

Резултат таквог рада и искуства јесте и отварање Високе школе медицинских наука на ВМА од 2009. године, где је уписана прва генерација студената медицине. Сви наставни програми у Високој шко-

ли акредитовани су и слични онима који се изучавају на осталим медицинским факултетима у Србији.

Лекар опште медицине има могућност да после три до четири године трупне службе добије специјализацију на ВМА из области за којом постоји потреба у војноздравственом систему, уз поштовање његових жеља и процену исказаних способности. Привилегија да се на ВМА заврши специјализација, а потом каријера настави у тој установи представља додатни мотив за већину младих лекара. До пре неколико година осека у квалитетним кадровима осетила се и у војном санитарету, али је тај проблем са порастом стандарда превазиђен, што потврђује и број кандидата заинтересованих за рад у војномедицинском систему – на конкурсима за лекаре и медицинске техничаре број кандидата већи је седам пута од потреба.

■ *Српски војни санитарет представља значајан ресурс Војске који много тога може да понуди партнерима у иностранству. Јесу ли они то препознали? Колико је учешће наших медицинских тимова у мировним мисијама истински бренд и један од поузданих спољнополитичких адута Србије?*

– У протеклом периоду сарађивали смо са више санитарских служби Европе и света. Посебно треба истаћи стратешко партнерство са санитарском службом Краљевине Норвешке, те сарадњу са Кином, Немачком, Аустријом, САД и Русијом. Њима смо понудили искуства у области збрињавања ратних повреда, приликом масовних несрећа и технолошких катастрофа, потом искуства у збрињавању после хемијских акцидената. И знања из врхунске медицине, попут трансплантације органа и ткива, која се изводе на ВМА, до интервентне радиологије и кардиологије, елективне хирургије и искустава у лечењу малигних болести.

Међународну војномедицинску сарадњу користимо и за реализацију заједничких војних вежби, те учешће у мировним мисијама. Недавно смо реализовали војномедицинску вежбу MEDCEUR 2009, нај-

већу у југоисточној Европи. Вежба су надлежни оценили највишим оценама и навели као пример и модел због одличне организације, координације и интероперативности са санитарским службама земаља учесница. Војно здравство професионално је реализовало задатке здравственог обезбеђења и збрињавања које је имало и на овогodiшњој Универзијади.

Могућност да наши медицински тимови учествују у мировним мисијама јесте изазов за све младе и амбициозне лекаре и остале медицинске раднике. Томе у прилог говоре и подаци да је велики број заинтересованих кандидата, из свих центара и установа, који су већ оспособљени за поступке у мировним и хуманитарним мисијама.

Већ седам година санитарски тим Војске Србије учествује у мировној мисији Уједињених нација у Конгу. До сада је у тој земљи било 14 екипа српских лекара и медицинских техничара. Од јула се припадници нашег војноздравственог система ангажују и у мировној мисији у Чаду, у саставу норвешког контингента. У првој мисији било је шест, а тренутно 21 припадник Министарства одбране и Војске, међу њима 17 представника санитарске службе. Током мисија наши стручњаци у раду примењују стандардизоване методе и поступке у збрињавању повређених током ванредних ситуација, које користе и чланове Партнерства за мир и НАТО. На тај начин, доприносимо афирмацији и Војске Србије и наше државе. ■

Владимир ПОЧУЧ
Снимео Даримир БАНДА

Подела приоритета

– Основни критеријуми према којима се изводи тријажа пацијената у војномедицинским установама, пријем у амбулантама, те хоспитализација или различите оперативне интервенције јесу искључиво медицински – хитност стања и озбиљност болести. При томе надлежни у систему војног здравства воде рачуна да се, најпре, обраћају и помоћ пружају војним осигураницима. Можда неко ко је имао неприкосновено право приоритета, данас, када га због новонасталих околности подели са другима, стиче утисак да му је оно угрожено или ускраћено. Оно је, заправо, само подељено, тако да војни осигураници, у суштини, нису оштећени – сматра начелник Управе за здравство.

Мозаик кадр

Успостављање критеријума у управљању људским ресурсима једнако је постављању путоказа на компликованим раскрсницама – један погрешан знак и настављате кривим путем! У Управи за кадрове ових дана завршава се израда прописа који ће бити значајна помоћ приликом вођења у служби људи на најодговорнијим дужностима у систему одбране.

Реформа система одбране јесте непрекидан процес. Такав заклучак чуо се више пута са најодговорнијих позиција у Министарству. Јасно је да идеалних решења нема и да увек постоји простор за надоградњу и унапређивање. Чак и када би „војни организам“ достигао савршено стање, то би био само тренутни одговор потребама. Динамични безбедносни процеси убрзо би условили нова прилагођавања.

Несумњиво да би успешне реформе система одбране Републике Србије требало да га доведу у стање када ће брзо и ефикасно, без потреса, моћи да одговори својој уставној улози у контексту променљивих безбедносних изазова. Кључни фактор такве еластичности и прилагодљивости јесте одржив систем управљања људским ресурсима.

Од кад је војске, непрекидно се трага за механизмом који ће најспособнијима и најкомпетентнијима дати прилику да командују и руководе, који ће сваког човека, без обзира на чин и положај, поставити на место са којег ће систему највише користити, уважавајући истовремено личне потребе и амбиције. Као по правилу, током историје, армије су у кадровану пратиле трендове државног апарата. Уздизале су се и побеђивале оне силе које су своје команданте бирале по принципу знања и заслуга, а губиле су и нестајале оне војске које се том закону нису повиновале.

Данас када је војска много више од оружане формације чије цели гледају преко границе, када је систем одбране суптилни спољнополитички инструмент, гарант безбедности и наднасве залога државе у битним економским аранжманима, пажња која се посвећује избору и вођењу официрског кадра сразмерно је већа.

■ Критеријум је циљ

Почетком наредне године на снагу ће ступити неколико нормативних аката, које ће у Министарству одбране и Војсци Србије детаљније дефинисати правила везана за управљање људским ресурсима. Реч је о *Упутству о одређивању типова каријере официрима Војске Србије* и *Критеријумима за формирање листи кандидата за унапређење, уздизање и школовање односно усавршавање*. Те акте ће пратити и оснивање *Кадровског савета у Министарству одбране*, али и новине у начину попуне одређених формацијских места интерним конкурсима.

Бригадни генерал Слађан Ђорђевић, начелник Управе за кадрове Сектора за људске ресурсе Министарства одбране, са сарадницима – пуковником Стеваном Брусином и пуковником Војком Неоричићем, предочио нам је суштинске идеје из којих су проистекли нацрти поменутих докумената. Анализом домаћих и страних искустава, разматрањем примедби и сугестија команди, јединица и установа ВС и МО, уз уважавање специфичности система одбране Републике Србије и одредница стратегијских докумената, објашњава генерал Ђорђевић, дошло се до решења која би, уз минималне измене, ускоро требало званично да угледају светлост дана.

Према речима бригадног генерала Ђорђевића, управљање људским ресурсима у систему одбране подразумева планирање потреба за кадром, његовим прибављањем, селекцијом, оспособљавањем, односно развој укупних кадровских способности запослених. У систему одбране, та је функција специфична и остварује се кроз нормативно-правну регулативу, организациону структуру органа управљања и подршке управљања људским ресурсима, прописане процедуре, саветодавна тела, менаџере за управљање људским ресурсима, информациони систем, стандарде и друге инструменте за ефикасно остварење наведене функције.

– Наша мисија је да обезбедимо потребан број запослених са одговарајућим способностима, знањима и вештинама и да створимо услове у којима ти људи, поред доприноса у реализацији организационих, остварују и своје личне циљеве – истиче начелник Управе за кадрове. Успех те мисије, објашњава Ђорђевић, велико зависи и од нормативних алатки. Управо би нови *Критеријуми за формирање листи кандидата* и *Упутство о одређивању типова каријере за официре Војске Србије* требало да буду алатке које ће надлежним помоћи у кадровану. Очекује се да, убрзо након усвајања критеријума за официре, сличан пропис буде донет и за подофицире.

Велики и важан посао јесте успостављање критеријума, нарочито када од њих зависе каријере официра, људи који заузимају најодговорније положаје у систему одбране.

То је, како су једногласно истакли наши саговорници из Управе за кадрове, једнако постављању путоказа на компликованим раскрсницама – један погрешан знак и настављате кривим путем! Зато је значајна пажња посвећена изради *Критеријума за формирање листи кандидата*, према којима ће се сви официри у систему одбране рангирати по тачно утврђеним параметрима како би

Војске реформе

Илустровао Никола ОТАШ

се најквалитетнијима омогућило напредовање, уздизање, то јест постављање на формацијско место вишег чина и школовање, односно усавршавање. Бригадни генерал Ђорђевић истиче да ће завршну реч у том процесу имати министар одбране, који одлуку доноси на предлог Кадровске комисије. Ранг-листе ће, каже он, имати преовлађујућу тежину када су у питању одлуке тога тела.

Приликом израде предлога *Критеријума*, како каже пуковник Стеван Брусин из Управе за кадрове, коришћена су искуства из употребе *Критеријума за професионализацију кадра из 2006. године*, *Критеријума за професионалну војну службу из 2007.* и *Основа критеријума за израду листе кандидата за упућивање на школовање и усавршавање од јула 2008. године*. Такође су узети у обзир закључци са састанка на тему „Анализа и Нацрт модела критеријума приликом уписа слушаоца на свим облицима школовања у грађанству, Војној академији и Војно-медицинској академији“, одржаног децембра прошле године, те предлози организационих јединица Министарства одбране који су прикупљени у току јануара ове године.

– Предложеним критеријумима дефинисана су: мерила за рангирање, параметри мерила за рангирање кандидата и израда листи кандидата. Поступак за израду, конкретан изглед и садржај листи кандидата биће дефинисан посебним упутством за израду листи кандидата које ће наша управа сачинити када документ буде званично усвојен – објашњава пуковник Брусин.

■ Пет мерила

Да би се обезбедила универзалност критеријума за израду различитих типова листи кандидата, а истовремено и уважиле специфичности сваке листе засебно, истиче Брусин, примењиваће се општа и посебна мерила. Применом општих мерила рангирани би се сви официри у систему одбране, док би се посебна мерила користила за израду различитих листи кандидата – за унапре-

ђивање, постављање на виша формацијска места и упућивање на школовање и усавршавање.

Предложено је пет општих мерила, која се могу исказати објективним показатељима, односно која се могу бодовати – значај дужности, карактер дужности, успех са претходног школовања, достигнути ниво усавршавања и службена оцена.

Значај дужности мериће се према формацијским елементима из наредбе о постављењу на дужност свих официра, без обзира на чин.

– Карактер дужности је ново мерило којим би требало да се отклони недостатак приликом бодовања дужности руководиоца. Наиме, постојао је несклад у рангирању официра на истом нивоу дужности у зависности од положајне групе. Увођењем овог мерила усаглашава се тај однос и уједно се бодују важне дужности у командама, јединицама и установама које раније нису биле предвиђене за увећање бодова. Као основа за израду предлога колико бодова додељивати којој дужности коришћен је Нацрт *правилника за одређивање елемената формацијских места официра и подофицира* који је израдила Управа за организацију Сектора за политику одбране – каже Брусин.

Приликом доделе броја бодова за успех са претходног школовања, по питању односа оцене са основног школовања и командно-штабног усавршавања, примењене су сугестије Колегијума министра одбране и више организацијских јединица, те резултати истраживања о односу успешности испитаника и њиховог успеха на крају школовања.

Показало се да официри који су имали висок просек на Војној академији показују боље резултате у служби, па оцене са ВА, односно основних студија у вредновању успеха школовања имају примат.

Службена оцена, каже наш саговорник, значајно је мерило, иако постоје спорења о објективности оцењивања на начин како је то до сада рађено.

– Истина да је досадашњи начин оцењивања официра био мањкав. Међутим, то је мерљив критеријум и ми га морамо узети у обзир. У неколико организационих целина Министарства и јединица Војске Србије направили смо пробне ранг-листе на основу тих критеријума и представили их командантима и начелницима. Готово да није било неслагања са њиховим виђењем људи којима руководе – објашњава пуковник.

Од пет посебних мерила која је Управа за кадрове предложила, три су објективно мерљива – степен познавања страних језика, искуство, учешће у мултинационалним операцијама, док два мерила представљају процене надлежне службе, односно претпостављених старешина – процена психолошких капацитета и перспективност развоја каријере.

Предлог документа предвиђа да се број бодова добијених коришћењем општих мерила умањује уколико су кандидати током рада били санкционисани или имају нижи степен стручне спреме, а бодови се скидају и ограничено способним за професионалну војну службу. На тај се начин, како кажу у Управи за Кадрове, прови разлика између официра који могу редовно напредовати у каријери и оних који за то имају отежавајуће околности.

Посебна мерила, дакле, учествују у укупном броју бодова као допунски бодови у односу на укупан број бодова додељен коришћењем општих мерила уз дефинисана умањења. Важно је рећи да ће се приликом формирања листи кандидата, у зависности од значаја дужности или нивоа школовања које листа третира, допунска мерила водити како је то дефинисано у предлогу *Критеријума*.

■ Типови каријере

По свему судећи 2010. година, свим официцима у чину мајора, али и неким капетанима донеће значајну ставку у персоналним документима – тип каријере. О увођењу типова каријере за официцире дуго се говорило, а како нам је рекао пуковник Војкан Неоричић из Управе за кадрове, документ који ће дефинисати ту проблематику очекују „козметичке“ дораде и потпис министра одбране.

Према његовим речима, типови каријере као метод професионалне класификације официцира релативно су скоро уведени и у осталим савременим војскама света. Искуства су различита, приступи такође.

КЉУЧ БОДОВАЊА

Рангирање кандидата према општим мерилима према начрту *Критеријума* врши се по скали од укупно могућих 100 бодова, тако што се кандидату додељују бодови према дефинисаним параметрима. Процентуално учешће *значаја дужности* у укупном броју бодова износи 26 посто, *карактер дужности* носи осам процената бодова, *успех са претходног школовања* највише се вреднује и чини 30 посто бодова, колико се вреднује и службена оцена. Достигнути ново усавршавања повлачи шест посто бодова у укупном збиру.

Примера ради, максималних 26 бодова додељиваће се официциру на дужности за коју је формацијом одређена прва положајна група, док ће старешина који има, на пример једнаесту положајну групу по том основу добити 16 бодова. Када је у питању карактер дужности осам бодова добиће официцир на руководећој дужности ранга команданта вида, односно начелника управе, што је и највећи могући број, док један бод добија командир одељења колико и начелник реферата или руководилац групе у команди баталјона, дивизиона или ескадриле.

Официцир који је Војну академију завршио са просеком 10.00, добиће 30 бодова док ће се за најмањи могући просек 6.00, добијати свега шест бодова. Предвиђено је да оцена са ВА и оцена са Командно-штабног усавршавања у коначан збир уђу у односу три према један у корист основних студија.

Достигнути ниво усавршавања вредноваће се са највише шест бодова колико ће добити лица са завршеним *Високим студијама безбедности и одбране*. По пет бодова добиће доктори наука и официцири са Генералштабном школом, четири магистри и официцири са КШУ, док ће се основни командно-штабни курс вредновати са један бод.

Мерило службене оцене рачунаће се множењем просека свих службених оцена са шест, тако да највећи могући број бодова буде 30. Познавање страних језика у нивоу Станага (STANAG) 4444, исто као и оцена 10 на Војној академији на трећем нивоу, вредуће осам бодова.

Време проведено у чину ће се, према новим критеријумима бодовати, као и учешће у мултинационалним операцијама. У Управи за кадрове наглашавају да је увођење овог мерила које третира учешће у мировним мисијама у складу са актуелним опредељењима политике одбране.

Могући број бодова ранжираним кандидатима, добијен применом општих мерила, умањује се: за сваку правноснажну дисциплинску казну, сваку правноснажну судску казну за кривично дело и за сваку негативну службену оцену по један бод. Исти број бодова умањује се кандидату који је постављен на формацијско место нижег чина као и официцирима који су завршили основне струковне студије или основне академске студије у трајању од 3 године, односно остварили 180 ЕСПБ бодова. Два бода на ранг-листи, а како је предложено, биће одузимани кандидатима који су ограничено способни за службу.

Бригадни генерал Слађан Ђорђевић, начелник Управе за кадрове

Пуковник Неоричић каже да је свака војска том проблему пришла уважавајући сопствена искуства и процене стручњака. Приликом израде предлога *Упутства о одређивању типова каријере официцирима Војске Србије* разматрана су страна решења, али је предност дата проценама и сугестијама које су стигле из система одбране. Процес усаглашавања документа трајао је дуго, а верзија која нам је представљена у Управи за кадрове више пута је дорађивана и усавршавана.

Упутство предвиђа да се официциру одређују основни тип и подтип каријере, односно алтернативни тип и подтип каријере. Наиме, постоје три основна типа каријере: командни, штабни и логистички тип.

– *Командни тип каријере*, како му и име каже, предвиђен је за официцире који ће се бавити оним што и јесте суштина и основна од-

ВРЕДНОВАЊЕ ПСИХОЛОШКОГ КАПАЦИТЕТА

Када нови критеријуми ступе на снагу сви официри који буду ушли у избор за постављање на важне командне и руководеће дужности и школовање на вишим нивоима упућиваће се на серију психотестова у Одељење за ментално здравље и војну психологију Војномедицинске академије. Мерила процена психолошких капацитета и перспективност развоја каријере, сагласно проценама, представљају елиминациона мерила која говоре о пролазности или непролазности кандидата у будућој каријери. Дакле, стручњаци ВМА ће највероватније кандидате оцењивати са – препоручује се, може се поставити (унапредити, упутити на школовање или усавршавање) и не препоручује се.

Тестови би требало да обухвате: факторску процену личности и процене флуидне и кристализоване интелигенције.

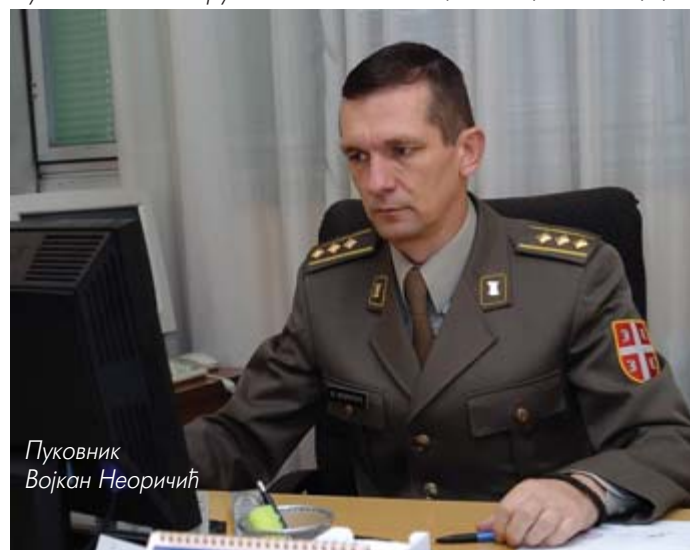
Како нам је рекао начелник Управе за кадрове, министар одбране Драган Шутановац и начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић сагласили су се са идејом са се за ту намену набаве и одговарајуће батерије најсавременијих психотестова, информатичка опрема и софтвер.

лика официрског позива. *Штабни тип* ће имати неколико подтипова. Први је *управљање људским ресурсима* предвиђен за дужности у органима за статус и персоналне послове, органима за школовање и усавршавање, за морал и психолошки рад, дужностима и органима за обавезе одбране. Следи *обавештајно-безбедносни подтип*, предоређен за дужности у органима за обавештајно-оперативне по-

Пуковник Стеван Брусин

слове, органима за обавештајно-извиђачке послове, службама безбедности и војној полицији. Официри који су на дужности у органима за оперативне послове, органима за обуку и у кабинетима, то јест они који би желели да заузму тај правац у каријери, сврстаће се у *оперативни подтип*. *Планирање одбране* намењен је за дужности у органима за планирање и развој, програмирање и буџет, органима за организацијско-мобилизацијске послове и одбрамбене припреме. Официри на дужности у органима финансијске службе у МО и ВС ће бити сврстани у подтип *упра-*

Пуковник
Војкан Неоричић

вљање финансијама. У оквиру штабног типа, постоји и *функционални подтип* који ће обухватити официре на дужностима у органима телекомуникација и информатике, органима за односе са јавношћу, за цивилно-војну сарадњу, органима правне службе, органима за међународну војну сарадњу или ће обављати неке друге функционалне дужности у МО и ВС. *Логистички тип каријере*, јасно је, преовлађиваће међу официрима који се баве тим делокругом послова – објашњава пуковник Војкан Неоричић.

Предвиђено је да се официр, приликом покретања поступка за унапређење у чин мајора изјасни у ком основном и ком алтернативном типу жели да се развија његова каријера. Тај се податак у персонална документа уписује као жељени тип каријере. Официри у чину капетана изјашњавали би се о жељеним типовима каријере пред упућивање на усавршавање за командне и штабне дужности тактичко-оперативног нивоа, односно студије другог степена. Дакле, старешине у чину потпоручника, поручника и већина у чину капетана неће имати одређен тип каријере већ ће се водити у служби у оквиру својих родова и служби.

■ Потребе система

Жељени тип каријере, како каже пуковник Неоричић, представља израз личног опредељења за правац и ток професионалног развоја, што проистиче из права и одговорности сваког појединца. Официр заснива жељени тип каријере на сопственој процени и на саветима органа за управљање људским ресурсима, уважавајући могућности развоја каријере у складу са потребама система одбране, које су дефинисане структуром типова каријере. Могућности развоја у одређеном типу каријере условљене су личним компетенцијама офи-

КАДРОВСКИ САВЕТ

У Управи за кадрове зазнали смо да ће заједно са сетом нових прописа бити основан и Кадровски савет Министарства одбране. Савет ће бити саветодавни орган министра одбране и разматраће питања која се односе на развој официрског кадра према типовима каријере. У његов ће састав ући руководиоци организационих делова Министарства одбране и Војске Србије и формираних саветодавних органа родова и служби.

То значи да ће за сваки тип, односно подтип каријере савет имати тачно утврђен састав кадровског савета кога ће чинити најкомпететније личности из система одбране за одређену област, то јест тип каријере. Примера ради када је у питању *командни тип каријере* Кадровски савет чиниће: заменик начелника Генералштаба, директор Инспектората одбране, командант Копнене војске, командант Ваздухопловства и противваздухопловне одбране, командант Команде за обуку и начелник Војне академије док ће за *штабни тип каријере*, односно подтип *планирање одбране* Савет чинити представник организационе јединице МО за стратегијско планирање и организацију, организационе јединице ГШ ВС за планирање и развој и начелник Катедре стратегије ВА.

Кадровски савет министра одбране састајаће се у фебруару и септембру текуће године, ради предлагања министру одбране типова каријере официрима чина капетана, који су унапређени у чин мајора. У месецу мају кадровски савет требало би да се састаје ради одређивања типова каријере официрима чина капетана који се упућују на усавршавање за командне и штабне дужности тактичко-оперативног нивоа, односно на студије другог степена.

цира, потребама система одбране и постојећим бројним стањима официра по типовима каријере и њиховим приливом и одливом.

– Свако ће морати, пре исказивања жеље о типу каријере, да се информише о свим аспектима могућих одлука. Управа за кадрове ће показатеље могућности развоја по типовима и подтипovima каријере правовремено упућивати органима за управљање људским ресурсима у јединицама и командама. Добра процена сопствених могућности и сагледавање „створених путева“ може значајно користити – сматра наш саговорник.

Поступак одређивања типа каријере подразумеваће да претпостављени старешина да предлог за официра коме се одређују основни тип каријере и алтернативни тип каријере полазећи од изражене жеље, припадности роду или служби, дотадашњих усавршавања, професионалног искуства, као и процене осталих способности официра да успешно одговори захтевима у одређеним типовима каријере. Ако се предлог претпостављеног не подудари са исказаном жељом, претпостављени старешина ће морати да образложи свој став.

Предлог за додељивање типа каријере даје се на нивоу батаљона, односно бригаде и прослеђује Управи за кадрове, која га прослеђује на Кадровски савет.

■ Могућност промене

Кадровски савет министра одбране предлагаће министру одбране основни и алтернативни тип каријере официра на основу жеље, предлога претпостављеног старешине и у складу са могућностима развоја у одређеном типу каријере. За старешине који већ имају одговарајући облик усавршавања за одређени тип каријере, та чињеница ће се, како смо сазнали, третирати као одлучујућа.

Министар одбране, на основу предлога Кадровског савета, од-

ИНТЕРНИ КОНКУРСИ

На интранет сервису Управе за кадрове којој се може приступити преко рачунарске мреже комановања ПАМКО, од пре неколико дана доступни су интерни конкурси за попуњу одређених формацијских места. Тиме се, како кажу у Управи, нуди могућност свим старешинама да имају увид у то која су формацијска места упражњена и да се евентуално пријаве на конкурс за њихову попуњу.

Како нам је објаснио пуковник Брусин, захтеви за попуњу неких формацијских места које Управа за кадрове дистрибуира јединицама и установама ВС и МО често заврше у фиокама претпостављених старешина.

– Врло често добијемо одговор да у некој јединици нема кандидата за попуњу одређеног формацијског места, а заправо надлежни старешина није ни питао никог од својих потчињених. На тај начин команданти «штите» своје саставе од одлива кадра, али истовремено чине штету систему. Идеја је да апсолутно све старешине имају, путем интранет сервиса, увид у конкурсе за формацијска места и да се пријављују самостално. У ту смо сврху направили и упитник који официр попуњава, а једна од ставки у упитнику је и сагласност претпостављеног – објашњава Брусин и наглашава да претпостављени, и када није сагласан да његов потчињени пређе на другу дужност, нема право да му забрани да конкурише.

– Управа за кадрове ће све пријаве објединити и проследити организационим целинама и јединицама, а међу њима ће се даље одвијати сва процедура око евентуалних премештаја – каже наш саговорник.

За сада је на интранет сервису доступно неколико конкурса за важна и специфична формацијска места, а у догледно време на исти начин би се могло поступати и са нижим дужностима, како је то у неким армијама света случај. То ће бити могуће када рачунарска мрежа комановања ПАМКО, буде доступна на нивоу батаљона.

ређиваће типове каријере официра и достављати их на спровођење организационој јединици Министарства надлежној за кадрове.

Пуковник Неоричић каже да *Упутство* предвиђа и могућност промене основног, односно алтернативног типа каријере на сопствени захтев или по потреби службе уколико не постоји могућност напредовања или одговарајућег постављења у типу који је официру већ додељен.

Хитну промену основног типа каријере, како стоји у документу, може извршити министар одбране на предлог начелника Генералштаба ВС за официре у Војсци Србије, а помоћник министра за људске ресурсе предлог износи за официре постављене на формацијска места ван Војске Србије.

Командни тип каријере, како је истакао бригадни генерал Ђорђевић, имаће примат када је у питању школовање и усавршавање унутар система одбране. Према његовим речима, за тај ће се тип каријере предлагати официри који на психолошком тестирању буду сврстани у прву категорију.

Начелник Управе за кадрове подсећа да процес успостављања кадрове пирамиде подразумева и доношење поменутих прописа и усвајање новог приступа официрском позиву.

– Конкуренција за унапређивање, постављање на висока формацијска места, па и за школовање биће оштра. Најбољи, најспособнији и најкомпетентнији ће имати предност. Нова систематизација Министарства прописује далеко мањи број пуковничких и потпуковничких места, а правилници су изричито када је реч о постављењу на такве дужности. Предвиђам праву „борбу“ за место при врху хијерархије – сматра Ђорђевић. ■

Александар ПЕТРОВИЋ
Снимимо Даримир БАНДА

Конференција о регионалној безбедности у Југоисточној Европи

Генерали Милетић и Фојт

Приједи код начелника Генералштаба Војске Србије

Начелник Генералштаба генерал-потпуковник Милоје Милетић примио је команданта Ваздухопловних снага Националне Гарде Охаја генерал-мајора Хери В. Фојта, који је у оквиру тродневне посете делегације Ваздухопловних снага Националне гарде Охаја Србији присуствовао семинару на тему „Здружена употреба војно-цивилних аеродрома“ у Команди ВиПВО.

Генерал Милетић примио је и шефа Војне канцеларије НАТО у Београду (MLO), бригадног генерала Мирослава Балинта, који ускоро предаје дужност. ■

А. П.

Потписан План билатералне војне сарадње са Мађарском

Начелници управа за међународну војну сарадњу министарства одбране Србије и Мађарске, Милорад Перић и бригадни генерал Иштван Ђенеш, потписали су 8. децембра у Београду *План билатералне војне сарадње за 2010. годину*.

Договорено је да се у наредном периоду интензивирају активности на усаглашавању *Споразума о сарадњи у области одбране и других уговора неопходних за даље унапређење сарадње*.

Планом је предвиђено да се у следећој години сарадња тежишно одвија кроз заједничке војне вежбе и размену искустава у процесу реформе система одбране и професионализације оружаних снага.

Мађарска страна спремна је да пренесе искуства из учешћа у Програму *Партнерство за мир*, као и обуке и искустава у процесу ангажовања припадника ОС Мађарске у мултинационалним операцијама.

Министарство одбране Мађарске донело је одлуку да нацијом подржи АБХО Крушевац као регионални центар. ■

Државни секретар Душан Спасојевић предводио је делегацију Министарства одбране на конференцији „Регионална безбедност кроз регионално власништво: Нова ера сарадње“, која је одржана од 8. до 10. децембра у Анкари, у организацији Центра за безбедносну сарадњу RACVIAC и Републике Турске, као председавајуће Процеса сарадње у Југоисточној Европи (SE-ЕСР).

Конференција се организује ради унапређења сарадње и поверења у области регионалне безбедности у Југоисточној Европи. Посебан значај конференције представља размена искустава и дискусија о постојећим изазовима и приоритетима земаља Југоисточне Европе у области регионалне безбедности.

Државни секретар Спасојевић, говорећи у уводном делу конференције, истакао је да је европска будућност држава региона једини гарант трајне регионалне безбедности и просперитета земаља ЈИЕ.

Говорећи о проблемима који оптерећују регионалну стабилност, Спасојевић је посебно нагласио да је један од кључних фактора дестабилизације региона једнострано противправно проглашена независност Косова и Метохије и изнео ставове државне политике према том проблему.

Србија је недвосмислено посвећена унапређењу регионалне сарадње и веома је активна чланица регионалних иницијатива у области безбедности и одбране. Недавни пријем у пуноправно чланство *Процеса сарадње министара одбране земаља Југоисточне Европе (SEDM)* потврда је опредељења Србије да буде поуздан партнер у оквиру регионалног и међународног безбедносног система.

Поред учешћа на конференцији, државни секретар Спасојевић одржао је састанке са државним секретаром Министарства одбране Турске генерал-потпуковником Ахметом Турмушом и подсекретаром за одбрамбену индустрију Мурадом Бајаром. Теме разговора су биле унапређење билатералне сарадње у области одбране и безбедносно-политичка ситуација у региону. ■

Потребна знања **официра Војске Србије**

Војни Матрикс

Развој и усавршавање војног кадра прилагођава се новим безбедносним, друштвеним и економским изазовима. У том контексту, скорашњи научностручни скуп „Потребна знања официра Војске Србије 2010-2020“ показао је да у војној средини постоје капацитети да се стратегија образовања официра будућности усмери ка могућем и потребном.

Приближавање Србије европским интеграцијама и преиначење начела образовања намећу потребу да се побољша систем школовања стручњака за потребе система одбране, нарочито Војске. Посебно је значајно утврдити одговарајуће место и улогу војношколског у оквиру просветног система Републике Србије, али и евроатлантског простора. Стога је научностручни скуп „Потребна знања официра Војске Србије 2010-2020“, који је недавно организовала Војна академија, у сарадњи са Институтом за стратегијска истраживања Сектора за политику одбране Министарства одбране, у правом тренутку презентовао нове резултате истраживања, визије развоја и њихову могућу примену у области школовања за потребе система одбране.

Скуп је окупио стручњаке из земље и света, који се баве проблемом дефинисања структуре и нивоа знања потребних за успешно обављање војне делатности. Анализирани су системи стицања знања у земљи и иностранству. Утврђени су проблеми и правци даљих истраживања у тој области, и изнета искуства и погледи на потребна знања официра, односно на изградњу и вредновање знања.

Постављање матрица

На скупу су најпре говорили генерал-мајор др Божидар Форца из Управе за планирање и развој Генералштаба Војске Србије - о суштинским оперативним способностима Војске као чиниоцу потребних знања официра, бригадни генерал у пензији др Рудолф Урбан и др Владан Холцнер са Универзитета одбране Чешке Републике – „Образовање за будућност – изазови у војном образовању на почетку 21. века“.

Генерал-мајор др Мирко Шундов са Хрватског војног училишта *Петар Зрињски* изложио је виђење потребних знања официра у наредном десетлећу, а и хрватска искуства у организовању војног школовања. Пуковник Јурај Виростек са Академије оружаних снага Словачке (у раду „Активности у области одбране и безбедности за образовање и обуку међународног персонала“) истакао је да систем образовања и обуке треба да буде постављен тако да омогућава извршење задатака и мисија војске, и образложио начин на који се то одвија у његовој земљи.

Француски потпуковник Пјер Александар Легро представљао је Војну академију Сан Сир. Викторија Сим Тејлор, са Одбрамбених студија у Великој Британији (на скупу је учествовала са радом „Постизање равнотеже између војних и академских предмета у образовању средњег официрског кадра“) изнела је поједине тешкоће у предавању у војном окружењу и могуће начине њиховог превазилажења.

На првој сесији излагачи су покушали да одговоре на питање која су потребна знања официра. Матрицу за одговор понудили су пуковници др Самед Каровић и Милутин Пушара, потпуковник Владимир Ристић и мајор Ненад Комазец са Војне академије у раду „Визија и мисије Војске – основа потребних знања официра Војске“.

Да ли је „Перманентно образовање у Војсци – потреба или мода“ разматрали су у заједничком раду доктор Драгослав Милојевић из Министарства финансија и магистри Срђан Миленковић и Саша Веселиновић из Министарства одбране. Они закључују да је доживотно учење и усавршавање у професији постало интегрални део савременог постојећег живота. Истовремено, актуелна организација, као *ex post* инструмент, није прикладна за усмеравање образовања и управо визија система у будућности омогућава дугорочно макропланирање образовања које условљава избор одговарајућег модела образовања и утврђивање функција у тој области.

„Проблем образовних потреба официра Војске Србије за менаџмент у систему одбране” разматрали су пуковник др Јан Марчек и др Зоран Килибарда у заједничком раду. Потпуковник доц. др Мирослав Талијан и пуковник Александар Бјелић („Основна полазишта за дефинисање потребних знања официра Војске Србије”) настојали су да прикажу жељени профил савремених и будућих официра наше војске, на основу научних сазнања менаџмента.

Решавање етичких недоумица

„Истраживање релевантних оперативних знања официра Војске Србије”, рад пуковника др Војислава Ђорђевића са Војне академије, заснива се на дугогодишњем истраживању. Примена теоријских и практичних знања у војној делатности обједињава се и прожима, у зависности од дужности, улоге и мисије официра, односно њихове акционе способности. У складу са потребама такозваних примењених знања официра Војске Србије, издвајају се потребе за развијањем оперативних способности.

Пуковник др Борислав Гроздић („Потребна знања војних лидера Војске Србије у морално-етичким изазовима првих декада 21. века”) говорио је о одликама лидерства и моралности као њеном централном месту. Војни позив, сам по себи, носи најдубља етичка питања и недоумице, а данас, и убудуће, учествовање у операцијама ван националних граница отвара многа и тешка етичка питања. Пуковник др Гроздић закључује да код наших официра треба неговати уверење да су универзалне вредности – истина, правда, љубав, вера, без обзира на окружење, не само вредности већ и сила којом се побеђује у свим војним мисијама.

У раду „Глобализација света безбедности и потребна знања официра Војске Србије из подручја друштвено-хуманистичких наука”, пуковник др Илија Кајтез тврди да се „школовање официра не може заснивати само на теоријама, техници и технологији, јер се нико у толикој мери као официри не суочавају у раду с питањима egzистенције, живота и смрти, правде и добра, награде и казне, а за то су потребне изузетно јаке личности и духовно уздигнута бића”. Улога друштвено-

но-хуманистичких наука у том процесу од непроцењивог је значаја за сваку војску и њен официрски кадар.

Пуковник др Бранко Тешановић („Економска знања официра Војске Србије као основа успешног менаџмента”) истиче да је одлучивање о ограниченим, а уз то веома драгоценим људским и материјалним ресурсима, незамисливо без елементарних економских знања. Циљ је створити претпоставке да се будући официри оспособе за доношење оптималних одлука при извршавању задатака, у све три мисије Војске, уз осмишљавање њихове реализације на што ефикаснији и ефективнији начин.

Имајући у виду да је Војна академија у току 2009. године акредитована као високошколска установа и да у свом саставу треба да има најмање 70 одсто стално запослених предавача у звању доктора наука, пуковник др Зоран Крсмановић („Потребна знања официра Војске Србије из методологије војних наука”) истакао је да је неопходно оспособити потребан контингент официра за научно-истраживачки рад. У том смислу дефинисани су и задаци методологије војних наука.

Логистички аспекти образовања

Група аутора, пуковници др Марко Андрејић и Новица Цонић, капетан Марјан Миленков и поручник мр Влада Соколовић истраживали су „Логистичке аспекте образовања нелогистичког особља”. У раду су забележили потребна знања из области логистике, која се дају студентима и слушаоцима изван логистичких служби за обављање функционалних дужности. Од квалитета усвојених знања из те области зависи начин размишљања и доношење одлука, а и сама сарадња нелогистичких официра са официрима логистике, што непосредно утиче на квалитет живота и рада јединица и установа и начин извршавања задатака у оквиру дефинисаних мисија Војске.

Бригадни генерал др Миодраг Гордић, капетан Иван Петровић, поручник Милош Дурковић изложили су „Циклус развоја официрског кадра рода АРЈ за ПВД – стање и пројекција достизања доктринарних потреба”. Развој и усавршавање војног кадра представља цикли-

чан процес, који се стално прилагођава новим безбедносним, али и друштвеним и економским изазовима. Са аспекта развоја људских ресурса у Војсци Србије посебно је занимљива категорија официра рода артиљеријско-ракетних јединица за противваздухопловна дејства, чији су стечена знања и професионални развој, на разним бојиштима претходних година непрекидно били проверавани.

У раду „Професионалне способности официра у будућем оперативном и радном окружењу“, пуковник Милољуб Сретеновић из Војне академије анализирао је професионалне способности официра у будућем оперативном и радном окружењу. Стратегија образовања официра будућности подразумева успостављање синергије између обуке и образовања и уравнотежености професионалних и личних способности официра.

Аутори, пуковник др Ранко Лојић, потпуковник мр Горан Жупац и мастер капетан Зоран Стевановић („Организационо понашање – значајан сегмент потребних знања официра“) појаснили су појам организационог понашања и његово место у менаџменту. Анализирали су предмет, циљеве, моделе и области које изучава. Истакли су и значај изучавања и познавања обла-

сти организационог понашања ради квалитетнијег обављања функционалних дужности.

Мајор мр Ђорђе Калањ из Управе за школство бавио се „Потребним знањима за психолошко ратовање“, истичући да је психолошко ратовање саставни део, пратилац и општи амбијент ратовања у свим његовим димензијама.

Вредновање знања

Друга сесија скупа била је посвећена систему изградње и вредновању знања. У оквиру тога бригадни генерал др Митар Ковач („Значај развијања критичког мишљења у процесу усвајања знања из домена матичних војних предмета“) изложио је запажања о специфичностима знања у области војне делатности, као и фазе у процесу његовог стварања и основне поставке управљања знањем у савременом комплексном, мрежноцентричном и у знатној мери непредвидивом стратегијском окружењу. Он је истакао потребу и образложио значај развијања критичког мишљења у процесу усвајања фундаменталних и примењених знања из области матичних војних предмета у оквиру школовања официра Војске Србије на свим нивоима, а посебно на нивоу последипломског, и комнадно-штабног и генералштабног усавршавања. У раду је наглашена и улога коју у развоју когнитивних способности официра има овладавање вештином критичког мишљења, што се немало одражава на ефикасност

током одлучивања и обављање, пре свега, командних дужности.

Потпуковник мр Драган Тодоров са Војне академије („Хармонизовање знања и вештина официра Војске Србије синергијом глобализације и спорта у Војсци“) истакао је повезаност одржавања високог степена оперативних способности са борбено примењеном спортском и физичком припремом, која дефинише одређени сегмент вредности Војске у глобалном окружењу. У раду „Образовање кадрова Војске Србије за учешће у мировним операцијама“ потпуковника мр Харладина Радончића, из Војне академије, приказане су могуће активности у оквиру образовања и обуке припадника српске војске за период од 2010. до 2020. године, који се заснива на потпуно новој организацији образовања у војном школству.

Мајор Радослав Јоцић, такође из Академије, предочио је, у истоименом раду, факторе стреса у мировним мисијама и психолошку припрему припадника Војске Србије. Истакао је да је психолошка припрема неопходан чинилац укупног радног ангажовања у мировним мисијама, али и објективно поуздан фактор предикције психичке стабилности и професионалне успешности њених припадника.

Анита Ђорђевић из Института за стратегијска истраживања („Афективно везивање и успешност у каријери“) настојала је да укаже на потребна знања старешина из психологије, с посебним освртом на теорије емоционалног развоја.

Скуп на коме је изложено више од четрдесет радова, од тога осам из иностранства, понудио је одговоре на многа питања, али и отворио нова. Или, како је то у завршној речи рекао начелник Војне академије бригадни генерал др Младен Вуруна – „Слушајући излагаче, видели смо да ће наш официр наредне деценије морати да буде добар командант, особа која зна какве су разлике између култура и религија, има знања из области технике и технологије, и спреман да промени каријеру. Треба да зна доста о политици, и да поседује вештине и знања преговарања. Једном речју, провлачи се интенција да би наш будући официр требало да буде ратник који треба да мири и да гради. Моја академска сумња јесте - има ли таквих људи? Треба ли нама човек или натчовек? То сасвим сигурно отвара нова питања и теме за нове расправе“.

■

Снежана ЂОКИЋ

Ка стандардима најразвијенијих

Међународни, дводневни научностручни скуп у Дому Гарде на Топчидеру отворио је државни секретар Министарства одбране др Зоран Јефтић. Присутствовали су и државни секретар Игор Јовичић, начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић, директор Института за стратегијска истраживања Министарства одбране генерал-потпуковник др Милан Зарић и начелник Војне академије бригадни генерал др Младен Вуруна.

Поздрављајући учеснике, државни секретар Јефтић истакао је да будући официр Војске Србије својим капацитетима и залагањем мора да испуњава стандарде најразвијенијих војски света. Навео је да је Србија чврсто опредељена да дели европске вредности и да се залаже за поштовање европских стандарда у регионалним и глобалним оквирима.

– Професионализација Војске одвија се темпом којим нисмо у потпуности задовољни, пре свега због економске кризе. То, међутим, није и не сме бити кочница у развоју система образовања нашег кадра - указао је државни секретар.

Говорећи о значају Војне академије за систем војног школства Србије, Јефтић је информисао присутне да је у току завршна фаза формирања Војног универзитета.

На скупу који је одржан у оквиру двеју засебних сесија – „Потребна знања официра“ и „Систем изградње и вредновања знања“ учествовало је више од 40 излагача из Србије и иностранства. Осим представника Министарства одбране, Војске Србије и Министарства финансија, мишљење о знањима и способностима официра будућности дали су и гости из страних војних академија и института. Међу њима су били представници Универзитета одбране Чешке, Хрватског војног училишта Петар Зрински, Војне академије Словачке, француске Војне академије Сан Сир. На скупу су учествовали и представници Одсека за студије безбедности Велике Британије, Краљевске војне академије Белгије и Националног универзитета одбране Мађарске Зрини Миклош.

Р. ДРАГОВИЋ

Обележен Дан 204. авијацијске базе

Свечаним постројавањем припадника 204. авијацијске базе на аеродрому Батајница обележен је Дан јединице – 2. децембар. Тог датума, пре тачно шест деценија, формиран је 204. ваздухопловни ловачки пук, чију традицију јединица наставља.

Обраћајући се великом броју гостију, међу којима је био и командант Ваздухопловства и ПВО бригадни генерал Ранко Живак, командант 204. авијацијске базе бригадни генерал Мирко Вранић истакао је да су бројни задаци јединица стационираних на аеродрому Батајница, у 2009. години извршавани с пуном одговорношћу.

Поводом обележавања 60 година од формирања 204. ваздухопловног ловачког пука уручена су признања најбољим појединцима и колективима с којима јединица 204. авијацијске базе остварују вишегодишњу успешну сарадњу. ■

Свечаност поводом Дана 98. авијацијске базе

На аеродрому Лађевци код Краљева свечано је обележен 28. новембар – Дан 98. авијацијске базе. На тај дан пре шездесет година основан је 198. ваздухопловни ловачки пук, чије традиције наставља 98. авијацијска база.

Командант 98. авијацијске базе пуковник Дејан Јоксимовић нагласио је да су припадници тог састава остварили значајне резултате на војно-медицинској вежби у Нишу, међународном аеромитингу „Батајница 2009“ и интервидовској вежби на Пештеру, док су у наредној години пред њима нови изазови у обуци за учешће у међународним вежбама и мисијама и усвајању нових знања.

Поред представника Војске Србије, свечаности су присуствовали начелник Рашког управног округа Матеја Мијатовић, представници Моравичког управног округа, општина Краљево, Чачак и Врњачка Бања, бораčkih организација, верских заједница, МУП-а и Жандармерије.

Заљубљеници у ваздухопловство и пријатељи јединице имали су прилику да на аеродрому Лађевци виде приказ авиона, хеликоптера и другог наоружања и опреме 98. авијацијске базе. ■ 3. М.

Семинар о употреби цивилно-војних аеродрома

У оквиру тродневне посете делегације Ваздухопловних снага Националне гарде Охаја, 10. децембра је у Команди Ваздухопловства и противваздухопловне одбране одржан семинар на тему – Заједничка употреба цивилно-војних аеродрома.

Гости из Сједињених држава представили су искуства у тој области која могу бити значајна за припаднике ВиПВО, будући да ће неки војни аеродроми ускоро бити доступни и за цивилни ваздушни саобраћај.

Бригадни генерал Ранко Живак, командант ВиПВО, изразио је задовољство због посете команданта Ваздухопловних снага Националне гарде Охаја генерал-мајора Харија Фојта, што је оценио као наставак успешне сарадње. Генерал Фојт одржао је уводну презентацију о Националној гарди Охаја, представивши њену ваздухопловну компоненту.

Америчкој делегацији приказане су главне чињенице о актуелном тренутку и перспективама развоја нашег ваздухопловства.

На семинару се говорило о стандардним поступцима и процедурама за планирање војних ваздухопловних операција и одређивању захтева за подршку. ■

А. П.

Прилози за довршење Храма светог Саве

У Команди и јединицама Ваздухопловства и противваздухопловне одбране завршена је акција прикупљања добровољних прилога за довршење радова на Храму светог Саве на Врачару.

Иницијатива за ову акцију, која је трајала више месеци, потекла је из Одсека за цивилно-војну сарадњу команде ВиПВО, који је уједно био и организатор.

Према речима начелника Одсека за цивилно војну сарадњу команде ВиПВО, потпуковника Ивана Укића, акција је успе-

ла и прикупљени новац уплаћен је у фонд Друштва за изградњу Храма светог Саве.

Традиција је Српске православне цркве да својим доброторима дарује *грамате* у знак захвалности, и како наводи потпуковник Укић, 98. авијацијска база, 250. ракетна бригада ПВО и Команда Ваздухопловства и ПВО висином сакупљених прилога заслужили су почасни назив Утемељитеља Храма светог Саве. ■

Б. М.

Кућа за стицање

Нема сумње да, после окончања шестонедељне индивидуалне стручно-специјалистичке обуке, реализоване у „школи за ваздухопловна и ваздухопловно-техничка занимања“ на батајничком аеродрому, војници одлазе у матичне јединице оспособљени за обављање основних војничких задатака

Средење Војске да обуку војника најмодернијег и техничко-технолошки најзахтевнијег вида – Ваздухопловства и противваздухопловне одбране, групише на једном месту, довело је до формирања Центра у коме се данас оспособљавају војници артиљеријско-ракетних јединица, ВОЈ и Ваздухопловно-техничке службе.

Иако у веома опремљеним, мада не и тако савременим учионицама и кабинетима, ових дана нема војника ученика, јер су после једнопомесечног стручно-специјалистичког обучавања отишли у нове јединице, на дужности и задатке за које су обучени, у Центру истичу да се ради пуном паром.

Паузу између одласка обучених и доласка младих војника, већи број официра и подофицира, инструктора обуке, искористио је за годишњи одмор и „попуњавање педагошких батерија“. Истичу при том да није лако за неколико недеља од младића, који веома често немају ни основна техничка знања, створити војника способног за зналачко, ефикасно и самоуверено обављање предвиђених задатака у оперативним јединицама Ваздухопловства и противваздухопловне одбране.

– Од краја 2006. године, када су у наш састав ушли Центар за испитно-школска гађања АРЈ ПВО и артиљеријско-ракетни дивизион ПВО, можемо рећи да смо функционално и организационо оспособљени за извршавање веома одговорних задатака у образовању будућих војника различитих артиљеријско-ракетних, осматрачких и ваздухопловнотехничких специјалности – каже мајор Дарко Секулић, командант Центра за обуку ВиПВО.

– Поред војника на одслужењу војног рока, у нашим кабинетима и учионицама, али и на аеродромској писти, крај авиона и хеликоптера, обучавамо кандидате за професионалне војнике тридесетак специјалности и реализујемо курсеве за усавршавање официра и подофицира летачког и техничког састава. Практично смо и техничка учионица Војне академије, у којој

Вештина

се реализује део преобуке студената и пилота за авионе и хеликоптере. Поред тога, већ две године реализујемо и курсеве за инструкторе и сертификаторе индивидуалне специјалистичке обуке, како за подофицире из Центра, тако и за старешине из других јединица Војске Србије – набраја мајор Секулић.

С обзиром на прокламовану професионализацију Војске и очекивано смањење броја „рочних“ војника, у Центру напомињу да се акценат обуке помера ка оспособљавању професионалних војника. Иако је план и програм њихове обуке истоветан оном за војнике на одслужењу војног рока, мајор Секулић истиче да се с професионалцима лакше и ефикасније ради. То, наравно, не чуди, ако имамо у виду да се на конкурс за професионалног војника јављају младићи (и девојке) опредељени за војни позив и веома заинтересовани да што квалитетније савладају предвиђено градиво.

– И војници који служе војни рок у јединицама ВиПВО показују доста интересовања за оно што овде уче. Нема сумње да су мотивисани, али је њихово предзнање, кад је реч о техничким наукама, често прилично оскудно. Зато се на обуци много времена троши на учење основних, уводних тема, па нам за утврђивање наученог, на крају, остаје мало. А добро је знано – каже мајор Секулић – добар војник мора да делује по навизи, готово аутоматски. Времена за размишљање готово никад нема оноли-

Мајор Дарко Секулић, командант Центра за обуку ВиПВО

ко колико бисмо хтели. У трци с временом је и противавионац и припадник јединица за ваздухопловно осматрање и јављање. А ни у ваздухопловно-техничкој служби времена нема на претек. Зато инсистирамо на стварању навика, на аутоматизованим радњама.

Нема никакве сумње да, током обуке у Центру ВиПВО, војници стичу довољно и теоријског и практичног знања, неопходног за наставак успешне практичне обуке у јединицама у којима окончају војни рок. О томе сведоче сертификатори обуке који ступају на сцену после инструктора. Иако је, не тако ретко, инструктор и сертификатор иста особа, треба им веровати на реч кад кажу да су војници, и рочни и професионални, оспособљени за задатке који их у јединицама очекују.

– Током шест недеља, колико траје друга фаза првог периода обучавања, војнике оспособљавамо за извршавање основних задатака из готово 40 специјалности ВиПВО, од артиљеријско-ракетних и осматрачких до ваздухопловно-техничких. Под индивидуалном стручно-специјалистичком обуком подразумевамо војностручно оспособљавање, односно тактичку и ватрену обуку и изучавање средстава и опреме, и физичку обуку. Наравно, иако је тежиште на практичном оспособљавању за предвиђене задатке, не занемарује се ни физичка припремљеност. На свој начин она доприноси да се ефикасније савладају сва стручна знања и вештине, потребни за самостално обављање формацијских дужности у матичним јединицама, каже старији водник прве класе Љубиша Добриловић инструктор у чети ваздухопловно-техничке службе.

– Основни и најважнији циљ јесте да војника оспособимо да преживи на бојном пољу и изврши задатке које има као члан посаде или тима. Током преподневне обуке војници, у кабинетима и техничким учионицама, савладавају основе електротехнике, употребу средстава и опреме коју користе јединице Војске Србије, а затим, после поподневног одмора, уче оно што је остало нејасно из преподневне наставе. Обука је захтевна, посебно за младиће који немају довољно електротехничког знања, тако да је поједине теме потребно поновити више пута. Посебну пажњу поклањамо безбедности у раду, инсистирамо на правилном прилазу авиону, или хеликоптеру и исправним поступцима током извршавања задатака – каже потпуковник Владимир Димитријевић, командир чете ваздухопловно-техничке службе.

Као и у осталим јединицама, тако и у Центру ВиПВО на батајничком аеродрому, војници, сем осталог, уче да живе у колективу, да се понашају и раде тимски. То се не учи само на настави, у кабинетима и учионицама, већ током целог дана, у сваком тренутку, наглашавају у Центру. После истека планираних шест недеља и добијања оцене о завршеној обуци, војници одлазе у матичне јединице и ту показују колико су научили и какви су војници постали. Мајор Дарко Секулић и његови сарадници у Команди Центра ВиПВО не сумњају да стварају доброг и спремног војника, способног да и у новим колективима одговори свим изазовима трупе.

Треба им веровати, јер такве оцене стижу и из јединица у које су отишли „њихови“ војници. ■

Противваздухопловна дејства

ОБУКА ЗА СИГУРНО НЕБО

У Центру за обуку на Батајници војници стичу знања за низ специјалности на системима ПВО нева, куб, бофорс, стрела, шило... После обуке већина њих добија прекоманду у 250. ракетну бригаду ПВО, која је у систему непрекидног борбеног дежурства.

Еојнике на служењу војног рока обучавамо да бране небо Србије. После завршене обуке већина одлази у 250. ракетну бригаду ПВО, која је заједно са ловачком авијацијом и Центром ВОЈИН у систему непрекидног борбеног дежурства. Тада показују своју обученост на најбољи могући начин – чувајући државни ваздушни простор.

Тако говоре командири батерија за противваздухопловна дејства Центра за обуку ВиПВО у Батајници. Капетани Саша Антанасијевић и Иван Младеновић, командири ракетних батерија *нева* и *куб*, и поручник Мирослав Кубуровић, заменик командира артиљеријско-ракетне батерије за противваздухопловна дејства малог домета сложни су у једном – њихов је најважнији задатак да за шест недеља оспособе војника за све задатке у систему ПВО.

– У нашем Центру реализује се друга фаза првог периода обуке. Реч је о стручно-специјалистичком оспособљавању које траје месец и по дана, током кога војници стичу знања за више специјалности на средствима ПВО. Најважнија специјалност за коју се војници обучавају у мојој чети јесте дужност послужеоца на лансирајућој рампі система *нева*. То подразумева бројне дужности – од превоза лансирајућих лампе из једног положаја у други, припреме за марш и запоседања ватреног положаја, па до припреме за дејство и постављања ракете на лансирајућу рампу – објашњава капетан Антанасијевић.

Како каже наш саговорник, војници који су у 250. ракетној бригади ПВО задужени за лансирајућу рампу имају значајну улогу, јер је то један од обавезних задатака у борбеној смени. Једна батерија система *нева*, на име, непрекидно је ангажована у систему борбеног дежурства ПВО и бди над ваздушним простором.

Према речима капетана Антанасијевића, *нева* представља најсложенији систем којим располаже наша ПВО и захтева максималну оспособљеност војника који на њему раде. Поред тога, у истој батерији одвија се обука војника за специјалност оператера ручног праћења, што подразумева рад на командама система, односно за послужиоце у ракетно-техничкој батерији. Тај ВЕС подразумева низ радњи везаних за припреме ракета, вађење из амбалаже, прегледе, наоружавање...

– Знатан део нашег рада јесте обука кандидата за професионалне војнике. Они се обучавају и за нешто сложеније специјалности, које не обављају војници на редовном служењу војног рока, попут различитих дужности у кабини – оператера на координатном систему, на стварању команди, на систему радио-предајника команди... – напомиње капетан Антанасијевић.

Обука професионалаца слична је обуци војника на служењу војног рока, али се потенцира одржавање нивоа обучености, а и реализација дневних, недељних и месечних техничких прегледа, што се не односи на „рочне“ војнике.

Највећи напор током обуке представља обучавање војника за дужност послужиоца на лансирној рампи. То је најбројнији ВЕС, јер је било генерација где се за то место обучавало и по 60 или 70 војника. Са постепеном професионализацијом тај број се смањује. Како објашњавају, то је чисто војничка дужност, јер је остали део система у рукама старешина. То подразумева рад у самој кабини, антенско постављање, инсталирање агрегата, напајања...

Та врста обуке је захтевна, јер у Батајници постоје свега две лансирне рампе на којима се обучава велики број војника. То тражи целодневно ангажовање старешина одељења на рампи.

У Центру за обуку на Батајници обучавају се војници који су у неком од других центара завршили основну пешадијску обуку. По-

сле основне тактичке обуке, обавезног логоровања, и дела који се односи на правило службе, стројну обуку и морал војске, у Батајници долазе на стручно-специјалистичку обуку. Два предмета су тежишна – средства и опрема и тактичка обука АРЈ ПВО. Остали садржаји обуке изводе се у послеподневним часовима. После месец и по, војници добијају прекоманду у два дивизиона *нева* – Зуце и Јаково. Дивизион у Јакову има батерије у Јакову и Батајници, док дивизион у Зуцама има једну батерију и у Панчеву.

– Обука на систему *куб* суштински се не разликује у односу на *неву*, али је њена специфичност што војник има мању физичку улогу – наглашава капетан Иван Младеновић, командир батерије *куб*. – На том систему његово место је за пултом где има могућност да у одређеним тренуцима донесе одговарајућу одлуку или изда команду. Због саме природе система од војника се захтева максимална обученост и способност да донесе одлуку. Трочлану посаду на лансеру чини командир одељења, оператер и возач. У неким ситуацијама оператер може чак да остане сам на лансеру, да одржава везу са радарском станицом за осматрање и навођење, сам отклони одређене сметње које могу да настану...

Савремени захтеви потискују војника са таквих дужности у најсложенијим системима, како би на њихова места дошли професионални војници. То је и разлог што се војници, када је систем *куб* у питању, у батајничком Центру за обуку оспособљавају само за две специјалности, за разлику од скоре прошлости када је та цифра била – 12. Уз то, дивизион у Крагујевцу прешао је у потпуности на професионални састав, а слично је и у Нишу.

Куб је систем средњег домета, а време припрема за рад у односу на *неву* је знатно краће. Батерија се из маршевског у борбени положај преводи за око седам минута. Време потпуног циклуса гађања, од откривања до извршења износи 45 секунди. Дивизиони *куба* распоређени су у Новом Саду, Крагујевцу и Нишу.

Центар у Батајници обучава војнике и за противваздухопловна дејства малог домета. Средства која се користе јесу противави-

онски топ 40 милиметара *бофорс* и системи *стрела 1* и *шило*. Лепезу специјалности за које се обучавају војници у батерији малог домета употпуњује осматрач радиофониста.

– За разлику од осталих система, наше јединице су способне за брз маневар и теже се откривају из ваздуха. Наше најсавременије средство јесте *шило*. Обука војника је изузетно динамична, тако да су за кратко време способни да извршавају наменске задатке, без разлике да ли је реч о вежби или реалној борбеној ситуацији. Војници су послушници, а све остале командне дужности обављају старешине – говори поручник Мирослав Кубуровић, заменик командира артиљерско-ракетне батерије за дејства малог домета.

Према његовим речима, кандидати за војнике по уговору у батерији обучавају се за дужности нишаније оператера на *стрели*. У односу на обуку војника на служењу војног рока, њихова обука нешто је сложенија, јер обухвата и низ детаља који за рочни састав нису пресудни. По завршетку обуке, војници се упућују у јединице распоређене у Београду, Новом Саду, Краљеву, Нишу и Лесковцу.

Како објашњава поручник Кубуровић, батерија малог домета користи различита средства, због чега се обука за поједине специјалности разликује. Примера ради, за дејство *бофорса* потребна је комплетна послуга, као што се колективни рад захтева и на систему *стрела*. *Шило*, с друге стране, може да дејствује за неколико минута, уз ангажовање само једног човека. ■

ШКОЛА ЗА ОСМАТРАЊЕ

Значајан састав Центра за обуку војника ВиПВО представља и Смер за Ваздушно осматрање и јављање (ВОЈ). У оквиру њега изводи се обука војника за рад на средствима за радарско осматрање и средствима аутоматизације. Поред основне намене, а то јесте обука војника на редовном служењу војног рока, у плану и програму јединице је и оспособљавање кандидата за професионалне војнике.

Јединица је основана крајем 2006. године, када је формиран и Центар за обуку ВиПВО. Специјалистичку обуку, која траје месец и по, у генерацији заврши од 70 до 120 војника. После завршетка обуке, сваки војник поседује основна знања за ру-

ковање средствима, као што су радарски систем С-600, осматрачки радар *жирафа*, радарски системи руске производње – П12 и П15. Такође се оспособи и за рад у *кабинету* – аутоматизацијском систему који служи за обједињавање података и командовање.

– Три су основне намене наше јединице. Прво, обука војника на редовном служењу војног рока, односно у другој фази првог периода. Изводи се и обука кандидата за војнике по уговору, што се некад радило у оквиру деветомесечног програма, а сада се обавља на већем броју курсева предвиђених програмом обуке. Допунска активност јесте пружање техничке подршке студентима Војне академије, који одређен број часова проведу на средствима радарског осматрања и аутоматизације – објашњава поручник Дејан Николић, командир 2. вода, уједно инструктор обуке чете ВОЈИН.

Рад на средствима за ваздушно осматрање и јављање веома је сложен. Према речима поручника Николића, обука се изводи тако што војник на почетку стиче теоријска техничка знања, попут оних како ради радар, шта је, заправо, ваздушно осматрање, јављање и навођење, затим, из области електронике, која је неопходна за рад на средствима за обучавање. Потом се реализује и практична обука на појединим техничким средствима. Инструктор у том процесу, поред тога што војника учи потребним знањима и вештинама, треба и да га мотивише за рад.

– Претпоставља се да у нашу јединицу треба да дођу војници који поседују одговарајућа техничка знања. Међутим, то није увек тако. Зато инструктори имају задатак да им потребна знања приближе и да их за што краће време оспособе за рад на средствима вредним и по неколико милиона евра. Наравно, не очекује се од млађих старешина да до танчина разумеју систем којим рукују, јер је то немогуће, већ да стекну основна знања о техници коју користе. За све више, ту су инструктори, мада су и они обавезни да знања обнављају и надограђују – истиче поручник Николић.

Средства на којима се изводи обука нису најсавременија, али је свако од њих у функционалном стању и задовољава услове неопходне за наставу. У паузи, када у јединици нема војника на служењу рока, технички капацитети се ремонтују и одржавају.

Како напомиње инструктор и командир вода, официри усавршавају и обнављају знања и током рада на радарским и аутоматизацијским системима. За додатно оспособљавање организују се курсеви за инструкторе и евалуаторе обуке. На техничко усавршавање долазе и студенти Војне академије са професорима. Ту су и кандидати за војнике по уговору, који се такође обучавају. Другачије речено, за припаднике јединице ВОЈ никад нема празног хода. ■

Душан ГЛИШИЋ
Раде ДРАГОВИЋ
Никола ДРАЖОВИЋ

Снимко Д. БАНДА

Трећи циклус гарнизонских курсева енглеског језика

Рад у међународном окружењу

Управа за обуку и доктрину Генералштаба Војске Србије организује трећи циклус гарнизонских курсева за учење енглеског језика. Програм је почео 19. октобра и тренутно га похађа 631 полазник (612 из Војске Србије и 19 из организационих целина Министарства одбране) у 11 гарнизона.

Према речима начелника Управе за обуку и доктрину генерал-мајора Петра Ђорнакова, циљ тих курсева је сте да што већи број припадника војске, не одсуствујући са радног места, научи енглески језик према захтевима формацијског места на коме се налазе.

– Учење страног језика данас је део регуларне обуке у војсци. Полазници се одређују наредбом, и према томе, дужни су да испуне своје обавезе. Резултати остварени у последње две године више су него позитивни, јер смо за то време добили више од 920 људи са дипломом одређеног нивоа знања енглеског језика. У 2007. била су 372 полазника, а ове године 556. Новина у трећем циклусу јесте организација гарни-

зоних курсева на три нивоа – од почетног, вишег почетног и нижег средњег нивоа. Виши нивои реализују се на Војној академији – каже генерал Ђорнаков.

Према његовим речима, другу новину чине интензивни курсеви језика. Током 2008. године спроведен је пилот-пројекат који је дао добре резултате. То подразумева учење пет дана у недељи, по шест часова, од чега четири са наставником и два часа самосталног рада у кабинетима. Курс траје три месеца, после чега полазник излази на испит.

– Број од скоро хиљаду полазника солидна је основа која нам даје за право да очекујемо да енглески језик убудуће не представља

више акутни проблем Војске Србије, те да ће наши официри и подофицири са успехом радити у међународном окружењу – истиче генерал Ђорнаков.

Кандидата за похађање курсева одабрани су према потребама формацијских места за познавање одређеног нивоа енглеског језика и резултатима тестирања које је Управа за обуку и доктрину спровела септембра ове године. За реализацију наставе на курсевима, поред пет наставника из центара за самостално учење, задужен је 31 наставник енглеског језика на основу уговора о делу. Приоритет у избору наставника била је досадашња сарадња у реализацији гарнизонских курсева у Војсци Србије. ■

Р. ДРАГОВИЋ

СЕМИНАР ЗА НАСТАВНИКЕ

Стручно-методички семинар за наставнике енглеског језика ангажоване у трећем циклусу гарнизонских курсева организовала је Управа за обуку и доктрину Генералштаба, у сарадњи са Центром за учење страних језика Војне академије и Дирекцијом ПЕЛТ ради припреме, едукације и размене искустава предавача у трећем циклусу наставе.

Обраћајући се професорима задуженим за извођење наставе енглеског језика, начелник Управе за обуку и доктрину Генералштаба Војске Србије генерал мајор Петар Ђорнаков нагласио је значај познавања тог језика за припаднике Војске Србије.

– Тренутак у коме се налази наша војска, процес реформи и сарадња са страним оружаним снагама захтевају да наши официри и подофицири буду способни за комуникацију на енглеском језику. То подразумева да полазници дају свој максимум у савладавању енглеског језика – казао је генерал Ђорнаков.

На семинару професори су добили основне смернице о методама рада на курсевима, информације о Станагу (STANAG) 6001, циљу и досадашњим резултатима курсева.

Унапређење контроле ваздушног простора

У оквиру билатералне сарадње са Данском, припадници Тактичке ваздухопловне команде ове краљевине недавно су поделили искуства и знања са колегама из Војске Србије

Аесеточлана делегација Ваздухопловства и ПВО Војске Србије, предвођена пуковником Златком Шоботом, начелником Оперативног центра ВиПВО, била је у посети Тактичкој ваздухопловној команди Данске, смештеној на аеродрому Каруп.

Тим Војске Србије чинили су специјалисти из области контроле ваздушног простора, службе трагања и спасавања и одржавања радарских средстава и система аутоматизације. Стицање сазнања у раду по националним и НАТО процедурама и присуство на курсу за оспособљавање за рад у оперативним центрима за контролу ваздушног простора главни циљеви су ове посете.

Вођа делегације пуковник Шобот наглашава да је курс био веома добро организован.

– Одабир предавача из области контроле ваздушног простора и процедуре по НАТО и националним стандардима довољно говори о жељи домаћина да на најбољи начин покаже како је организовано ваздухопловство Краљевине Данске – каже пуковник Шобот. Додаје да су домаћини предусретљиво одговарали на сва њихова питања и да су чланови наше делегације били пријатно изненађени поверењем које им је указано, јер су им колеге официри показали најсавременију опрему коју данско ваздухопловство поседује.

Током овог динамичног и захтевног курса стручњаци из области контроле ваздушног простора Краљевине Данске презентовали су искуства и знања из области организације и функционисања службе трагања и спасавања, начина рада оперативног центра Тактичке ваздухопловне команде Данске (TACDEN – Tactical Air Com-

mand Denmark), a било је речи и о регулативама из области безбедности летења и планирања ваздухопловних операција.

Поред предавања, делегација Ваздухопловства и ПВО Војске Србије имала је прилику да посети и јединице које су непосредно ангажоване на задацима контроле ваздушног простора и службе трагања и спасавања. Велику пажњу наших ваздухопловаца побудили су обилазак Здруженог координационог центра за спасавање (JR-CC – Joint Rescue Coordination Center) и поседа 722. хеликоптерској ескадрили, јединици која је ангажована за извршење задатака трагања и спасавања.

Том приликом су видели нове хеликоптере EH-101 мерлин, који ће постепено заменити хеликоптере сикорски си кинг (Sikorsky Sea King), којима је ова служба била раније опремљена. Посебно атрактиван детаљ била је демонстрација рада симулатора тренажера за хеликоптер EH-101, на коме су се опробали и чланови наше делегације са искуством у летачким јединицама.

Посета Амбасади Србије

Оно што је додатно допринело да боравак у Данској остане у лепом сећању је пријем у Амбасади Републике Србије у Копенхагену, последњег дана посете, који је организовала амбасадорка Вида Огњеновић.

Пуковник Златко Шобот представио је резултате које је делегација постигла током овог курса. Амбасадорка је том приликом истакла да је у потпуности информисана о досадашњим активностима билатералне војне сарадње двеју држава и нагласила значај њеног даљег развоја.

У области организације контроле ваздушног простора, поред Покретног центра за ваздушну контролу и командовање (MACC – Mobile Air Command Centre), посетили су и оперативни центар Тактичке ваздухопловне команде Данске и Центар за извештавање и контролу (CRC – Command and Reporting Centre) у Карупу.

Током посете официри Војске Србије били су у могућности да науче више о процедурама и напредним технолошким решењима које домаћин користи на задацима обезбеђења и контроле ваздушног простора. У разговору са припадницима Тактичке ваздухопловне команде Данске, који су ангажовани на експлоатацији и одржавању ове опреме, размењена су искуства, али и усвојена нова сазнања која су неопходна за будуће достизање пуне интероперабилности наших оперативних центара у складу са захтеваним стандардима.

Према речима пуковника Шобота, гостопримство на које су наишли током боравка у Данској и спремност за сарадњу представника ваздухопловства ове краљевине, оставили су снажан утисак на чланове нашег тима.

– Управо због тога, као наставак сарадње, крајем јануара планирана је узвратна посета. Тада ће – како каже пуковник Шобот – у просторијама Команде ВиПВО делегација Тактичке ваздухопловне команде Данске, организовати курс за додатно оспособљавање већег броја официра Војске Србије ангажованих на оперативним центрима, у складу са процедурама Натоа. ■

Биљана МИЉИЋ

Симулатор лета хеликоптера EH-101

Војска најмање корумпирана

Пема истраживању које је уз подршку Програма Уједињених нација за развој спровела агенција TNS Mediја Galup, најмање корумпирани делови друштва су Војска Србије (23 одсто) и верска тела (25 одсто). Истраживање које је спроведено средином октобра на узорку од више од 1.000 грађана, представљено је на конференцији поводом Међународног дана борбе против корупције.

Ово је још једно од истраживања које потврђује да Војска Србије уз Српску православну цркву и даље ужива највише поверења грађана Србије. Тако је недавно истраживање агенције Стратешки маркетинг показало да после цркве (56 одсто), грађани имају најповољније мишљење о Војсци (38 одсто), што је претходно показало и истраживање Galup Balkan Monitora. ■

Опремање Оперативног центра система одбране

Министарство одбране Краљевине Норвешке донираће 155.000 евра за опремање Оперативног центра система одбране. Протокол о тој донацији потписали су заменик команданта Здружене оперативне команде бригадни генерал Милан Мојсиловић и изасланик одбране Норвешке потпуковник Терије Хаверстад.

Средства из донације биће употребљена за набавку информатичке опреме, канцеларијске опреме и намештаја.

Бригадни генерал Мојсиловић захвалио је потпуковнику Хаверстаду за донацију подсетивши да је то само један у низу пројеката у којима је Норвешка помогла Војсци Србије. Он је изразио увереност да ће билатерална војна сарадња две земље остати на високом нивоу и у будуће.

Потпуковник Хаверстад је рекао да ће обновљени Оперативни центар система одбране бити опремљен по угледу на најсавременије оперативне центре војски света. ■

А. П.

Министарство одбране стипендира постдипломце

Ванредно школовање на другом и трећем степену студија на факултетима у грађанству ове године започеће 35 припадника Министарства одбране и Војске Србије. То је озваничено потписивањем уговора о школовању у Управи за кадрове Сектора за људске ресурсе.

Потписивању уговора присуствовали су начелник Управе за кадрове бригадни генерал Слаћан Ђорђевић и начелник Војне академије бригадни генерал Младен Вуруна.

Генерал Ђорђевић нагласио је да иако систем нема увек средства за набавку скувих борбених система и опреме, има новца и енергије за улагање у образовање својих припадника и оценио да је знање покретачка снага наше будућности.

Генерал Вуруна честитао је официрима и војним службеницима упис студија другог и трећег степена студија нагласивши да их Војна академија у будућности види као своје предаваче или истраживаче. ■

А. П.

Помоћ Војске
мештанима Сјенице

Мост на Увцу

Припадници инжињеријске јединица Друге бригаде Копнене војске у кратком року успели су да поставе лансирни мост „Бејли“ и мештане засеока Страјниће и Увац поново споје са светом

Едавно је на Пештерској висоравни дошло до незапамћених поплава, у којима је настрадао један човек, поплављен већи део града и неколико околних села. Бујица реке Увац однела је обалну конструкцију и урушила стари мост код месне заједнице Лопиже. То је створило велике проблеме локалном становништву, пошто је једина преостала комуникација са Сјеницом и околним местима била много лошијег квалитета и тридесетак километара дужа.

Све то је знатно отежавало дотурање помоћи мештанима и санирање последица од поплава. Министарство одбране и Војска Србије брзо су реаговали и у складу са задацима треће мисије војске одлучили да на месту урушеног поставе нови понтонски мост и предају га на привремено коришћење житељима Сјенице и околних села.

На терен су изашли припадници инжињеријске јединица Друге бригаде Копнене војске и у рекордном року успели да оспособе прилаз, поставе лансирни мост „Бејли“ и пуште га у саобраћај.

Заменик команданта Копнене војске бригадни генерал Видоје Живковић предао је мост на употребу. Свечаности су присуствовали и командант Друге бригаде Копнене војске пуковник Душан Стојановић, заменик председника општине Сјеница Менсур Гичевић, житељи месне заједнице Лопиже, ученици основних школа и други гости.

Генерал Живковић нагласио је да се Војска Србије још једном нашла на услузи становништву, како би решили један велики проблем.

– Припадницима Војске је велико задовољство да могу да помогну свом народу – рекао је том приликом генерал Живковић.

Месна заједница Лопиже од 5. новембра била је одсечена од света.

– Мост ће значити много сви-ма нама – каже председник месне заједнице Желимир Петаковић. – Мештани су одушевљени овим потезом Министарства одбране и Војске Србије, али и понашањем старешина и војника и њиховим од-носом према мештанима.

Задовољство урађеним

Командир инжењеријске радне групе старији водник Павле Ковачевић каже да је на терену провео шест од последњих десет месеци.

– Све се заборави када завршимо пут, поставимо мост или очистимо депонију и када видимо да нешто остане иза нас, да смо помогли људима и да су они задовољни.

О томе са каквим жаром краљевачки инжењерци изводе радове на терену, говори и руковалац комбиноване грађевинске машине професионални војник Дејан Главчић.

– Свој посао обожавам, волео бих да се омогући и да одем у пензију као професионални војник.

За професионалног војника Ивана Коматовића постављање „Бегија“ представља једно ново искуство и сазнање да је важно усагласити радње свих који учествују у постављању моста.

У име локалне самоуправе заменик председника општине Сјеница Менсур Гичевић изразио је велику захвалност народа на Пештерској висоравни Министарству одбране и Војсци Србије за брзо реаговање и помоћ народу у невољи.

– Ово је још један пример изузетне сарадње, која је успостављена током вежбе *Одлучан одговор*. После вежбе војници су почели да раде пут Цетановиће–Буђево. Недавно су војници обавили и асанацију дивље депоније поред Увца, што је знатан допринос у правцу еколошке заштите нашег краја.

На мосту смо срели Фериди Хаџифејзовића, који се са сјеничке стране упутио да обиђе комшије Србе, пошто су, како каже, његови пријатељи били у веома тешкој ситуацији.

Мост на реци Увац, дуг 27 метара, широк четири метра и носивости 20 тона, поставили су припадници 210. инжењеријског батаљона Друге бригаде Копнене војске. Командант јединице потпуковник Иسمет Адемовић и његови људи су брзо поставили мост и тако омогућили да мештани села Лопиже изађу из својеврсне изолације. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

Обнова Дома Војске у Врању

У Министарству одбране потписани су протоколи о донацијама на основу којих министарства одбране Холандије и Норвешке као и Оружане снаге Шведске улажу средства за реновирање и опремање зграде Дома Војске у гарнизону Врање.

Документе су потписали командант 4. бригаде Копнене војске бригадни генерал Милосав Симовић и изасланици одбране земаља донатора – Холандије потпуковник Бен Штајнбах, Норвешке потпуковник Терије Хаверстад и Шведске потпуковник Бјорн Торстенсон. Очекује се да се донацијом у поменути пројекат ускоро укључе и Сједињене Америчке Државе. Потписивању протокола присуствовао је и начелник Управе за међународну војну сарадњу Милорад Перић.

Бригадни генерал Симовић рекао је том приликом да је пројекат реновирања и опремања Дома Војске од великог значаја за припаднике јединице који се већином налазе на обезбеђењу административне линије према Косову и Метохији. Он је захвалио донаторима и позвао их да посете Врање како би се упознали са радовима.

Протоколи предвиђају да Холандија донира 10.000 евра, Норвешка 20.000, док ће Шведска за ту намену издвојити око 10.000 евра. Средства донатора биће употребљена за реновирања и опремање медија центра који ће се налазити у Дому Војске у Врању. Министарство одбране је већ издвојило средства за реконструкцију зграде, а радови су већ почели.

Зграда Дома Војске у Врању изграђена је 1933. године, као Официрски дом. Налази се у центру града и под заштитом је државе јер је од изузетног културолошког значаја. У прошлости, капацитети Дома Војске коришћени су за активности гарнизона Врање и потребе цивилних структура. Последњи пут, објекат је делимично реновиран 1968. године.

Обновљени Дом Војске користиће се и за презентације, конференције и културно-уметничке догађаје од значаја за припаднике гарнизона и локалну заједницу. ■

А. ПЕТРОВИЋ
Снимео Д. АТЛАГИЋ

Снимила Ранка ТОМИЋ

Посета радне групе Колеца одбране Норвешке Јачање старог партнерства

Делегација норвешког Колеца одбране, коју су чинили старији саветник Ингјерд Крокен и Атле Свендсен из Канцеларије за учење на даљину, боравила је 30. новембра и 1. децембра на Војној академији. Сврха посете биле су консултације о начину извођења пројекта „Учење на даљину“ у Војној академији и разматрање начина његовог финансирања.

У знак добродошлице госте из Норвешке примио је заменик начелника ВА пуковник мр Бранко Бошковић у присуству изасланика одбране Краљевине Норвешке потпуковника Терје Хаверстада и представника Института Џеферсон Арона Преснала.

Бошковић је изразио захвалност Краљевини Норвешкој која је помогла Војној академији у реализацији неколико важних пројеката. Потпуковник Хаверстад подсетио је том приликом на учешће Норвешке у многим активностима у Ре-

публици Србији, као што су пројекат учења на даљину у Војној академији и на Факултету безбедности и пилот пројекат за жене у Војсци.

– Циљ нам је да већину тих активности ставимо у оквир једног пројекта због поједностављења финансирања – додао је потпуковник Хаверстад.

Током другог дана посете норвешка делегација састала се са начелником ВА бригадним генералом Младеном Вуруном. Генерал Вуруна истакао је значај рачунарских симулација и учења на даљину и додао да је неопходно хитно формирати Центар који би се тиме бавио.

– Имајући у виду значај овог пројекта, али и недостатак искуства у томе, наше је опредељење да се обратимо партнерима са којима смо и раније остваривали изузетну сарадњу на разним пољима, како бисмо обезбедили потпуни успех – рекао је генерал Вуруна. ■

Студенти Факултета безбедности на Војној академији

Студенти Факултета безбедности Универзитета у Београду посетили су 7. децембра Војну академију и на тај начин стекли увид у систем војног школства, што ће им посебно користити при изучавању предмета цивилно-војни односи. Пуковник Горан Филиповић одржао је студентима Факултета безбедности предавање о систему средњег и високог војног образовања у складу са *Болоњском декларацијом*. Гости су имали прилику и да обиђу кабинете наоружања, борбених возила, а највећу пажњу им је привукла пиштољска стрељана и кабинет артиљеријског оружја.

Професор Зоран Килибарда, са Факултета безбедности, пренео је жељу својих студената да присуствују неком од гађања кадета Војне академије и на завршној вежби „Дипломац 2010“. ■

Школски час за будуће возаче

Ученици Војне гимназије данас су присуствовали предавању са називом „Школски час за будуће возаче“.

На предавању које је реализовано у сарадњи са Канцеларијом за младе општине Савски Венац и Комитетом за безбедност у саобраћају, будући возачи упозорени су на ризике и опасности у саобраћају.

Предавачи су гимназијалце упознали са новим прописима Закона о безбедности у саобраћају, а присутнима се обратио и пуковник др Жељко Ранковић, начелник Одељења за транспорт Министарства одбране. Он је истакао значај тога што се и Војна гимназија прикључила пројекту који има за циљ едукацију будућих младих возача. ■

Н. Д.

Ускоро лист „Академац“

Главни и одговорни уредник магазина „Одбрана“ потпуковник Славољуб Марковић представио је 7. децембра кадетима Војне академије то званично штампано гласило Министарства одбране. Он је том приликом рекао да је отворена нова рубрика у магазину под називом „Школство“ и обећао помоћ редакције „Одбране“ при успостављању новинарске радионице и листа „Академац“, који би уређивали кадети ВА.

– Активности које предузимамо заједно са старешинама из Војне академије, имају циљ да код вас створе свест и потребу за информисањем о систему одбране наше земље, јер је то неопходно за академског грађанина и успешног официра Војске Србије – поручио је кадетима потпуковник Марковић. ■

Снимио М. ЛЕПОЈЕВ

Војни гимназијалци у Патријаршији

Ученици 36. класе Војне гимназије посетили су 2. децембра Патријаршију Српске православне цркве. Око 60 ученика у пратњи старешина, професора православног катихизиса, педагога и разредних старешина обишли су Музеј Патријаршије и видели вредности које се у њему чувају, између осталог и „Похвалу кнезу Лазару“ и огртач кнеза Лазара. Била је то прилика да ученици науче више о историји цркве и државе.

После обиласка Музеја ученици су у Саборној цркви присуствовали вечерњој литургији после које им се обратио старешина храма протојереј ставрофор Петар Лукић. У знак сећања на посету отац Лукић поклонило је ученицима Војне гимназије књиге.

Гимназијалци су истог поподнева били гости и владике Атанасија Раките. ■

О. ТОТ

Припремио Јован КРИВОКАПИЋ

Сто година војне дерматовенерологије

Век од оснивања дерматовенеролошке службе у Војсци обележен је 27. новембра свечаном академијом на ВМА. Јубилеј је запосленима у Клиници за кожне и полне болести честитао начелник генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић.

Пуковник проф. др Радош Зечевић, начелник Клинике, говорио је о најзначајнијим тренуцима из развоја војне дерматологије, указао на њен значај и истакао планове Клинике за кожне и полне болести у будућности.

Кожно-венерично одељење Опште војне болнице формирано је 1909. године, као једно од шест одељења. Клиника за кожне и болести основана је на ВМА 1960. године.

Од 1972. у саставу Клинике налази се и имунолошка лабораторија и амбуланта за корективну дерматологију, у оквиру које се обавља фототерапија, електрохирургија коже и криотерапија.

Данас је Клинике за кожне и полне болести модерно организована целина. У њој ради девет лекара специјалиста и исти број медицинских техничара, који се ангажују и у Кабинету за кожне и полне болести и функционалне дијагностике ВМА.

Дерматовенерозни ВМА годишње прегледају око 20.000 пацијената, а у Клиници се хоспитализује око 800. Стручњаци Клинике настоје да у будућности задрже водећу позицију у српској дерматологији, посебно у областима лечења аутоимунских булозних дерматоза, псоријазе, еритемског лупуса, атопијског дерматитиса, уртикарије и ангиоедема, кутаних манифестација интерних болести и кутаних лимфома, те и у области дермоскопије.

Клиника такође има планове развоја у области примене фотодинамске терапије, дерматолошке онкологије и дерматолошке хирургије, а ради се на сталном унапређењу имунодерматолошких процедура, те естетске и педијатријске дерматологије. ■

Конференција медицинских биохемичара Србије

Институт за медицинску биохемију ВМА и Институт за медицинску биохемију Клиничког центра Србије, Друштво медицинских биохемичара Србије и Фармацеутски факултет Универзитета у Београду организовали су 2. децембра 12. годишњу научну конференцију посвећену животу и делу професора Ивана Беркеша, професора Фармацеутског факултета у Београду и једног од утељивача медицинске биохемије у Југославији.

У име Научног фонда „Др Иван Беркеш“, проф. др Нада Мајкић-Синг уручила је награде најбољим студентима Фармацеутског факултета, који су студије завршили прошле године.

Током стручног скупа приказана су најновија достигнућа из области медицинске биохемије. ■

Семинар о ратним повредама грудног коша

Клиника за грудну хирургију ВМА организовала је 9. децембра семинар о „Ратним повредама грудног коша“. Учествовали су најеминентнији хирурзи из клиничког болничког центра Србије. Презентована су најзначајнија и најновија искуства у збрињавању ратних повреда грудног коша и знања наших стручњака у области ратне хирургије.

Уводно предавање одржао је пуковник проф. др Војкан Станић, начелник Клинике за грудну хирургију ВМА. Указао је на значај који поменута тематика има за лекаре који учествују у мировним мисијама. ■

Савремени аспекти терапије цистичне ехинококозе

Пуковник доц. др Драган Микић са Клинике за инфективне и тропске болести ВМА аутор је монографије „Цистична ехинококоза – савремени аспекти медикаментозне терапије“. У њој су обрађени најзначајнији аспекти етиологије, епидемиологије, имунопатогенезе, клиничке слике и терапије ехинококне болести. Приказан је проблем медикаментозне терапије, али и савремени концепт лечења, који укључује најновија сазнања из имунологије тог обољења.

Монографија представља драгоцен извор информација за клиничаре који се баве дијагностиком и лечењем тог обољења, али и за паразитологе, биологе и имунологе који изучавају биолошке карактеристике паразита и његову интеракцију са имуним системом домаћина. ■

Нова трансплатација јетре

Трансплантација јетре код пацијента са синдромом *Vudd-Chiari*, шеста по реду, изведена је 9. децембра на ВМА. Поступак је урађен у сарадњи са колегама из Клиничког центра Србије. ■

Припремила Елизабета РИСТАНОВИЋ

Дуг развиј земаља

Стара пословица каже да Земљу не наслеђујемо од наших предака, већ је позајмљујемо од наше деце. Климатска ситуација на планети је таква да уколико не почнемо са ублажавањем последица савременог начина производње и навика потрошачког друштва, нашим потомцима могли бисмо да оставимо једно веома непријатно место за живот.

Не постоји ни најмања сумња да је за глобално повећање температуре на нашој планети одговорна људска активност, односно издувни гасови, као што су угљен-диоксид и метан. Повећање температуре на Земљи сразмерно је повећању њихове концентрације у атмосфери. Светски стручњаци за климатске промене упозоравају да би се, ако се тренд глобалног загревања настави, могла остварити драматична предвиђања, као што су отапање леда на половима, нестајање тропских шума која су плућа планете, али и промене у кружењу монсуна и океанских струја.

Иако се клима на Земљи несумњиво одувек мењала, у последњој деценији ове промене су осетније. Екстремне суше, пожари, незапамћене поплаве, разорни ветрови и температурни поремећаји због којих је тешко разликовати пролећне од летњих месеци, погађају готово све делове света. Према проценама Британске метеоролошке службе, ова година била је једна од пет најтоплијих на глобалном нивоу, од како се почело са мерењем температуре на Земљи пре 150 година. Чак и ако децембар буде изузетно хладан, просечне температуре у 2009. години више су него лане, наводи се извештају ове службе.

Кјото протокол

У јавности постоји консензус о неопходности да се такве климатске промене спрече, а политичари и светски лидери слажу се са том чињеницом. Међутим, на основу до сада предузетих мера, стиче се утисак да проблем настаје када треба прећи са речи на дела. Овде се првенствено мисли на чувени *Кјото протокол*, који је постао синоним за идеју о спасавању планете од глобалног загревања и свих последица у вези са овом појавом.

Циљ *Кјото протокола* је борба са глобалним загревањем путем дефинисања и ограничавања нивоа емисија тзв. „гасова стаклене баште“ за поједине земље или групе земаља широм света. Међутим, овај уговор је одмах наишао на препреке јер су политичари у Америци, највећем произвођачу ових гасова, у Сенату одбили да ратификују споразум. Аргументи за овакву одлуку пронашли су тада у актуелној енергетској кризи и немогућности америчке економије да се, у таквим околностима, прилагоди захтевима за смањењем емисије штетних гасова. Тако се дошло у ситуацију да САД, као земља која највише заговара глобализацију, а која уједно емитује трећину свих гасова у атмосферу, није пристала да потпише споразум.

Овогодишњи децембарски скуп Уједињених нација о климатским променама у Копенхагену месецима је преурањено представљан као последња шанса да се спасе свет. Међутим, чак су и представници Уједињених нација саопштили да полагају мало наде у то да ће званичници из 192 земље постићи неки нови договор глобалног значаја.

Разлог за неверицу је реалан, јер и даље постоје велике разлике у ставовима и захтевима између развијених земаља, које су углавном највећи загађивачи и земаља у развоју, које у највећем проценту трпе последице ових загађења.

Иако Америка има највећу одговорност за досадашње емисије угљен-диоксида (CO₂), Кина је за деценију удвостручила емисије CO₂ са три на шест милијарди тона. Постоје процене које говоре о томе да ће до 2030. године две трећине штетних гасова

Спасавање Националног парка Јасуни као модел

Један од примера који најбоље илуструје шта би се удруженом акцијом могло постићи је случај спасавања екваторског Националног парка Јасуни. Овај изузетан откос амазонске кишне шуме, који је дом неколико домородачких племена и веома великог броја ретких и егзотичних животиња, броји скоро онолико врста дрвећа на два и по хектара површине, колико је у целој Северној Америци.

Али, испод тог богатог и разноврсног живота налази око 850 милиона барела сирове нафте, у вредности од око седам милијарди долара. Сагоревањем те нафте и уништавањем шуме да би се до ње дошло, додало би се још 547 милиона тона угљен-диоксида у већ претерано загађену атмосферу.

Међутим, председник Еквадора, Рафаел Кореа, рекао је нешто што је права реткост чути од једног лидера земље која извози нафту. Он је одлучио да нафта остане у земљи. Његово образложење за овакву одлуку је да богате земље треба да плате Еквадору, земљи у којој половина становништва живи у сиромаштву, да не допусти да тај угљен-диоксид оде у атмосферу, али делом и као компензацију за штету нанету несразмерно високом емисијом штетних гасова који доприносе ефекту стаклене баште. Он, међутим, није тражио да се исплати цео износ, већ само пола. И обавезао се да ће већина новца бити потрошена на преобликовање Еквадора на алтернативне изворе енергије, као што су соларна и геотермална.

Овај план је, већином због лепоте Јасунија, задовољио широку међународну подршку. Немачка је већ понудила 70 милиона долара годишње за 13 година, а и неколико других европских држава изразиле су интерес за учешће. Ако се Јасуни сачува, то ће показати да климатски дуг није само трик за више помоћи земљама у развоју, већ да је то далеко боље решење климатске кризе него она која су примењивана до сада.

долазити из земаља у развоју, на првом месту Кине, а одмах за њом Индије. Ове земље, које према одредбама *Кјото споразума* нису имале никаква ограничења, сада не желе да постављањем горњих граница ограниче даљи економски раст.

Управо овакав став Индије и Кине је главни аргумент америчким званичницима, који се правдају тврђом да не виде разлог обавезивања *Кјото протоколом* када је другим државама, такође великим загађивачима, пре свега Кини и Индији, дозвољено да без икакве одговорности емитују CO₂ у атмосферу.

Да ситуација буде сложенија, државе у развоју имају став да су дугогодишњи загађивачи и најодговорнији, па је њихов аргумент, са друге стране, да не виде разлог угрожавања њихове економије која је у порасту када двестагодишњи загађивач (мисли се првенствено на Америку) неће ни да потпише поменути протокол.

Надокнада штете

Због овакве ситуације, вера активиста за заштиту животне средине у акцију влада ових земаља опада. Међутим, они сматрају да Копенхаген може да буде могућност промоције другачијег решења. Будући да је то највеће окупљање о решавању питања животне средине у историји, самит представља шансу да се са политичког терена, у коме доминирају пословно-пријатељске полумере, као што су компензације емисије угљен-диоксида и трговање њиме, пређе на увођење неких ефикасних, разумних предлога, односно идеја које имају мање везе са стварањем нових комплексних тржишта за загађења, а више теже ка томе да угљен и нафта остану у земљи.

Међу најразборитијим и најперспективнијим, али и најконтроверзнијим решењима, јесте концепција „климатског дуга“. Основна идеја је да богате земље треба да плате репарације, односно одштету сиромашним земљама као надокнаду за штету

проузроковану климатском кризом. У свету бораца за ублажавање климатских промена, ова концепција значи драматичне промене и у тону и у садржају.

Став америчких званичника је да глобално загревање треба третирати као силу која превазилази разлике, односно да сви ми делимо ову крхку плаву планету, тако да сви морамо да радимо заједно да бисмо је сачували. Међутим, ситуација је управо супротна и „ климатски дуг“ наглашава разлику између оних који су изазвали климатске кризе (развијени свет) и оних који осећају најгоре ефекте (земље у развоју) . Џастин Лин, главни економиста Светске банке, каже: „Око 75 до 80 одсто штете од глобалног загревања претрпеће земље у развоју, иако оне доприносе само око једне трећине од гасова који изазивају ефекат стаклене баште“.

Главно питање које се намеће у концепцији о климатском дугу је о томе ко ће платити рачун. Покрет који стоји иза овог предлога тврди да су сви трошкови у вези са прилагођавањем на мање загађење, од грађења јачих бедема за заштиту од мора, до пребацивања на чистије, скупле технологије, треба да буду одговорност држава које су створиле еколошку кризу. Активисти сматрају да то не треба схватити као милостињу, већ као дуг, јер се ове земље суочавају са кризом за коју су нимало или врло мало одговорни.

Као илустрација овог става може се навести и изјава Шерон Луремете, заступнице племена Масаи у Кенији, које је изгубило најмање пет милиона грла говеда због суше у последњих неколико година Она каже да „ Масаи заједница не вози аутомобиле који имају погон на сва четири точка или путује на одмор авионима“, образлаже Шерон, додајући: „Ми нисмо изазвали климатске промене, а ми смо они који их трпе. Ово је неправда и то треба да се заустави одмах“.

■ Данак индустријализацији

Концепција „климатског дуга“, као и већина расправа о климатским променама, има научну основу. Пре индустријске револуције, концентрација угљен-диоксида у атмосфери, кључног узрок глобалног загревања, била је око 280 делова на милион. Данас, она је достигла 387 делова на милион, што је далеко изнад границе, а и даље расте. Развијене земље, које представљају мање од 20 одсто светске популације, емитовале су готово 75 одсто свих гасова које доприносе ефекту стаклене баште, односно загађења које је сада дестабилизује климу на целој планети. Само САД, које чине једва пет одсто светског становништва, доприноси једну трећину од свих емисија угљен-диоксида.

Земље у развоју као што су Кина и Индија, које су такође почеле да избацују велике количине CO₂, према неким резоновањима, нису подједнако одговорне за цене чишћења, јер су допринеле само мали део од 200 година дугог кумулативног загађивања које је изазвало климатску кризу.

Аргументима за постојање климатског дуга допринела је технологија захваљујући којој постоје прецизни подаци о томе ко, шта и када емитује загађујуће гасове у атмосферу, тако да данас може да се измери емисија CO₂ у тонама и на основу тога могу да се израчунају трошкови.

Од велике важности је и то што је ова идеја подржана у ставу Оквирне конвенције Уједињених нација о климатским променама, коју су ратификовале 192 земље, укључујући САД. Ова конвенција Уједињених нација не само да тврди да је „највећи удео у историјској и актуелној глобалној емисији гасова стаклене баште настао у развијеним земљама, већ она јасно каже „да треба предузети акције на отклањању проблема, на бази капитала и

Конференција у Копенхагену

У Копенхагену је 7. децембра почела Међународна конференција о климатским променама која ће трајати 12 дана.

Учесници конференције – укупно 192 земље - покушаће да постигну нови глобални споразум о смањењу емисије штетних гасова, који би заменио Протокол из Кјота, који истиче 2012.

Високи функционер Уједињених нација Иво де Бер на отварању је поново апеловао да се обезбеди 30 милијарди долара хитне помоћи, како би се помогло најсиромашнијим земљама да реализују настојања у вези са контролом испуштања угљен-диоксида у атмосферу, које се сматра главним узрочником глобалног загревања.

Тај предлог за ванредна средства која треба да дају богате земље подржала је и Европска унија.

у складу са њиховим заједничком, али диференцираном одговорношћу“.

Иако овај покрет који се залаже за репарације окупља многе значајне организације, до недавно, међутим, није било владе која би „прогурала“ питање климатског дуга и сврстала га у агенду конференције у Копенхагену. То се променило у јуну, када је Анђелика Наваро, главни преговарач за климу у Боливији, изнела идеју „климатског дуга“ за говорницом скупа Уједињених нација о климатским променама у Бону, у Немачкој.

Присталице ове концепције предлажу троструко решење. Оно садржи захтев да богате земље треба да плате трошкове прилагођавања на климатске промене земљама у развоју, драстично смање ниво емисије штетних гасова да би атмосфера била слободна,

а исто тако и да плате земљама трећег света да директно пређу са коришћења фосилних горива на чистије алтернативе.

Светска банка саставила је списак трошкова са којима се суочавају земље у развоју због климатских промена, који обухвата све, од уништених усева, суше и поплаве до маларије која се преноси преко комараца чија су станишта барем настале након поплава. Крајњи износ сеже чак до 100 милијарди долара годишње. А пребацивање на коришћење обновљивих извора енергије, према тиму истраживача Уједињених нација, повећаће износ још више, па и до 600 милиона долара годишње током наредне деценије.

Новац потрошен на исплату климатског дуга био би гориво глобалне еколошке трансформације од суштинске важности за спасавање целе планете. Међутим, да би се осигурало да су климатске репарације реалне, активисти инсистирају да оне морају бити независне од постојећег система међународне помоћи. Новац за климатске дугове не може се једноставно преусмерити из постојећих програма помоћи, као што су основно образовање или превенција ХИВ-а. Штавише, за ту намену се морају обезбедити средства у облику донација, а не кредита, јер последње што је земљама у развоју потребно је још дугова. Осим тога, новац би требало да буде под контролом и надзором климатске конвенције Уједињених нација, а земље у развоју би имале обавезу да објасне како је новац потрошен. ■

Биљана МИЉИЋ

Суше и поплаве све чешће и у Србији

Утицај глобалног загревања очигледан је на свим деловима планете Земље. Корални гребени су угрожени повишеним температурама мора, шуме се повлаче на више, хладније локације, поларним животињама се услед топљења поларног леда смањује станиште, а глечери се топе на сваком континенту.

И регија у којој ми живимо спада у области које осећају последице загревања планете, а утицај климатских промена евидентан је и у Србији. У прилог томе иде и чињеница да смо сведоци да уобичајене временске прилике изостају, а са друге стране, суше и поплаве су све чешће, озбиљније, а самим тим и санирање њихових последица више кошта.

Прогнозе су да ће у многим подручјима пораст температуре и суша ограничити пољопривредну производњу, а то је један од најважнијих сектора српске економије. Подручја источне Србије и Војводине посебно би могла да буду погођена овим непогодама.

Ако се глобално загревање настави, постоји опасност од смањења снежног прекривача и краћег зимског периода, што би знатно утицало на резерве воде у земљишту. Вода за пиће, индустријску и пољопривредну употребу, у таквим околностима постала би оскудна, јер би пораст температуре још више угрозио већ погођене ресурсе подземних вода у Србији. Постоји и бојазан да би у таквој ситуацији шумски пожари постали чешћи и озбиљнији.

Многи грађани и државни званичници показали су иницијативу и спремност да се суоче са изазовом, а према Међународном панелу за промену климе Уједињених нација, неопходно је смањење емисије угљен-диоксида од најмање 60 одсто само да би се у атмосфери задржала концентрација на садашњем нивоу. Конвенција Уједињених нација о климатским променама препоручује свим земљама потписницама, међу којима је и Србија, да раде на едукацији и подизању свести о климатским променама и очувању енергије.

ПУКОВНИК БОРИВОЈЕ ОРОВИЋ

Душа командује СТИХОМ

Одликаш од основне школе,

водећи питамац у класи

доказан у сјајној официрској

каријери, ратник јединице

овенчане *Орденом народног*

хероја, образован, строг,

старешина бескрајно одан

свом позиву, нашао је

простор за поетски израз

своје душе. Три збирке

песама и једна препуна

врцавих афоризама,

само су предзнак мисаоног

надахнућа пуковника

Оровића, преточеног у

писану реч која буди

сећања, описује догађаје,

преиспитује савести...

Ма где се обрео под овом капом небеском, човек носи у себи печат родног краја. Он је незаобилазни опис формирања личности, једнако као породица у којој одраста. Боривоје Оровић, пуковник по чину, официр по властитом опредељењу, старешина који мером чојства сагледава јунаштво, изданак је племените лозе из Лијеве ријеке, колијевке Васојевића. Историјски познато највеће црногорско племе, „од Ножице до Петњице“ које је гравитирало према Србији. Часни преци нису остављали потомцима злато и имања, већ мудрост, честитост, човекољубље... Обавезу да их чувају, негују и у том духу васпитају потомке.

Један од њих је Војин Оровић, племенски капетан Лијеве ријеке. А било их је вазда, попут првог генерал-лајтнанта Народноослободилачке војске Сава Оровића, бриљантног интелектуалца, првог начелника Војне академије или стрица, потпуковника Радована Оровића, старешине чувене тенковске бригаде НОВЈ формиране у Тули, која је, сем осталог, учествовала у борбама за ослобођење Београда...

У том и таквом миљеу, на размеђу љутих висова, оштрих литица и питомих предела рођен је Боривоје, у знаку овна (а шта би друго, каже) 1960. године. Отац Бранко, професор географије, и мајка Госпава живот су подарили и близнакињама, Татјани магистру економије и Снежани. Међутим, бистри дечак се тек сећа метохиског села Витомирица где му је отац премештен по потреби службе у основну школу „Милош Гилић“, чији ће постати директор и угледни житељ „Мале Москве“, како су звали ово место са преко 700 домаћинстава.

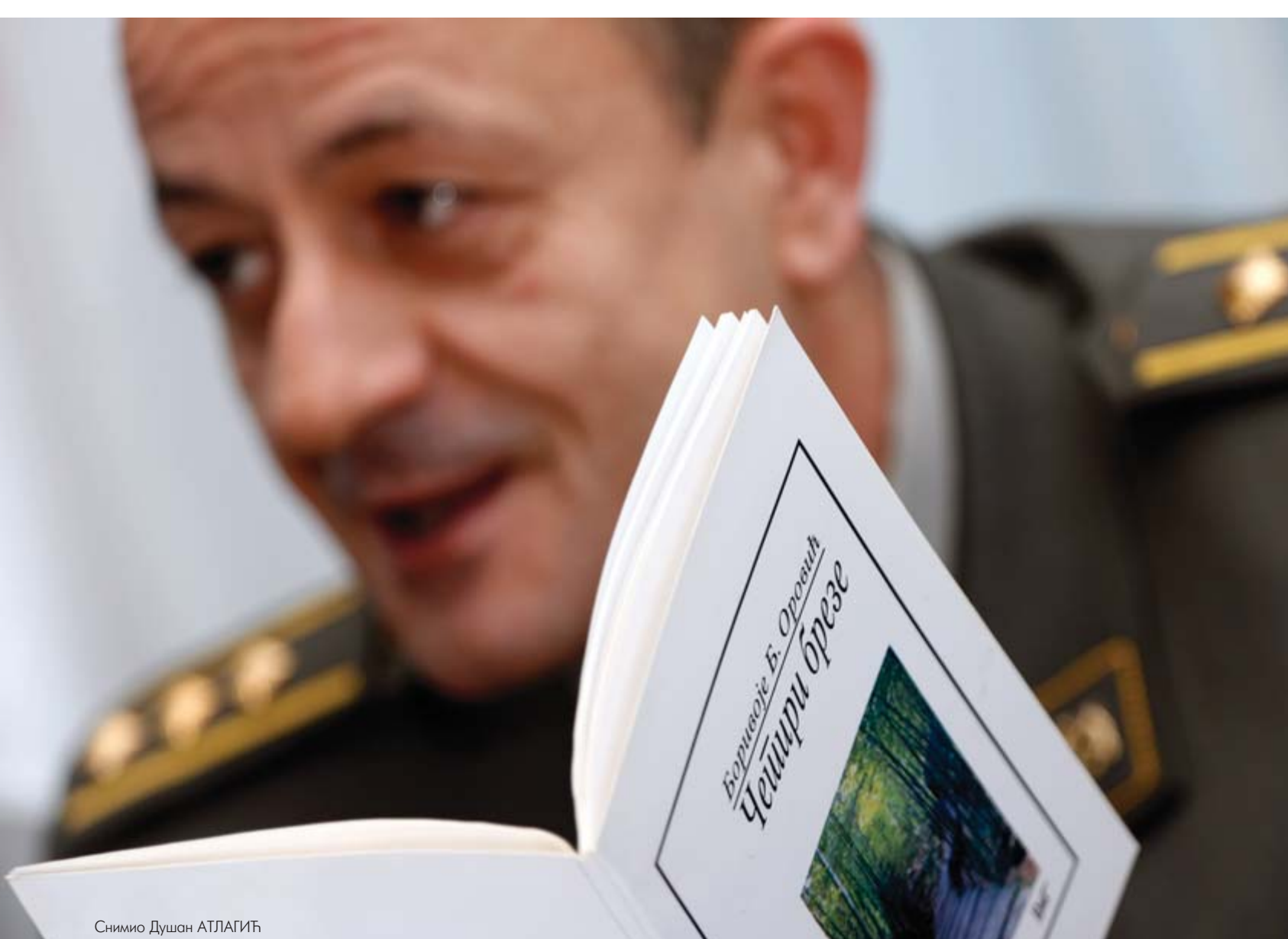
У свету књига

Једнако са кућним васпитањем, радне навике стекао је у раном детињству. Учив, марљив, радознао и прониољив дечак. Просторе бистрог ума и разбуктале маште тражио је у природи, међу страницама бројних књига из богате очеве библиотеке, која је бројала на стотине наслова. У школи је био одликаш са Вуковом дипломом, предодређен за велике домете ма чиме се бавио.

Још две љубави уселиле су у његову живахну природу: нумизматика и филателија. Скупљао је стари новац, чистио кованице, тумачио њихово порекло и значење, трагао за коренима настанка. Са поштанским маркама је „пропутовао“ широм светских меридијана. Мирисале су на палме далеких Филипина и бајковите пределе Кариба, у њима су се огледали снегови руских зима и широки булевари Париза...

Ипак, магично привучен царством писане речи, прочитао је „море“ књига и као ученик петог разреда целокупну лектуру до осмог. Одличан ученик могао је да бира средњу школу. Препознао је прву искру привлачности војног позива, али није журио са одлуком. Уместо војне, уписао је класичну гимназију „11. мај“ у Пећи. Беше то веома добра одлука...

Традиција школе, широко поље знања, добри професори... Један од њих ће добрано утицати на формирање Боривојеве

Снимио Душан АТЛАГИЋ

списатељске свести, стила, навика. Професор српског језика Светозар Ђурачић је био строг, захтеван, језички чистунац, али педагог с душом који је инсистирао на јасноћи говора и лепоти написаног. Код њега се оцена морала заслужити!

Тако ће се даровити ученик, који је за време распуста читао по 20.000 страница књига, одважити да напише стихове и пошаље их редакцији приштинског „Јединства“. Први су објављени 1976. године. Радо је читао руске класике, па Ремарка, Хемингвеја, Бајрона... Памти из тог доба Андрићеве „Немире“ и „Ех ропто“.

Професор Ђурачић је остао у незаборавној усмени. Наравно, сетила га се његова генерација ученика поводом недавно обележене три деценије матуре...

Официрско стасовање

Више није било дилеме. Са све самим петицама, добрим препорукама и чврстом вољом, Боривоје Оровић постао је питомац 35. класе Војне академије КоВ. Изузетна класа, по бројности и успеху, а њен начелник Божидар Бабић, потоњи генерал и командант 2. армије осећао је снагу и могућности момака у строју на чијем се челу налазио.

Каже да се много учило, али било је времена и за богат културни живот. Њега је одмах привукла огромна библиотека и лист „Академац“, где је редовно објављивао своје песме. У рецитаторској секцији истицао се бројношћу научених стихова и изражајношћу казивања. На Академији је откривен још један његов дар – глума. Са ученицама Пете београдске гимназије припремали су представе „Небески одред“ и „Николетина Бурсаћ“, где је са класићима Бориславом Гроздићем, Радованом Илибашићем и другим остварио запажене улоге.

Међу гимназијалкама, биле су будуће познате глумице Жељка Цвијетан, Наташа Бабић и Лидија Вукићевић.

Наравно, официрски позив је на првом месту, па уложени труд, учење, залагање и очигледан дар налазе потврду у коначном збиру оцена и звању водећег у класи са просеком од 9,13 „нарушеним“ на дипломском. Њега је чекао рад под називом „Ојачана пешадијске чета у улози предстражног одреда пука на одмору“. Литературе на ту тему беше мало, али је упорни Боривоје пронашао све што би се другима чинило немогућим. Одлично се спремио. Међутим, један члан комисије толико је цепидлачио да се правдољубивом питомцу смучило и оштро је бранио своју мисао. У оно време то је било у најмању руку непожељно...

Подгорица, касарна „Маслине“, прво место службовања младог потпоручника. Командир противоклопног вода у јединици која наставља традиције чувене Пете пролетерске црногорске НОУ бригаде НОВ. Постројени на препуној писти, са свечано украшене бине, слушају поздравну реч команданта, ондашњег пуковника касније генерала Миомира Џанкића. Пред њим, бројним гостима и постројеним старешинама и војницима беспрекорно маршира заставни вод, а на његовом челу потпоручник Боривоје Оровић. Током целе каријере био је поносан на свој чврст и елегантан стројни корак, па и данас каже да ниједном млађаном старешини не признаје да боље „гази“ од њега.

Знак распознавања

Мењале су се дужности, напредовао је у чину, уверавајући претпостављене да пред собом имају младог официра изузетног кова. Наравно, и војници су умели да поштују пример командира. Тако ће, с временом, знак распознавања јединица којима је командовао постати звање најбоља, у батаљону, бригади, корпусу војсци...

Епиграм

И нама и Ремарку

Три ратна друга после свих невоља,
поставише
Црни обелиск у спомен свим својим и
другим патњама.
Прођоше,
испод Тријумфалне капије очекујући бољи живот,
али,
видјеше да ни на истоку ни На западу нема ништа ново.
Увјерише се
да Небо нема миљенике.
Од тада постадоше
само обични кандидати за Сени у рају.
Закључак:
Живот није баш лака тема, то је одмах требало да знају.
(Из збирке „Четири брезе“)

Командир противоклопне па пешадијске, потом извиђачке чете, заменик команданта пешадијског батаљона и командант батаљона војне полиције у Подгорици.

Себе је потпуно пронашао и доказао у официрском позиву, а срећна и сложна породица је његова нескривена љубав, неисцрпно надахнуће, топло уточиште... То добро зна супруга Љиљана, с којом је браку од 1984. године, кћи Јелена, апсолвент економског факултета новинарка и уредница на подгоричкој телевизији „Атлас“, и син Бојан, гимназијалац, заљубљеник у Партизан и компјутере.

Правдољубив, искрен и отресит официр, сигуран у своје знање и непоколебљиве одлуке није трпео осредњост, отаљаване посла, лицемерје и незнање. Најпре строг према себи, веома радан и бескрајно пожртвован увек је постављао високе циљеве. За њега је војска оличење части, слика државе и традиције народа. Светиња! Наравно, бити такав значи понекад „стати на жуљ“ онима који нису у свему дорасли таквом схватању. Зато ће га бритка реч и непрећутана критика коштати. У незахвалном времену 1990. године, прекомандован је у Приштину, у сјајну јединицу 52. батаљон Војне полиције где ће постати заменик команданта и командант. Тај батаљон је проглашен за најбољу јединицу Војне полиције у Војсци Југославије.

Као доказани командант враћен је у Подгорицу на место челног човека Четвртог батаљона војне полиције, који ће такође бити проглашен за најбољу јединицу у Војсци Југославије.

Школовање на генералштабном усавршавању завршиће као један од водећих у класи, а пиштољ с поштом спомена је на дане 1998. године. Рашка је ново место службовања, начелник штаба 37. моторизоване бригаде, којом командује тадашњи потпуковник, данас генерал-потпуковник Љубиша Диковић. Бригада ће се наћи у паклу рата, бориће се часно и пожртвовано, а *Орден народног хероја* остаће не само обележје војнички најтежих искушења већ обавеза свим будућим генерацијама старешина и војника да чувају углед њеног имена. Тамо, у Дреници, на Косову, где је командовала *Отаџбина* живот је положило 60 војника и старешина.

Пуковник Оровић ће одмах после бомбардовања постати заступник команданта чувене бригаде и како рече, то је за њега најтежи и најлепши период службовања. Касарна је била разорена, више објеката сравњених са земљом. Паралелно са обуком у данима војничког живота кренула је обнова касарне. Права грађевинска офанзива. Илустрације ради, изнето је 2.106 ка-

миона шута. У октобру исте године делегација највишег војног руководства посетила је гарнизона Рашка. Све је било под конац, чак и нове саднице и трава на местима порушених зграда.

Две године касније завршиће и Школу националне одбране у генерацији где су били генерали Видосав Ковачевић, Светко Ковач, Драган Катанић, Радивој Вукобратовић, Илија Тодоров,... Просечна оцена од 9,30 довољно илуструје успех пуковника Боровића.

Са много амбиција и емоција доживеће повратак у Подгорицу, у амбијент првог службовања, на место команданта Пете моторизоване бригаде. Држи поздравну реч са бине одакле је својевремено слушао пуковника Џаникића, који се налазио иза њега, међу гостима, бившим челним људима касарне.

Стих као живот

Знамо шта је било са државном заједницом и њеном војском. За пуковника Оровића није било дилеме, јер „моја земља је свуд где се српски збори и православним печатом крсти“ каже. Од 2006. године налази се у Генералштабу Војске Србије, данас на месту заменика начелника Управе за оперативне послове.

О својим бројним одликовањима, наградама, дипломама и похвалама нерадо говори. О томе, вели, нека сведоче други. Резултати су најбољи показатељи учињеног.

Али је рад причи о свом песничком изразу, поетској инспирацији, збиркама: „Моја земља“, „Вријеме чуда“ и „Четири брезе“. Збирка афоризама „Лобовање“ настала је такорећи у даху. Једне ноћи током школовања написао их је седамдесет два.

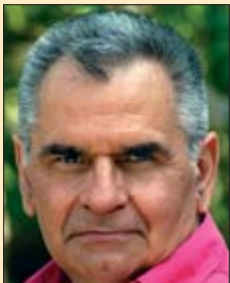
Читајући пуковникове стихове лако је проникнути у племени-ту душу, њену ширину и чистоту. Лако је осетити љубав, сузу, наслутити наду, прихватити спокој. Има у тим песмама небеског надахнућа, најфинијих боја језичког колорита, сазвезђе узвишених мисли. И када пише о родном крају и стопи отаџбине, грому или сунцу, сили или миру, част је мера човека а љубав најузвишеније осећање. Зато су његове песме нашле место у неколико антологија савремене поезије.

Његови стихови су, заправо, слике живота у којима свако од нас може препознати своју судбину или бар њен део, радост, узнесење, бол, муку... Као да не пише за себе или о себи већ о свима, до најтананијег нерва и најскривеније емоције. Погодио их је све, дотакао их речима.

С једне стране прави војник, војничина, а у топлој души надахнути песник, рањиво срце. Благо свакој војсци у чијем су строји официри од угледа и части, песници широких видика и дубоких осећања... ■

Бранко КОПУНОВИЋ

Пише
Бранко КОПУНОВИЋ

Европски путокази

Приближава се крај године, што значи да ће се подвући многе „црте“, а шта ће остати испод њих – видећемо ускоро. Неће доћи до драматичних промена у односу на досадашњи салдо, јер је остало мало дана за велике поправке. Стигао је први контингент вакцина против новог грипа које ће се грађанима давати без накнаде. Тиме је отклоњена непријатна лицитација хоће ли коштати оволико или онолико, па ће здравље бити подељено равноправно. Додуше, реч је о малим количинама, али чују уверавања надлежног министарства да ће се ствар око увоза убрзо поправити. Сасвим је разумљиво што ће предност имати деца, труднице, хронични болесници и старији људи.

Да није обележен Светски дан борбе против сиде, готово да бисмо, под притиском информација о новом грипу, сметнули с ума опаку болештину. Према званичним подацима, од почетка ове године у Београду је регистровано 68 ХИВ позитивних особа, док је њих 25 оболело. Престоница се помиње у референтној статистици, јер је 70 одсто заражених управо из главног града. Међу оболелима је 91 одсто мушкараца и свега девет посто жена. Шта нам то говори није тешко наслутити.

Међутим, број погинулих у свакодневним саобраћајним несрећама је многоструко већи од било које друге пошасте. А јавност као да је огуллала. Тужна навика... Надамо се да ће нови „Закон о безбедности саобраћаја“ упозорити возаче, макар озбиљним казнама. Ако нема друге, нека се његовом доследном применио призову памети сви који олако седају за волан.

Многи ће ускоро и својим аутомобилима моћи да путују без виза у земље чланице Европске уније. Дуго чекање пред амбасадама и море папира одлазе у историју, рампа је најзад подигнута за Србију. Наравно, опет ће путовати они који морају и они који то могу, али лепо је имати осећај слободе и у том смислу. Наш авиопревозник ЈАТ одмах је реаговао и понудио путницима некад незамисливо ниске цене карата од 19 евра за тако жељене европске дестинације. Лепо и корисно, нема шта.

Деветнаест година смо чекали да наши људи постану пуноправни грађани Европе. Беба рођена у време када су нам „спустили рампу“ данас је бруцош. Одужило се. Па и нека је присутан сам осећај да се можемо отиснути преко границе без икакве процедуре, прија, свакако.

Преживели смо и „вечити дерби“, некако. Упркос бројним „предузетим мерама“ и „инстант“ судијама за прекршаје које су на лицу места одмеравале грехе, штета се догодила, а ружне сцене

поновиле. Резултат и игра су остали у сенци пет хиљаде пламтећих столица и 34 приведена лица. Број није коначан јер припадници МУП-а још раде свој посао на идентификацији силеција и примитиваца. Групе навијача о којима се прича у најгорем контексту, имају „обичај“ да демолирају бар део стадиона свог ривала. Штета се сабере, а рачун никако да плате одговорни. Докле тако?

Уместо штете и штеточина слово посвећујемо добротворима. Ових дана обележена је 131. годишњица постојања институције која се зове Коларчев народни универзитет. Здање на београдском Студентском (некада Краљевом) тргу подигнуто је 1828. године као задужбина Илије Милосављевића Коларца, уваженог велетрговца, хуманисте и добротвора. Све што је имао оставио је „свом народу за ширење науке и културе“. А човек није имао више од четири основне. За добра дела нису важни формално образовање ни друштвени статус, већ то што неко носи у себи. Илија није био много учен човек, али је схватао значај знања, имао је визију да без културног нема ни друштвеног развоја. Од 1854. године помагао је ширење српске књижевности, финансирао штампање значајних домаћих и преводе страних дела. Установио је 1861. године Фонд за помоћ и награђивање српских писаца, да би најзад све уложио у зграду Универзитета.

Задужбина је у три века трајања пребродила неколико тешких периода, али су у њеним широким просторима, без цензуре и слободоумно, држали предавања најистакнутији интелектуалци, историчари, уметници... Сама зграда која плени пажњу музејском лепотом, подигнута је у време велике економске кризе, баш као и здање Главног ђенералштаба и Министарства војске и морнарице. Историјски парадокс тако присутан у Србији тиче се пркоса према недаћама, израженог и неимарским делима подигнутим у немогућим условима.

Данас је на Коларчевом универзитету 16 катедри, а рад је организован по центрима – за предавачку делатност са библиотеком, за музику, који има на располагању велику дворану, центром за издавачку делатност са књижаром, за стране језике, ликовну галерију... Не постоји значајни уметник који није наступио на великој сцени, а годишње се одржи више од хиљаду различитих програма. Посебна прича јесте његова концертна сала, која је једна од првих пет најкустичнијих дворана у Европи. Зграда задужбине која привлачи пажњу својом лепотом, споља и изнутра, својеврстан је украс престонице и проглашена је спомеником културе. Захваљујући господину Милосављевићу. ■

Војник будућности

Пентагон је усвојио најскупљи и најамбициознији пројекат у историји америчке војске којим је предвиђена замена садашњих кључних борбених система новом генерацијом наоружања и војне опреме. У реализацију пројекта, вредног 234 милијарди долара, укључено је више од 550 компанија из 48 држава. Пројекат предвиђа формирање 15 борбених група ранга бригаде до 2030. године.

Програм FCS омогућиће америчком војнику високу технолошку премоћ на бојном пољу

Пројекат FCS (Future Combat System) треба да повећа стратешку мобилност, смањи обим неопходних логистичких јединица, умањи оперативне трошкове и трошкове одржавања, а унапреди могућност преживљавања система побољшавајући њихов учинак на бојном пољу.

Главни циљеви поменутог пројекта су интероперабилност, односно способност сарадње са осталим видовима оружаних снага, мрежно командовање и контрола, то јест способност командовања, ширење информација и познавање ситуације у свим подсистемима на основу јединствене информатичке мреже.

И мрежна убојитост јесте један од циљева пројекта – способност достизања синергије убојних и неубојних ефеката помоћу мрежне повезаности између борбених система у свим борбеним условима.

Затим, транспортне могућности, односно способност глобалног транспортовања копном, водом и ваздухом унутар једног или више различитих војишта, издржљивост и поузданост – повећање борбене моћи уз истовремено смањење логистичких захтева (мања потрошња горива, ефикаснији рад позадинских органа, већа ефикасност рада).

Оспособљавање – интегрисаност виртуелног и теренског оспособљавања јединица, те преживљавање – максимална заштита укрцног и искрцног дела јединица уз помоћ ваздушне и копнене подршке и уз боље познавање ситуације на бојном пољу, такође представљају циљеве поменутог пројекта.

Из наведених циљева проистиче више од 10.000 техничких елемената које треба реализовати како би систем оперативно био ефикасан.

Замена садашњих кључних борбених система копнене војске – тенка *M1A2 абрамс*, борбеног возила пешадије *M2A3 бредли (Bradley)* и самоходне хаубице *M109А6 паладин* са фамилијом оружја које ће бити развијено на истим, али знатно лакшим платформама – такође је планирана пројектом FCS.

Крајњи циљ је формирање 15 FCS борбених група ранга бригаде до 2030. године (прва борбена група треба да буде оперативна 2015. године), ради чега је 2007. године у бази Форт Блис (Fort Bliss), Тексас, формирана посебна борбена група нивоа бригаде AETF (Army Evaluation Task Force), намењена за тестирање подсистема FCS.

ОКЛОПНА ЗАШТИТА

У категорији копнених возила пројектом се предвиђа развој две врсте возила – са посадом (MGV – Manned Ground Vehicles) и без посаде (UGV – Unmanned Ground Vehicles). Прва врста је најзначајнија и обухвата осам различитих MGV које развијају компаније *BAE систем (BAE System)* и *Џенерал дајнамикс (General Dynamics)*. Сва возила имаће око 90 одсто заједничких компоненти – напред уграђен дизел-мотор за хибридни дизел-електрични погон, амортизере, гусенице, акумулаторе, борбени систем за блиску борбу (борбена јединица са митраљезом 12,7 мм или аутоматским бацачем граната калибра 40 или 25 мм), ИЦ сензоре, активну оклопну заштиту и комуникациони систем.

Биће лакша у односу на садашња возила (око 24 тона), а од наоружања ће имати и митраљез 12,7 мм и хаубицу 155 мм. Сла-

бија оклопна заштита компензоваће се уградњом активног сензорског оклопа. Основни оклоп пружаће заштиту од топовских пројектила калибра 30 до 45 мм са предње стране, а са осталих страна од калибра 14,5 мм и крхотина пројектила калибра 155 мм.

Побољшању оклопне заштите допринеће уградња оружја већег домета и уређаја за осматрање ситуације на бојном пољу, уградња додатног оклопа (активног, реактивног, пасивног), употреба материјала и премаза који смањују могућност откривања возила помоћу сензора, употреба различитих ометача, мамаца и димне завесе, те примена различитих заштитних мера (аутоматски противпожарни уређаји).

У сва возила биће уграђен мотор *детроит дизел 5L890 (Detroit Diesel)* од 1.235 КС, који развија немачка фирма MTU, део концерна *Дајмлер крајслер (Daimler Chrysler)*, а за чију основу је послужио мотор MTU890.

ВОЗИЛА СА ПОСАДОМ

Прво возило MGV XM1203 MCS (Mounted Combat System) односи се на замену садањег тенка *М1А2 абрамс*. Развија га *Џенерал дајнамикс*. Нови тенк биће оспособљен за непосредно дејство на циљ (line of sight) и за дејство на циљеве изван видне линије (beyond line of sight). Основно наоружање је топ XM360 калибра 120 мм, прилагођен за уградњу на лакша возила. Пуњач топа је аутоматски. Ефикасна даљина гађања биће око осам километара. Топ ће моћи ефикасно да дејствује и по утврђеним бункерима и пешадији ван ровова. Секундарно наоружање чине митраљез 12,7 мм и АБГ. Посада је двочлана, а предвиђен је простор за још два члана.

Постојеће борбено возило пешадије *М2А3 бредли* биће замењено возилом XM1206 ICV (Infantry Carrier Vehicle), које развија *BAE систем*. Производиће се у четири верзије – командно (за командира воде и чете), за превоз војника и за превоз одељења за ватрену подршку. Основно наоружање чиниће топ *АТК Mk 44 бушмастер (Bushmaster)* калибра 30 или 40 мм. Посада је двочлана, а у возилу ће бити места за још девет војника.

За задатке извиђања развија се возило XM1201 RSV (Reconnaissance and Surveillance Vehicle), које је замена за садашњи *бредли М3*. Развија га *Џенерал дајнамикс*. Осим двочлане посаде у возилу ће бити места и за четири извиђача. Напредни сензори омогућиће праћење циљева са безбедне удаљености у свим временским условима, дању и ноћу.

Возило ће имати и телескопски електрооптички ИЦ сензор, сензор за откривање и одређивање правца извора радијског зрачења. Такође ће на њега бити постављен и уређај за даљинско препознавање РХБ опасности. У опреми ће се налазити сензори тла, две беспилотне летелице и једно возило без посаде, који ће омогућити извиђање на велике удаљености без опасности по сигурност

посаде. Основно наоружање чиниће митраљез или АБГ, намењени за непосредну одбрану возила и посаде.

Застарелу самоходну хаубицу *М109А6 паладин* замениће мања XM1203 NLOS-C (Non Line of Sight-Cannon), коју развија *BAE систем*. Задржаће се традиционални калибар 155 мм и дужина цеви од 38 калибара. Посада ће бити двочлана, смештена напред и одвојена од оружног дела. Пуњење ће се одвијати аутоматски, а брзина гађања биће велика. За нову хаубицу предвиђена је употреба класичних и GPS вођених граната *екскалибур (Excalibur)*, повећаног домета.

Када је реч о посредној ватреној подршци, развија се оруђе XM1204 NLOS-M (Non Line of Sight-Mortar), које има четворочлану посаду, а 80 одсто заједничких делова као и NLOS-C. Поменуто оруђе замениће постојећи минобацач M1604. Возило ће бити наоружано минобацачем калибра 120 мм, који се пуни са стражње стране. Осим стандардних мина, посада ће из минобацача моћи да испалије и вођене мине PGMM. Стандардно ће бити наоружан митраљезом и АБГ.

Командо возило нивоа вода и чете биће XM1209 C2V (Combat and Control Vehicle). Имаће двочлану посаду и радни простор за још четири члана. Возило ће бити опремљено интегрисаним системом C4ISR и наоружано за самоодбрану.

Ново санитарско возило производиће се у две верзије – XM1207 MV-E и XM1208 MV-T. Прва верзија намењена је за превоз четири рањеника на носилима, а друга за ургентна збрињавања рањеника до сата после рањавања. Возила ће бити опремљена најсавременијом медицинском опремом, а биће омогућена и размена неопходних медицинских података, чиме ће се олакшати дијагностицирање повреда.

Палети возила MGV придружује се и возило за извлачење и техничко одржавање XM1207 MRV (Maintenance and Recovery Vehicle). Има двочлану посаду и простор за још три војника. Намењено је за извођење захтевнијих оправки, процену кварова и извлачење оштећене технике. Наоружано је митраљезом или АБГ.

ВОЗИЛА БЕЗ ПОСАДЕ

Програм MGV употпуњује програм возила без људске посаде UGV, који је намењен за извршавање најопаснијих задатака. Тај роботизовани програм чине две групе возила – SUGV (Small Unmanned Ground Vehicle) и MULE (Multi Funktional Utility/Logistics and Equipment Vehicle).

Возило XM1216 SUGV је развојни пројекат фирме *Робот* и представља најмање возило у пројекту FCS. Ради се о малом, преносном гусеничару, који је намењен за извиђање у зградама, тунелима и осталим непрегледним просторима, те у посебно опасним условима. Треба да замени садашњу серију робота *PackBot*, које

Робот возило „MULE“

стране армије

америчка армија користи у Ираку и Авганистану. Возило ће имати масу од 13,5 килограма и моћи ће да носи опрему масе до 2,9 килограма (камере, детекторе). Вођење ће бити помоћу ручице, даљински, до 1.000 метара на површини земље и до 200 под земљом.

Серија MULE, производ компаније *Локид Мартин (Lockheed Martine)*, обухватиће три већа возила конфигурације 6x6 и масе од око две и по тоне. Све верзије имаће заједничку шасију, аутономни навигациони систем (АНС) и контролни уређај (DCD). Основна верзија, XM1217 MULE-T (у прототипској фази), намењена је за превоз опреме и терета масе до тоне (за два пешадијска одељења). Возило са хибридним дизел-електричним погоним покретаће електромотори уграђени у свих шест тачкова независног ослањања.

Возило ће моћи да савлада зид висине 0,5 метара, успон од 40 одсто, ров ширине метра и водену препреку дубине до 0,5 метара. Њиме ће се управљати даљински или програмирано (да прати друго возило). Верзија XM1218 MULE-СМ представља противминско возило, опремљено уређајем за детекцију и уништавање мина и средствима за обележавање пролаза у минским пољима.

Нова хаубица XM1203 NLOS-С замениће садашњу M109А6 „паладин“

Информатичка мрежа FCS (BCT) Network представља кључни елемент пројекта

Трећа верзија – XM1219 ARV-A-I – биће наоружана митраљезом калибра 7,62 мм и вођеним противтенковским ракетама *јавелин*, четири комада. Возило је намењено за пружање непосредне ватрене подршке пешадији и за извиђање. Све верзије моћи ће да се транспортују хеликоптерима CH-47 или авионима C-130.

РОБОТИ И БЕСПИЛОТНЕ ЛЕТЕЛИЦЕ

Иако је у почетку био планиран развој четири типа беспилотних летелица (Class 1–4), каснијом ревизијом пројекта FCS одлучено је да се развијају само два типа – један и четири. Прва беспилотна летелица XM105 MAV (Micro Air Vehicle), произвођача *Ханивел (Honeywell)*, јесте мала аутономна летелица која се користи за извиђање дању на нивоу вода, ноћу и у лошим временским условима. Покреће је каналисани ротор, а на територији од око осам километара може да дејствује до 50 минута. Систем обухвата уређај за вођење и две летелице укупне масе од 18 килограма, којом руководи (и преноси је) војник.

Друга летелица MQ8В *фајрскаут (Firescout)*, производ *Нортроп Грумана (Northrop Grumman)*, заправо је роботизовани хели-

ПРОБЛЕМИ

Стручњаци предвиђају да ће у току реализације пројекта FCS морати да отклоне неколико озбиљних проблема како би систем постао оперативан у предвиђеном времену. Први проблем односи се на систем радио веза. Очекује се да ће потребе за радио фреквенцијама бити далеко веће него што ће моћи да их пренесе фреквентни спектар.

Други проблем проузрокован је потребом за великом количином електричне енергије (више стотина киловата) како би се омогућио несметан рад целокупног система FCS. Пошто сви уређаји за информатичку мрежу морају да се налазе у возилима због мобилности и високог темпа извођења операција, возила ће морати да буду оспособљена да потребну енергију реализују властитим генераторима.

Трећи проблем односи се на оклопну заштиту. Веровало се да ће боља информатичка подршка бити добра замена за оклопну заштиту. Пракса у Ираку потврдила је да америчке снаге готово никад нису биле у стању да истовремено открију опасност од противниковог противоклопног оружја, посебно не у урбаним срединама, због чега су Американци прешли на систем оклопне заштите MRV. Тај проблем стручњаци намеравају да отклоне применом активног оклопа *Quick Kill*, који ће дејствовати 360 степени око возила.

коптер намењен за извиђање на даљинама до 170 километара. Летелицом је могуће трупамa на бојном пољу допремати неопходан материјал и опрему. Наоружана је вођеним противоклопним ракетама, којима се дејствује по циљевима на земљи.

Ефикасности подсистема FCS доприноси и аутономни ракетни систем NLOS-LS (Non Line of Sight Launch System), који је, заправо, допуна класичној артиљерији за извршовање задатака у којима је потребна велика прецизност погођања. Систем употребљава искључиво паметну муницију и пројектиле које испалjuje вертикално. Основна компонента система јесте јединица CLU (Container Launch Unit), састављена од 16 контејнера, од којих је 15 намењено за чување и лансирање вођених ракетних пројектила, док 16 садржи сву потребну електронику и батерије за дејство.

Две јединице CLU превозе се петотонским камионом M1084A1 FMTV. Димензије CLU су 1,1x1,1x1,8 метар, а маса је 1.428 килограма. Ракета PAM (Precision Attack Munition), калибра 180 мм и масе 48 килограма, има домет од 500 до 40.000 метара. Њоме се могу гађати покретни и непокретни, оклопљени и неоклопљени циљеви. Ласерско вођење је тројако – осветљавање циља ласерским зраком (основно) и два комбинована начина са ИЦ вођењем (*Laser Apoint* – напад на покретне циљеве и *Laser Offset* – озрачавање у близини циља). Посада је трочлана, а ватром управља из возила хамер M1113 (*Hummer*). У борбеном комплету налази се 90 вођених ракета.

За аутоматско осматрање и прикупљање података планери пројекта FCS предвидели су систем површинских аутономних сензора UGS (Unattended Ground Sensors), које производе компаније *Текстрон* (*Textron*) и *Ханивел*. Поменути системом биће омогућено смањење броја људи који обављају стражарске дужности. Програм је подељен у две главне групе – тактичку UGS-T, која је намењена за употребу на отвореном земљишту и урбану UGS-U, намењену за употребу у зградама и затвореним објектима. Тактички сензори, у односу на могућности, деле се на обавештајне, осматрачко-извиђачке и РХБ извиђачке.

ТАКТИЧКИ ИНТЕРНЕТ

Кључни чинилац за успех пројекта FCS јесте коректан рад јединствене информатичке мреже FCS(BCT) Network, неке врсте „тактичког Интернета“, који ће све системе повезати у јединствену целину, омогућавајући им непрекидну размену информација и пренос наређења. Реч је, како стручњаци кажу, о „систему у систему“, који ће, укључујући и појединачног војника, омогућити учовавање циља и дејство по њему пре него што их противник открије.

Информатичку мрежу FCS (BCT) чини пет слојева, који се могу описати као слојеви сензора и платформи (обухвата све сензоре на возилима и ван њих, који омогућавају успостављање заједничке

оперативне слике FCS), затим, слој апликације (десет склопова програмске опреме), сервисни слој – заједнички оперативни систем (SOSCOE) на основу *линукса* (*Linux*) у три верзије, те транспортни слој –телекомуникације за пренос и обраду података (радио и рачунарски уређаји). Ту се убраја још и слој за стандардно дејство, који омогућава повезивање са информатичким системима осталих видова оружаних снага и са савезницима.

Командовање и контрола треба да се остварују помоћу великих екрана, повезаних електронским путем са возилима FCS, на које ће се у реалном времену стицати подаци о непријатељу и сопственим снагама, а који ће се прикупљати системом у бригади, те од авијације, сателита и морнарице. Тај систем биће само део глобалног система информатичке мреже оружаних снага САД. Пренос података одвијаће се помоћу три система веза – копнени (основа будућег система радио-веза JTRS), ваздушни (веза са авијацијом) и космички (сателитском за повезивање од бригаде FCS ка претпостављеној команди и осталим видовима оружаних снага). Пренос података биће могућ и помоћу постојећег система веза SINCGARS.

Уколико тај пројекат постане функционалан (оперативан), војска САД ће у наредним деценијама технолошки бити супериорнија и способнија да на сваком делу планете брже интервенише него што ће потенцијални конвенционални или неконвенционални противник моћи да реагује. Бригада FCS, према америчким планерима, треба да буде оспособљена да се у року од 96 сати (батаљон 45 сати) пребаци на било коју тачку на планети. Постојећим наоружањем моћи ће да дејствује на већим даљинама, избегавајући директан контакт с противником. Иако суочени са финансијском кризом, представници Пентагона тврде да је 75 одсто предвиђене технологије пројекта FCS већ достигло прототипску фазу реализације. ■

Станислав АРСИЋ

Наоружани робот хеликоптер „фајрскау“

ХРАНА КАО БЕЗБЕДНОСНИ ИЗАЗОВ

Живот са два долара на дан

Ове године, према подацима Програма за храну Уједињених нација и Светске банке, на свету има готово 963 милиона гладних људи, што је приближно 15 одсто целе земаљске популације.

Готово три милијарде људи живи са два или чак и мање долара дневно, а недељно, од последица сиромаштва, умре готово 30.000 деце. Присуство глади отвара велики простор за стварање нестабилности и сукоба.

Кад видим редове за храну у земљама у развоју, знам да су те владе под притиском. Не можете имати политичку стабилност засновану на празним стомацима, упозорио је једном приликом Норман Борлауг, амерички нобеловац који је престижну награду добио бавећи се житарицама и омогућивши тзв. „зелену револуцију“, односно стварање „чудесног семена“ и нагли раст пољопривредне производње у земљама у развоју. Борлауг је погодио у срце безбедносних проблема које храна са собом носи. Јер, глад значи подложност свим врстама уцена. Гладан човек не може да ради. А ове године, према подацима Програма за храну Уједињених нација и Светске банке, таквих на свету има готово 963 милиона, или приближно 15 одсто целе земаљске популације. Такође, око три милијарде људи живи са два или чак и мање долара дневно, а недељно, од последица сиромаштва, умре око 30.000 деце.

Тражење заједничког одговора

„Недостатак безбедности који произилази из кризе хране је већ постао неподношљив“, изјавили су недавно званичници УН, тражећи подршку земаља за предстојећи светски самит о храни који је одржан у Риму. Светска заједница одлучила је да покуша да нађе заједнички одговор не само не последњу кризу хране која још потреса свет, већ и на све акутнији проблем: мање хране за све већи број становника планете.

Најстарија је прича о храни, глади и безбедности. Ратови су се водили због хране и воде. А једно од првих објашњења односа између политике, безбедности и хране дато је у старозаветној причи о сновима египатског фараона и младом робу Јосифу, који је та сновиђења исправно протумачио као упозорење да би требало за оних седам добрих година сачувати довољно жита у државним амбарима како би се прехранила сиротиња која ће нарасти у следећих седам лоших година. И тада се знало да глад са собом увек носи и ризик побуна.

Свет се одувек суочавао са глађу као ендемском појавом. У средњовековној Европи гладовала је свака генерација. Историчари већ деценијама покушавају да разоткрију механизме покретања великих глади које су десетковале становништво многих земаља и успоравале развој друштва. Филип Мекмајкл, професор развојне социологије на Универзитету Корнел у САД, у недавно објављеној анализи најновије кризе хране, тврди да је велика „Ел Нињо“ глад која је од 1875. до 1900. године протутњала од Индије преко Кине до атлантских обала Бразила, и однела између 30 и 60 милиона живота, подстакнута из центра британске империје, јер је њеним трговцима било потребно јефтино жито како би нахранили становнике Британских острва, одржали им стандард. Таква трговина уништила је традиционални систем чувања житарица у Индији.

Чаробно семе и неолиберални капитализам

Ствари су се поправиле са развојем генетике и стварањем „чаробног семена“, отпорнијег на ветар, што је омогућило управо бившим колонијама и сиромашним државама боље жетве, самим тиме и раст стандарда. Ипак, ужасне временске прилике почетком седамдесетих и веома лоша жетва на светском нивоу (пад за три одсто), поново су покренули страхан затворени круг односа хране и безбедности. Већ 1972. године, у свету је гладовало више од четрдесет нација или стотине милиона људи. И Филип Мекмајкл и бројни угледни светски економисти и стручњаци за храну сматрају да се корен данашње кризе хране налази у том времену, када неолиберални капитализам почиње да буја. А са њим се успостављају економска правила, немилосрдна према сиромашнима који су претворени у велико и јевтино пољопривредно добро богатог света. Светска трговинска организација је, у Уговору о пољопривреди и тзв. правилу „минималног увоза“, пред сиромашне поставила обавезу отварања њихових малих тржишта за велике корпорације, које су упропастиле мале произвођаче дампирањем цена хране. Уосталом, ко профитира из кризе и високих цена хране, показује и оно што је *Њујорк тајмс* објавио: да је инвестирање у храну, само на Вол Стриту, након великог скока цена у марту 2008. године скочило за чак 130 милијарди долара. Ипак, да ли је себичност богатих једини разлог због кога се свет данас суочава са мањком хране, са све већим ценама и побунама због глади?

Пре две године УН су упозориле да су *светске залихе* биљака и животиња, воде, ваздуха, земље, „у недопустивом паду“, а према *FAO* (агенција УН за храну и пољопривреду) 57 земаља у Африци, 19 у Азији и девет у Латинској Америци биле су погођене катастрофалним поплавама, сушама, свим оним што се одразило на жетву.

Слично је и ове године. Хоми Карас, економиста који ради за Волфенсон центар, тврди да је проблем у односу енергенти–храна–екологија. Са једне стране, ту је најпре производња биогорива, тј. етанола који се користи за превозна средства, а знатно је јевтинији од нафте и њених деривата. Милиони произвођача житарица у свету почели су да гаје кукуруз зарад тог производа, а не за храну, што је, по оцени Међународног монетарног фонда аутоматски подигло цене житарица. Кина је зато недавно усвојила план о ограничењу површина под житарицама за производњу етанола, управо зато што има јако мало обрадиве земље.

Осушена житница

Хоми Карас, међутим, упућује на нешто друго: глобално загревање и све већу људску потребу за енергентима. Наиме, мање је познато да је протеклих година дошло до страховитог пада нивоа вода у деловима Таџикистана, јужног Киргистана, Узбекистана, Туркменистана, већег дела Авганистана. При томе, други делови тих држава (изузев Авганистана) имали су поплаве. Јер, глобално загревање је, са једне стране, отопило глечере на Памиру и у неким деловима тих држава изазвало раст нивоа вода, а у другим – сушу због измене микроклиме. А те су државе (осим Авганистана) житница света. *Житница* је, међутим, последњих неколико година, што због суша што због поплава, подбацила. При томе, становништво тих држава велике водене акумулације зими користи за добијање електричне енергије и грејање. Светска банка озбиљно је схватила ситуацију у региону, и одмах препоручила рационално управљање водом сливова Аму и Сир Дарје, и за наводњавање и за грејање. Ипак, Хоми Карас каже да је јасно да би већ хронични недостатак воде у том делу света и рестрикције електричне енергије, уз повишене цене струје и хране, могли да угрозе безбедност региона, јер би изазвали незадовољство локалног становништва. А унутрашњу политичку нестабилност увек лако може искористити нека трећа страна, заинтересована за контролу тог стратешки важног дела света. Ваља подсетити да, осим што су те државе део тзв. *руског меког трбуха*, оне су богате и гасом, нафтом, ретким минералима који ће тек имати своју примену у технологијама будућности. А како свет данас функционише по принципу „спојених судова“, сасвим је разумљиво да би последице било какве нестабилности у том региону осетио остатак света.

Несигурност коју глад изазива доводи до нестабилности и сукоба. Из Светске банке недавно је стигло упозорење да треба очекивати немире због мањка хране у чак 33 земље света. Мањак хране

на више начина празни буџете држава, што снижава ниво и њихове, али и безбедности њиховог окружења. Јер, глад је и удар на здравство зато што гладан човек нема имунитет, а здравствена нега му је двоструко потребнија него здравој особи. Такође, треба подсетити и на то да је још 1982. године америчка научница Харијет Фридман разоткрила да је америчка помоћ у храни гладнима увек најпре ишла земљама на првој линији геополитичког фронта. Укратко, глад је, по правилу, средство уцене моћнијих. Нису случајно УН оцениле да су економска одбаченост и сиромаштво Блиског истока једна од тренутно највећих политичких опасности у свету. А како ресурси света нису неограничени, оно што се дешава у једном његовом крају, убрзо почиње да се рефлектује и на друге регионе. Зато су на многим панелима и конференцијама одржаним у последње две године глад и сиромаштво убројани међу десет највећих опасности не само по безбедност појединца, већ и по мир у свету. ■

Милена МИЛЕТИЋ

Виртуелни метак

Сајбер пропаганда у операцијама у Ираку, Авганистану и Либану наговестила је да ће будући ратови бити усмерени ка појединцу, да ће бити лични, обманујући, а посредством Интернета и мобилних телефона у локалним сукобима учествоваће људи из читавог света

Неформалне хакерске групе земаља Балкана, током протеклих месеци, интензивно се надмећу у сајбер пропаганди, односно коришћењу рачунарске и Интернет технологије, ради директног напада на противничку компјутерску и Интернет мрежу. Циљ им је да утичу на ставове и понашање јавног мњења противника.

Реч је о нападу хакера из једне земље на Интернет странице владиних и осталих институција стране земље, уз обавезно постављање пропагандних порука на нападнуте сајтове. Убацују се историјске карте, провокативне пароле, које треба да испровоцирају нападнуту страну или другу етничку заједницу и покрену је на акцију и одговор. Анализе напада показују да су такве акције усклађене са актуелним политичко-безбедносним активностима разних екстремних политичких и верских структура на Балкану, региону који је и даље оптерећен бројним нерешеним питањима.

Позив на устанак

Занимљив је и сајбер пропагандни рат на Блиском истоку. Све зарађене стране недавних сукоба у Ираку, Авганистану и Либану користиле су сајбер технологију ради постизања предности на бојном пољу. Сајбер пропаганда у операцијама у Либану даје назнаке да ће будући ратови бити усмерени ка појединцу, да ће бити лични, обманујући, а посредством Интернета и мобилних телефона у локалним ратовима учествоваће људи из читавог света.

Током сукоба у Либану, стручњаци за пропаганду оценили су да је Израел, поред класичног бацања летака, употребом „пропагандних бомби“, користио и *E-mail* летке. Имејл летак је порука која има облик летка, али се пласира као сличица или реклама Интернетом, обично помоћу URL линка, на одређени веб-сајт. Тако су на либанским сајтовима неколико пута били поста-

вљени имејл леци са порукама којима се позива на устанак против Хезболаха. Истраживањем је утврђено да сајт са кога је послата таква порука има сателитски број +881, уместо броја из Либана, што је било очекивано.

Такође, текстуалне и звучне поруке мобилним телефоном упозоравале су становнике Тира, града у јужном Либану, да напусте град или ризикују да ће погинути у предстојећем сукобу. То значи да је порука била прецизно „вођена“, као високософистицирано, хај-тек оружје. „Коалиционе снаге“ користиле су сличне методе пропагандног рата против режима Садама Хусеина, пре самог почетка инвазије на Ирак, марта 2003. године.

По мишљењу појединих стручњака за Интернет технологију, Израел и даље интензивно прати противничке сајтове и води снажну антипропаганду кампању. Израелци су израдили специјални софтвер – „megaphone“ – чији је основи задатак да звучним сигналом упозори јеврејске студенте да су, током претраживања Интернета, наишли на антиизраелски сајт за четовање.

Урбано новинарство

Сајбер пропаганду одликују брзина, прецизност и креативност. Брзина се препознаје тренутном реакцијом и брзим *слаџем* у етар видео порука, снимака са терена, у глобалну мрежу. Сценарио је такав да се одмах по „инциденту“ порука пласира и поставља на Интернет мобилним телефоном или као видео порука, пре него што легитимне и репрезентативне медијске куће могу да провере „аутентичност поруке и вести“.

Таквим порукама, које се називају и урбаним новинарством (*citizen journalism*), могу се подједнако прецизно „циљати“ пријатељске или противничке оружане снаге, али и јавно мњење. Сајбер операције омогућавају, за разлику од традиционалних средстава примене пласирања „пропагандних порука“, не само да се досегне неколико километара у противничку територију, већ и узнемиривање локалне популације одређеног географског простора у својој земљи или било где у свету.

Због тога се један од великих страхова данашњице управо односи на употребу Интернета ради „сајбер тероризма“. Мада га не карактерише физичко насиље, он изазива забринутост подједнако снажну као и претња терористичким бомбама.

Групе попут Ал каиде и Хезболаха развиле су препознатљиве облике сајбер пропаганде. Њихове психолошко-пропагандне поруке усмерене су према сопственој популацији и према међународној јавности. Ал каида има и свој новински студио, „Ас-Сахаб“, који производи вести и видео материјале.

Поред видео материјала, који најчешће представљају инструкцијске материјале, изјаве терористичких званичника и самоубица, приказа и најаве акција, Централни Интернет биро Хезболаха (*The Hezbollah Central Internet Bureau*) унапредио је и видео продукцију „избацујући“ за муслиманску омладину видео игру „Специјалне снаге“, у којој учесници игре воде оружане и специјалне војне операције против Израела.

Различите екстремне и терористичке групе уводиће у употребу нове и различите технике сајбер ратовања, због чега се друштво мора припремити на неочекиване акције, као што су електронски пропагандни леци и пароле на Интернет презентацијама, тихи гласговорници, те обманљивачка употреба Google

Earth, звучних тонова, крвавих сцена на YouTube, што представља само почетне облике феномена сајбер пропаганде. Сајбер операција ће бити борба за сваког човека, која ће се водити тихо, обманљивачки и интерконтинентално.

Савремена опасност

Једна од карактеристика сајбер тероризма јесте да појединац, захваљујући савременој технологији, добија умножену способност равну ангажовању 100 или 200 терориста. Интернет, као глобална мрежа, обезбеђује висок степен анонимности. Главни циљ те врсте тероризма јесте ометање функционисања рачунарске мреже, а не уништавање противничких система. Терористи могу, примера ради, даљински ометати функционисање контроле ваздушног саобраћаја, што може имати катастрофалне последице. На њиховом списку могу се наћи и рачунарске системе државне управе, системи за контролу ваздушног и железничког саобраћаја, фармацеутске индустрије и слично.

Током 2007. године, сајбер истраживачке активности постале су софистицираније и усмереније. Обавештајни експерти очекују да ће расти такав тренд и током наредних година. Оцењују да поједине државе и криминалне организације нападају информационе системе владиних институција и приватног сектора у Америци, пре свега ради стицања предности у комерцијалном сектору и економији.

Износи и да су терористичке групе изразиле намеру да искористе сајбер технологију ради „напада на институције САД“. Криминални елементи постају све софистициранији – усавршили су коришћење *on-line* економије за нелегалне активности и знања желе да уступе било коме ко хоће добро да плати.

Обавештајни експерти САД предлажу Америци да развије флексибилне способности за борбу против свих хакера. Влади САД није више довољно да идентификује постојање сајбер активности у својим информационим системима, да их „почисти“, поправи евентуална оштећења и предузме легалне политичке кораке за одбијање будућих напада. Експерти из те земље упозоравају да САД треба да предузме проактивне мере ради превенције сајбер активности из било којих извора, чак и пре него што могући напади учине значајнију штету информационим системима њихове земље.

У складу с тим су и недавне процене Пентагона, у којима се наводи да сајбер претње и активности стварају у свету слику да је САД небезбедна земља за модерно економско пословање и информативну делатност. Истакнута је „забринутост због глобалног тренда да поједине земље и недржавне организације стичу софистицирану способност да истражују и нападају рачунарску мрежу САД“.

Такође, оцењује се да одређени субјекти теже да у сфери *сајбер простора* нађу начина да умање предност САД у монопољу над информацијама, и да „окрену ту предност против ње саме, користећи конвенционална и неконвенционална средства“.

Војни стручњаци САД проценили су да су Кина и Русија, али и неке друге земље, способне за прикупљање, истраживање и уништавање података у оквиру информационог система САД, што може изазвати поремећаје у електричном протоку новца, снабдевању електричном енергијом, транспорту и осталим делатностима у САД. Ради превен-

ције, Влада САД одвојила је значајну своту долара за ојачање информационе система од сајбер напада. Циљ јачања америчких сајбер способности неће бити само одбрана од хакерских напада, већ и стварање способности за извођење виртуелних напада на противничке групе. Армија САД ће се у будућим ратовима пре ослонити на сајбер нападе на противничке комуникационе и информационе системе, него на бомбардовање командних центара непријатеља.

Центар у Естонији

Претњу која долази из сајбер простора војни експерти су, на конференцији о Интернет безбедности, одржаној у Лондону почетком марта 2006. године, упоредили са опасношћу од балистичких пројектила, и констатовали да је реч о глобалном проблему који захтева одговарајућу такву реакцију. На састанку у октобру 2007. године министри одбране НАТОа сложили су се да се успостави одбрамбена доктрина НАТОа од сајбер активности, која је усвојена почетком 2008. године – (NATO cyber defence policy).

Седам чланица НАТОа и Команда НАТОа за трансформацију (AST) потписали су 2008. године документ о формирању Заједничког центра за одбрану од сајбер напада (Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence) у Талилу у Естонији. Формирање Центра треба да помогне Алијанси у одбрани од претњи сајбер криминала. У завршној декларацији Самита НАТОа у Букурешту, априла 2008. године, озваничена је одлука за формирање Центра у Естонији, како би земље НАТОа унапредиле заштиту својих информационих система и развиле способности за вођење сајбер офанзивних активности.

У Букурешту је усвојена нова концепција одбране против сајбер тероризма и основано међународно тело које ће руководити одбраном од сајбер криминалних активности усмерених против земаља Алијансе – CDMA (Cyber Defence Management Authority). Земље НАТОа које су приступиле Центру и намеравају да учествују у његовом раду су Естонија, Немачка, Италија, Летонија, Литванија, Словачка, Шпанија, САД и Румунија. Сајбер центар ће развијати стандарде, процедуре и способности НАТОа у кооперативној сајбер одбрани.

Међутим, да активности Алијансе неће бити само одбрамбеног карактера, указује оцена званичника који упозоравају да „ако поједине државе, криминалне групе или други извори прећу црвену линију у сајбер активностима које НАТО буде класификовао као акт објаве рата, Алијанса ће тада предузети сајбер нападе против наведених субјеката“.

Естонија, потакнута негативним искуством повезаним са сајбер нападима, највише ће добити актуелним јачањем сајбер капацитета НАТОа. Влада Естоније претвара касарну у Таслилу у Школу за сајбер ратовање и одбрану, која је требало до краја 2008. године да постигне пуну оперативност – да има тридесетак стручњака из земаља чланица Алијансе. Коначно, 28. октобра 2008. Северноатлантски савет НАТОа издао је акредитацију и одобрење за функционисање Сајбер центра у Талилу, као једног од бројних истраживачких центара. ■

Милан МИЉКОВИЋ
Снежана ЂОКИЋ

Легализација шпијунирања из космоса

Међународни институт за ваздухопловно и космичко право Универзитета у Хагу, Уједињене нације, Светска трговинска организација и НАТО разматрају питање употребе сателита у космосу, коју би надзирали органи УН

Свака употреба сателита у војне сврхе, односно за шпијунирање, тренутно је забрањена иако је врло распрострањена, али идеја која је заживела у међународним размерама, јесте да се одређеним сателитима дозволи присуство у космосу, с циљем борбе против тероризма у свету, изјавио је недавно Танјуг докторанд Међународног института за ваздухопловно и космичко право Универзитета у Хагу Владимир Секић, подсећајући да је „најиче оружје за одбрану – најиче оружје за напад“.

„Уколико из космоса контролишете планету Земљу можете да на време лоцирате припреме за терористичке акције или оружани сукоб у некој земљи, али и временске непогоде и дочекате их у приправности или их спречите“, навео је Секић, који припрема докторску дисертацију на тему легализација експлоатације космичког простора у војне сврхе. Међународни институт за ваздухопловно и космичко право Универзитета у Хагу, Уједињене нације, Светска трговинска организација и НАТО разматрају питање употребе сателита у космосу, коју би надзирали органи УН“, прецизирао је Секић.

„Идеја легализације предвиђа да ће свака земља у свету моћи да пошаље сателите у свемир и да их постави у геостационарни положај, а да ће се над њима вршити мониторинг, како не би дошло до злоупотребе тог права“, казао је он. Секић наводи да је шпијунирање путем сателита, које се одвија свакодневно широм планете, „јавна тајна“, и истиче да ће прописивање правних норми и услова за коришћење сателита у космичком простору, којих ће све државе бити обавезне да се придржавају, увести у космос“ и спречити потенцијалне сукобе држава. Према његовим речима, Међународни суд правде у Хагу, који решава спорове међу државама, вршиће арбитраже уколико дође до „космичких спорова“, који су се до сада решавали дипломатским путем ■

Танјуг

Болести као оружје

РАЗВИЈАЊЕ КОНТРАМЕРА

Природне епидемије могу да изазову стрепњу и страх, али је страшнија помисао о болести као оружју. Постоји консензус да је потребна већа међународна сарадња да би се развио систем за рано упозоравање на хемијску и биолошку опасност, укључујући и нове облике грипа које би терористи могли да искористе.

Употреба смртоносних бактерија да би се посејало семе тера не је нова идеја. Још у средњем веку, уз помоћ катапулта, преко зидова тврђаве пребациване су лешине које се распадају, прекривачи особа оболелих од великих богиња давани су као поклон америчким Индијанцима... До 21. века мало се шта суштински променило осим што је повећана могућност заразе више људи са сигурним смртоносним исходом.

Центар за контролу болести САД, федерална организација која се бави и биотероризмом и епидемијама, саопштила је да су најсмртоносније бактерије из такозване категорије А, као на пример велике богиње и антракс.

„Једине количине вируса које су нам познате, налазе се у два високо обезбеђена објекта у САД и Русији. Страхује се, међутим, да постоји могућност да у другим деловима света постоје неки тајни извори вируса које би могли да искористе терористи“, каже доктор Вилијам Рауб из америчког Центра за контролу болести.

Моћ антракса демонстрирана је само недељу дана после напада 11. септембра 2001, када су писма са спорама антракса упућена у канцеларије неких америчких законодаваца и неке редакције на источној обали САД.

„То је организам који нема милости и када се појаве симптоми – обично суви кашаљ – највероватније је да ће заражена особа умрети у року од 36 сати, уз стопу смртности од око 90 одсто нелечених, па чак и уз лечење у тој фази, а у најбољем случају 50 одсто“, тврди Рауб.

До краја 2002, пет особа је умрло од удисања антракса, а 18 је инфицирано. Разлог за нападе и одговорни за њих, још нису откривени, али су научници убрзо научили да су правовремено располагање тачним информацијама и њихово објављивање готово подједнако важни колико и проналажење лека.

Биоодбрамбена истраживања данас дају ефикасније вакцине које имају мање узгредних последица и развијају нове методе дијагностиковања помоћу којих могу тачније да се идентификују изазивачи обољења.

Упркос том напретку, Ентони Фаучи, шеф војног биопрограма у Националном институту за здравље, каже да је немогуће развити контрамере за сваку могућу опасност.

„Мислим да никада неће доћи тренутак када ће те моћи да седнете и кажете да је све под контролом, да смо сада заштићени од сваког могућег биотерористичког напада. То је напросто немогуће, јер је природа проблема другачија. То је нешто што се непрекидно мења“, оценио је Фаучи.

Ни биотерористички напад није лако извршити. Стручњаци кажу да би такав напад изазвао огромне жртве и да је вероватнији напад конвенционалним оружјем или хемикалијама.

Кен Дречен, експерт за биотероризам на Џорџтаунском универзитету у Вашингтону, који је за потребе америчке војске усавршио покретну нараву за давање хемијских противотрова, указује да су хемикалије због своје приступачности привлачнија алтернатива за екстремисте.

„То су старије хемикалије које и даље имамо и много таквих је ускладиштено у САД. Многе од њих су у војним базама. Чињеница је да су то ствари о којима бисмо морали више да бринемо. О њиховом утицају и, пре свега, доступности, а оне су већ ту око нас“, каже Фаучи.

Он тврди да може да се користи било која биолошка или хемијска материја која може да изазове разарање али да претварање тих супстанци у оружје за масовно уништење захтева, такође, велико научно знање и средства.

„Хемијски и биолошки терористички напади на цивилно становништво су веома реална опасност али научници кажу да су то и природне катастрофе.

Мајка природа је због много разлога најгори биотерориста. О томе сведочи, тврде научници, могућност глобалне епидемије неког грипа коју је изазвала природна еволуција вируса без утицаја биотероризма, због чега се с правом страхује“, упозорио је Фаучи.

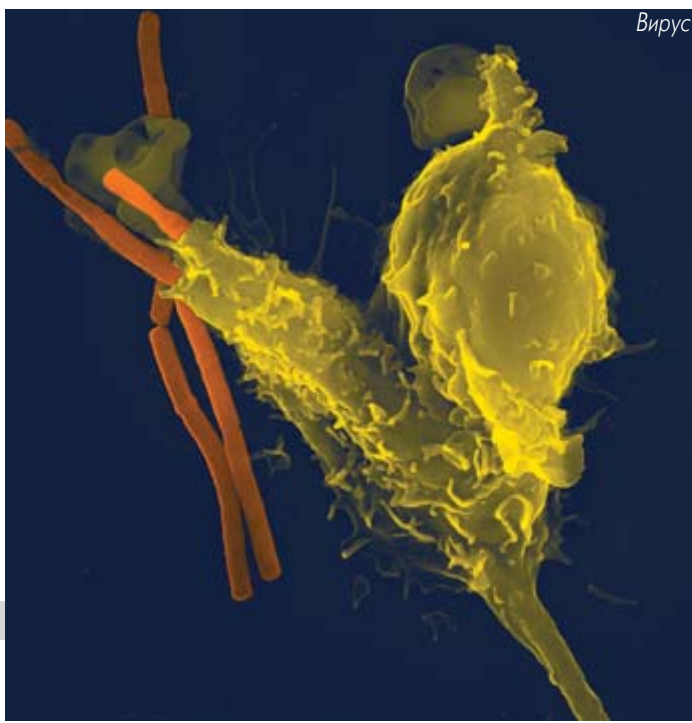
И Центар за контролу болести и Национални институту за здравље верују да је свет данас боље припремљен за биотерористички напад него што је био.

Али постоји консензус да је потребна већа међународна сарадња да би се развио систем за рано упозоравање и на хемијску и на биолошку опасност, укључујући и нове облике грипа које би терористи могли да искористе. ■

ФoНет

Вирус антракса

Обама објавио нову стратегију за Авганистан

Амерички председник Барак Обама објавио је нову стратегију САД за Авганистан, која предвиђа убрзано слање појачања од око 30.000 војника. Обама је, у обраћању нацији из војне академије Вест Поинт, у држави Њујорк, рекао да жели да покаже свету да је „наша ствар исправна, а наша одлучност непоколебљива“.

Док је раније било планирано да појачања стигну у Авганистан у следећих 12 до 18 месеци, Обама се одлучио за слање додатних трупа у року од шест месеци. Што се тиче временског оквира за ангажовање војника САД у Авганистану, укључујући и време завршетка њихове мисије, Обама је, рекао да ће повлачење америчких снага почети у року од 18 месеци, од јула 2011. године.

Такође је најавио да ће за војне трошкове нове стратегије за Авганистан, ове фискалне године из буџета бити издвојено додатних 30 милијарди долара, што ће укупне америчке трошкове за рат у Авганистану у наведеном периоду подићи на скоро 95 милијарди долара.

Председник Обама је истакао да авганистански рат „није само амерички рат“, али и да је америчка безбедност „на коцки“ у Авганистану. ■

Хрватска о слању војника

Хрватски председник Стјепан Месић и премијерка Јадранка Косор изјаснили су се позитивно око могућег одговора на захтев за слање додатних хрватских војника у Авганистан. „Хрватска влада снажно подржава план председника Обаме који је пун оптимизма и наде за будућност и решење прилика у Авганистану“, изјавила је Косорова.

„Желимо учествовати и учествоваћемо у ојачавању Авганистанаца тако да могу самостално водити и чувати своју земљу. Хрватска као чланица НАТО поштује своје обавезе и тако ће бити и у будућности“, изјавила је премијерка.

Хрватска у Авганистану у оквиру мисије ISAF има распоређених око 300 припадника. Део их је у Кабулу на обезбеђивању објеката, део на задатку обучавања припадника авганистанских снага, а део на задацима везе и извиђања. Иако су имали више окршаја с Талибанима, мртвих и озбиљно рањених није било. ■

Црна Гора ближа НАТОу

Министри иностраних послова земаља чланица НАТО дали су „зелено светло“ Црној Гори за приступање Акционом програму за пуноправно чланство у Алијанси.

„Честитам Црној Гори на њеном успеху. Резултат је то озбиљног посла и преданих напора на реформама. Позив да се придружи MAP-у биће важан корак у постизању коначног циља – пуном НАТО чланству“, изјавио је генерални секретар Андерс Фог Расмусен.

Босна и Херцеговина иако је поднела исту апликацију мораће да причека док не оствари значајнији напредак у реформама.

„Савезници су јединствени у ставу да Босна и Херцеговина мора и хоће да нађе своје место у НАТОу. Није питање да ли, већ када. Препознали смо да постоји политички консензус политичких странака о томе да се земља придружи Алијанси и препознајемо оно што је до сада учињено на пољу одбране. Чињеница да су три некада зарађене стране сада једна, заиста јесте достигнуће. Али истина је и да БиХ мора још много радити. Зато смо одлучили да се она придружи MAP-у када достигне неопходан прогрес у реформама, а ми ћемо то активно пратити“, рекао је Расмусен.

Што се тиче Србије, министри су поздравили оснажену сарадњу са Алијансом, наглашавајући да НАТО остаје отворен за најшири дијалог са Београдом. ■

Нацрт споразума о евроатлантској безбедности

Руски председник Дмитриј Медведев објавио је *Нацрт споразума о евроатлантској безбедности* којим се предлаже ограничење способности руске војске да једнострано употреби силу, под условом да САД и њихови европски савезници пристају на исто.

Нацрт споразума, којим би се постигао циљ „коначног ослобађања од наслеђа Хладног рата“, послат је свим релевантним лидерима, саопштио је Кремљ, који је предлог објавио на свом вебсајту.

Медведев је раније рекао да је *Нацрт споразума* неопходан да би се замениле институције из времена *хладног рата* попут НАТОа, које нису способне да ума ње тензије у мултиполарном свету. Медведев је позвао западне земље да учествују у изградњи новог безбедносног споразума, иако су предлози руског председника наишли на подељене реакције Запада.

Споразум је у суштини „законска обавеза према којој ниједна држава или међународна организација на евроатлантском подручју не може да повећа своју безбедност на штету безбедности друге државе или организације“, наведено је у саопштењу Кремља. Документом се такође потврђује улога Савета безбедности УН, у којем је Русија стална чланица с правом вета, као врховног арбитра у међународним сукобима.

Према том споразуму, свака безбедносна мера коју примени земља потписница мора да узме у обзир безбедносне интересе свих других страна.

Кремљ је навео да ће тај споразум бити отворен за „све државе евроатлантског и евроазијског простора од Ванкувера до Владивостока“, као и за чланице НАТО, Европске уније и бивше совјетске републике. ■

Пише
Александар РАДИЋ

Малобројни, али поштовани

Тенкови су остали ударна песница савремених оружаних сила, али заступљени су у врло скромном броју у односу на стандарде са завршетка *хладног рата*. Неке чланице бившег Варшавског пакта свеле су тенковске саставе на само једну активну чету, а чак се и Русија, традиционално склона масовности, одлучила за то да до 2010. године број тенкова доведе на само 10 посто садашњег стања.

Једине релевантне потврде погодности средстава ратне технике за примену долазе само са ратишта, а не из пера теоретичара и рекламних текстова произвођача.

После *хладног рата* неретко су публиковане анализе о коначној „смрти“ тенка. У пракси се показало да се са тенком може рачунати. Најбољи пример представља одлука Канађана да после повлачења тенкова из службе, на захтев свог контингента из Авганистана, хитно обнови тенковске јединице.

У овом чланку позабавићемо се статистиком – колико тенкова сада треба савременој оружаног сили. Сасвим јасно се чини да се борбена вредност данас више не мери само бројем, али треба имати у виду да се тешко балансира између фраза о високом квалитету обуке и мотивисаности и тешко мерљивој процени прилагођености информатичкој ери рата и статистичког исказа силе.

Грузија се припремала за рат на Кавказу у складу са савременим кретањима, добро се служила психолошко-пропагандним ратом, снабдела се и софистицираним информационом системима, добила савете америчких официра. Тако припремљени грузински тенкисти кренули су у јуриш и – остали су без тенкова.

Иако су Руси победили, они су се после Кавкаског рата одлучили за радикалну реформу. Из државног врха октобра 2008. године обавестили су јавност да се креће у промене. У корист ефикасности жртвоване су све три тенковске дивизије: 3. гардијску кантемировску тенковску дивизију, 10. гардијску уралско-лавовску дивизију и 5. гардијску донску дивизију. После 2012. године тенкови ће бити сврстани у само две самосталне тенковске бригаде као једине родовске јединице тог ранга, подређене командама Московског и Сибирског војног округа. Двадесетак тенковских батаљона биће у саставу бригада сталне борбене готовости. За попуњу свих тих састава биће потребно приближно 2.000 тенкова, чак десет пута нижи број у односу на листу инвентара из 2005. године.

Ако изузмемо неколико примера држава које од нуле или од скромне основе граде силе регионалних оквира, па су наручиле тенкове (на пример, Чавез се одлучио за набавке руских тенкова Т-90), само се код источних сила процењује да се у великом обиму мора повећати број тенкова и истовремено спровести модернизација парка.

Индија намерава да до 2020. године прибави 1.650 Т-90 из руске и домаће лиценце производње. Кина ће, свакако, покушати да надмаши Индију са бројем савремених тенкова.

На нашем простору, од државе до државе, различито се гледа на потребе за тенковима. Као

радикални пример минимализма треба навести Црну Гору, која се потпуно одрекла тенкова (уништен је 61 Т-55, а један је сачуван за музеј), и Мађарску, у којој се за обуку користи само једна једина тенковска чета наоружана са Т-72. Полазна основа за такву одлуку пронађена је у ставу да ће се ОС Мађарске пре свега користити изван граница државе и код куће за подршку цивилним властима, а проблем одбране државе решава се системом колективне безбедности. У складу са таквим ставовима предност је дата борбеним точкашима БТР-80.

Нови точкаши јесу основна мобилна техника код Словенаца и Хрвата. Обе државе наручиле су финско возило АМВ, а задржан је и умерен број тенкови у односу на потребе и трошкове обуке – у Хрватској један батаљон М-84 (и тенкова у резерви за још један), а у Словенији батаљон са М-84 и модернизованим Т-55С. У БиХ су уништене стотине тенкова, а преостали су само ретки – један батаљон од 40 тенкова америчког порекла М60А3 и чета са 13 М-84. Један батаљон са 30 Т-72 има Македонија.

Пред почетак грађанског рата 1991. године у саставу ЈНА налазило се 3.019 тенкова, изузетан број постигнут је тако што су, после набавке нових, у инвентару задржавани и стари тенкови. Зато се, уз 443 тенка М-84 и 73 Т-72 из нове генерације, затим 1.614 Т-55 из условно средње генерације, у ЈНА налазило и 889 тенкова Т-34-85 из времена Другог светског рата. Затим ту су била 62 примерка ПТ-76Б, а у резерви се затекло око 180 тенкова М47 *патон*. До почетка борби у ЈНА је пристигао и додатни број М-84А. У рату је број тенкова преполовљен.

Према *Подрегионалном споразуму о контроли наоружања из 1996. године*, број тенкова мора се довести на 1.025 према рачуници заснованој на подацима о популацији државе по формули тенк на 10.000 становника. Ратни губици 1998/1999. године били су релативно ниски и нису зато утицали на број тенкова. Са уласком у реформски процес прво се на удару нашло 728 тенкова Т-55. Коначно, са променама 2006/2007. године сви Т-55 повучени су из јединица (део се још налази у центрима за обуку, полигонима и складиштима стратешких резерви), а у новој формацији остало је 212 М-84 и Т-72, сврстаних у четири тенковска батаљона. У складиштима се налази додатна количина М-84 и Т-72 за ремонтну резерву, а водови тенкова служе за обуку у Пожаревцу и на Пасуљанским ливадама. Сада Војска Србије има балансирани однос статистичког израза потенцијала тенковских јединица и процене реалних трошкова обуке. То ће, уз подршку одбрамбеног буџета, тенкисте ВС довести до доминантног положаја унутар нашег региона.

Једнокрилна минијатурна летелица

Спирална осматрачница

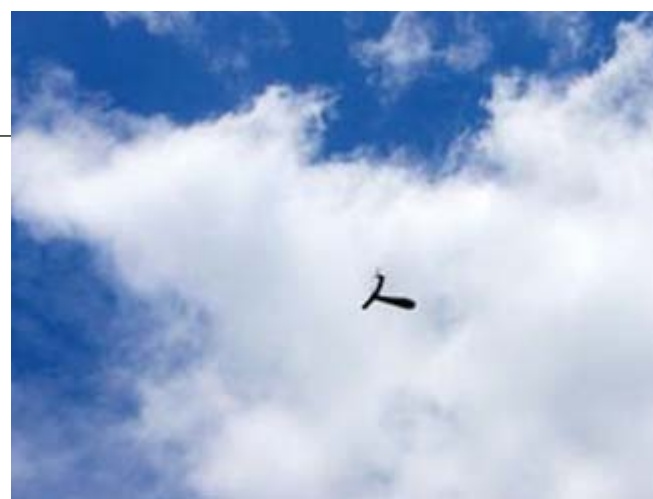
Необична летелица с једним крилом креће се ауторотацијом око замишљене осе. Крилце ствара потисну силу за узгон, вертикално и праволинијско кретање. Може да понесе нанокамеру и систем за даљинско управљање.

Бројне су варијанте малих летелица јер различити конструктори добијају инспирацију из природе и покушавају да је имитирају. Нису то само минијатурни хеликоптери, авиони и балони, већ и летелице у облику лептира, вилиног коњица, комарца, бубамаре, шишмиша и сличне, које су већ виђене у пројектима мини и нанолетелица за војне и цивилне потребе.

Кад је 2. октобра 2009. заказана демонстрација нове летелице налик на јаворово семе (*самара*), која има једно крилце, то је привукло пажњу и љубитеља егзотичних летелица и великог броја стручњака који се баве истраживањима у области аеродинамике и ваздухопловним инжињерингом. Не само због тога што је летелица необична по свом облику, већ и због тога што се креће у спиралама, баш попут крилатог јаворовог семена.

Лист јавора као инспирација

Једнокрилна летелица или монокоптер заиста личи на крилце јаворове семенке, само је нешто већа. Има тело на коме се налази мали елисни мотор, уређаји за контролу лета, нанокамера за снимање, системи за оријентацију и комуникацију са оператером за даљинско управљање. То што поседује камеру указује на то да је реч о летелици која се може користити у војсци за осматрање, извиђање и навођење ватре на циљеве. Погодна је и за цивилну заштиту и сродне службе, које своју делатност заснивају на раном откривању опасности осматрањем из ваздуха. Способност да се њоме управља уређајем за бежичну комуникација указује да су се истраживачи приближили пројектима роботски контролисаних возила и летелица.

Оријентација истраживача у правцу коришћења малих летелица лежи, пре свега, у томе што је њихова цена производње и коришћења много мања него класичних беспилотних летелица, осматрачких авиона или балона.

Демонстрацију летних способности и корисности такве летелице извели су студенти Кларкове школе за инжењерију Универзитета у Мериленду (САД). Њих је инспирисало крилато семе јавора, које лети у спирали и ношено ветром може да падне на земљу веома далеко од дрвета. Применивши нова сазнања из аероинжењеринга у комбинацији са новим наноматеријалима, уз симулацију на рачунару, успели су да израде прототип једнокрилне летелице која се кроз ваздух креће ротирајући око једне тачке.

Истраживања су почела још 1950. године, у време када је започела разрада идеја о коришћењу аеродинамичких особина крилица јавора. Направљено је крило дужине метра, по узору на природно крилице семенке, које је послужило за испитивање у аеродинамичком тунелу. Већ тада је постојала идеја да се такво крилице може искористити за мале лаке летелице.

У јуну 2009. студенти су израдили прототип летелице и тестирали њене летне особине. Прототип има величину крила од 9,5 сантиметара, што је нешто мало веће од природне величине јаворовог семена са крилицем. Предвиђена је употреба бацањем из руке и са веће висине, а аеродинамика и уређаји за управљање омогућавали су, да у условима повољног струјања ваздуха, летелица остане прилично дуго у лету.

Студенти су, међутим, желели да направе летелицу која ће моћи да лети много дуже и да обавља неке корисне послове. Нису се задовољавали само способношћу крилица јаворове семенке да ротирајући остане дуго времена у ваздуху и одлети далеко.

Погон и стабилност лета

Пошто су теоретски решили проблем усмеравања лета, да би се у потпуности искористиле летне могућности „јаворовог крилица“ био је потребан погон за такво летеће возило. Истраживања и изучавања технологије погона, како би се добила беспилотна једнокрилна летелица, трајала су дуже. Професор Дин Дарил Пинес (Dean Darryll Pines) из одељења за ваздухопловни погон и Еван Урих, (Evan Ulrich) дипломирани студент и вођа истраживачког тима, после бројних прорачуна и симулација дошли су до сазнања да се на крилице може поставити пропелерски погон, који ће обезбедити његову сталну ротацију око замишљене осе. То су постигли тако што су крилице повезали с осовином и прорачунали све потребне податке за баланс конструкције. Затим су на један крај осовине поставили минијатурни електрични мотор са пропелером. Тиме су добили малу стабилну летећу платформу.

Та летећа платформа креће се ауторотацијом око замишљене осе, а крилице ствара потисну силу за узгон, вертикално и праволинијско кретање. Даљи прорачуни и тестирање прототипа указивали су на то да таква платформа може да понесе и мањи терет. Значи, имали су довољно погонске снаге да таква летелица са собом понесе минијатурну камеру и систем за даљинско управљање. Кад су решили сва три проблема – узгон, погон и масу коју летелица може понети, одлучили су да покажу јавну демонстрацију.

Демонстрација летних и маневарских карактеристика изведена је на Универзитету у Мериленду. За демонстрацију

је изабран парк поред аеродрома. Колики значај се придавао тој демонстрацији види се из чињенице да су, поред стручњака за ваздухопловни инжењеринг, присуствовали представници америчког хеликоптерског удружења и Ваздухопловног и космичког музеја Смитсоњијан.

За демонстрацију је изабрана ротирајућа једнокрилна платформа на коју је постављен стандардан минијатурни систем са нанокамером за осматрање и надзор пожара, која се већ користи на беспилотним роботизованим летелицама. Демонстрација и управљање летом „јаворовог листа“ показале су да је питање пропулзије (погона) и стабилности ауторотирајуће летелице успешно решено, чиме се потврдило да је студиозно изучавање геометријских и аеродинамичких особина природног семена јавора са крилицем (самаре) било корисно.

Демонстрација је показала да је могуће израдити возило за кретање по ваздуху које није ни класични хеликоптер нити ротокоптер, већ летелица чије се летне особине заснивају на ауторотацији. Доказано је, такође, да се летом такве летелице може даљински управљати, те да она може послужити као платформа за ношење одређеног терета.

Опремљена нанокамерама употребљива је за осматрање, контролу саобраћаја на путевима, надзор над објектима који се штите контролом из ваздуха, праћење пожара на већим површинама... У војсци може и да се употребљава за извиђање, навођење ватре на циљеве, ласерско озрачивање циљева или као релеј за одржавање везе. Летелица може имати велики значај у урбаним дејствима, посебно ако се има у виду да ће саставни део савремене опреме војника будућности бити минијатурне летелице са извиђачким и осматрачким уређајима. Оне ће се кретати на одређеној удаљености испред војника, шаљући му слику дела бојишта, извештаје о противнику и послужити му да повећа борбену способност, ефикасност и убојитост. Војни стручњаци ће пронаћи и друге намене овакве летелице, у шта не треба сумњати.

Напредак савремене науке и технологије омогућава да се на крилати монокоптер постави и нано рачунар, чиме ће се његове особине и могућност употребе знатно унапредити. ■

Никола ОСТОЈИЋ

ТАЈНА

Владимир Соловјов

Човек је тајна. Ту тајну треба одгонетнути – ове редове Достојевски је написао 1839. године, чинећи дубоки продор у оно што је сам назвао Тајном човека. Проблеми смисла живота, слободе, одговорности, вере и безверја, добра и зла, страсти, дужности, разума, морала – само су део питања и одговора, тема обједињених Енциклопедијом руске филозофије, која је у сусрет Сајму књига представљена на Богословском факултету у Београду.

Енциклопедија руске филозофије, капитални пројекат Логоса и Укроније код нас је промовисана истоименом трибином на Богословији, као први превод са руског. Француски превод је већ завршен, а ускоро се очекује и кинеско издање. О свом раду на обликовању Енциклопедије говорили су Михаил Маслин, главни уредник и аутор одредница, професор др филозофије, шеф катедре за историју руске филозофије на Московском државном универзитету (МГУ), Петар Калитин, аутор одредница, професор др филозофије на МГУ, Петар Апришко, доктор филозофије, Анастасија Гачева, аутор одредница, доктор филолошких наука, старији научни сарадник Института за светску књижевност Руске академије наука (РАН), у име издавача Владимир Меденица, док је домаћин трибине био мр Богдан Лубардић, професор филозофије на Православном богословском факултету у Београду.

Под утицајем Соловјова

Професор Лубардић назначио је да је комплетан спектар могућности руског генија у свом филозофском дијалогу са западом, али и са собом самим, преко својих византијских и предвизантијских слојева, садржан унутар енциклопедије...

Михаил Маслин био је видно фасциниран занимањем које је Енциклопедија изазвала у Србији:

– У Ваљеву, Руми, Београду, ми једноставно нисмо стигли да одговоримо на сва питања која су нам људи, истински заинтересовани и са завидном културом познавања материје, постављали. Можда све то говори у прилог тези да вредности руске филозофије сада изазивају посебно интересовање. Можда је то због тога што те вредности долазе из срца, љубави, човечности, брижљивог односа према свету, човеку и Богу. Руска филозофија има дубоке корене. Почевши од богословско-филозофске мисли, преко средњовековне мисли, чувеног 18. века, названог и веком процвата сложености, прве половине 19. века, времена успостављања сопствене религиозности, века филозофског буђења, до друге половине 19. века, која није почела повољно за филозофију. То је време државних ограничења са тезом да корист филозофије није доказана, али је штета очигледна. Настојећи да се очува, филозофија прелази у публицистику, што је специфична руска појава, коју данас називамо – филозофска публицистика. Тај део је био испуњен радикалном филозофијом. Период настанка система везује се за име Соловјова, који руску филозофију 19. века подиже на веома висок ниво развоја. Прави утицај Соловјова протеже се на 20. век, зато Николај Берђајев са себи својственом дозом наглашавања и каже да је 19. век био век Чернишевског, а да је 20. век постао век Соловјова – развијањем и ширењем његових идеја. Како постоји специфично филозофско-историјско време, сада већ можемо рећи да почетак 21. века није донео ништа што већ није започето у 20. веку. Савремена филозофска мисао Русије бави се, у суштини, развојем идеја 20. века. Наша енциклопедија је концентрат, апстрактна представа о реалном току руске мисли. Идеје су представљене без икаквих додатних интерпретација и реинтерпретација. Тежак задатак је тражио посебан систем излагања идеје. Надам се да ће ова наша прва свеобухватна представа о руској филозофији, коју често називам јединством различитости, а која је пре свега руска, наћи пут до нових читалаца. Општи проблеми

ЧОВЕКА

филозофије постоје и у руској филозофији, али су начини њиховог разрешавања дубоко специфични. А ту својеврсност одређује и припадност Русије одређеном типу цивилизације: православно-хришћанској.

Став приређивача

Крајем осамдесетих и почетком деведесетих година 20. века руска филозофска мисао се коначно ослобађа ига у коме је обитавала пуних седамдесет година. Године 1991. Совјетски Савез је престао да постоји, а са њим је у прошлост отишла и његова званична идеологија, заснована на марксистичко-лењинистичком погледу на свет. То је означило не само крај седамдесетогодишњег покушаја да се учврсти апсолутно једномљве већ и почетак ере потпуне, ничим ограничаване слободе за сваки облик човековог стваралачког испољавања, па тако и за његово филозофско стваралаштво. Више није било никакве препреке да се филозофско наслеђе Русије коначно појави пред руском мислећом јавношћу. Та је јавност за врло кратко време била и буквално преплављена огромном количином дела која су стварана читавих век и по, а која од тренутка завођења комунистичке интелектуалне и сваке друге страховладе нису имала ни најмањег изгледа да, осим у илегалним преписима и фотокопијама, угледају светлост дана. Наравно да је последица таквог стања и интензивирање рада на сакупљању, проучавању и систематизацији читавог тог огромног, током дугог времена готово непознатог мисаоног наслеђа. Може се рећи да је руска филозофија, поготово она која је расла на хришћанском и националном тлу, данас првенствено предмет занимања специјалиста на разним високошколским установама Русије, али и свих оних које неугасли филозофски ерос тера на трагање за смислом живота и одговорима на вечна питања људског постојања. Њој се посвећују многобројни научни скупови и конференције, на којима учествују не само филозофи већ и богослови, филолози, историчари, психолози, педагози, физичари, уметници; пишу се монографије, студије, огледи и чланци, бране се и објављују магистарски и докторски радови који за предмет имају идеје и учења водећих представника руске филозофије 19. и 20. века.

Енциклопедија руске филозофије појављује се на српском језику захваљујући огромном труду издавача и њихових сарадника, посебно преводилаца, чији јасни и тачни преводи омогућавају читаоцима да се лакше крећу кроз ту сложену и обимну књигу. Присуство тог дела у нашој култури несумњиво ће добро доћи не само стручњацима за филозофију, професорима и студентима, не

само онима који се на било који начин професионално баве руском културом: славистима и русистима, богословима и филолозима, уметницима и научницима разних профила, него надасве оном кругу обичних, али страсном трагању за духовним вредностима преданих читалаца, којима ће се, захваљујући овој књизи, у свој својој величини показати „читав један до сада непознати мисаони континент“.

Хомо потрошач

Уважене госте из Русије питали смо и како виде Русију данас у односу на основна филозофска питања о смислу, моралу, вредностима?

Михаил Маслин:

– Питање је веома болно. Све што се дешавало последњих 20 година у Русији прилично је усложнило руску стварност. Велика трагедија Русије је што се од нас одвојила Украјина, тамо су наше најважније светиње, Кијев се сматра мајком руских градова, тамо је наш духовни завичај. Тај трагични стицај околности не може а да не утиче на свест човека. Слично се и са вама догађа. Питам се шта би се догодило у Америци, када би она остала без Тексаса... Уз све то присутна је и американизација, током глобализације која запљускује и руске обале, обрушавајући се на неприпремљеног човека. Постоји сјајна дефиниција демократије коју је дао Александар Херцен, један од првих европских критичара демократије као такве. Он каже: демократија је наметање воље припремљене мањине, неприпремљеној већини. Савремени руски човек је у стању идејне збуњености. Некадашње вредности су престале да постоје, а нове још нису успостављене. Некада је постојао идеал човека колективисте који је био дужан да жртвује самог себе у име вредности колектива. Тај идеал био је присутан у уметности, филму, књижевности. Сада је идеал човека индивидуалисте – прављење новца. На делу су култ стицања, потрошње, бездуховности, свега онога што је Херцен назвао малограђанштином. Она већ постоји у Русији и то је вероватно највећи проблем савремене Русије. Њему се прикључује и губљење интересовања за књижевну културу. Мишљење младог руског човека обликују рекламни спотови. То је видео мишљење човека који је престао да чита, и он усваја сажакане идеје. Нажалост, те идеје су већином штетне.

Духовна кризе савремене Русије много је дубља од кризе у економији и политици. У Русији се већ обликује политичка воља да се такво стање промени, Русија се подиже са колена. И ту своју улогу има и руска филозофија.

Петар Калитин

Пошто је то веома важно питање, додао бих још неколико реченица. Говорили смо о томе да у Русији данас нема идеологије. Међутим, чињеница је да је Русија под дејством једне посебне тоталитарне потрошачке идеологије. Она је успела да учини оно што болшевици нису за 70 година. Она је заиста створила новог човека хомо потрошача. Друга је ствар што она постоји и не постоји – истовремено. Унутар те идеологије налазе се и принципи, повезани са њеним самоуништењем. Говорио сам недавно о експлозији самоубиства међу четрдесетогодишњацима, веома успешним бизнисменима. И то не због неуспешности, него због успеха, по принципима те исте идеологије. Они су добили то што су желели до четрдесете, луксузни ауто, исту такву викендицу, положај у друштву, могућност да сваког месеца путују на Канарска острва. И шта је следеће? Још један, други, трећи аутомобил, четврта и пета викендица? То питање им доноси снажно поље руске традиције у којем живе. То стање је још Хегел назвао рђавом бесконачношћу. Буђење је неминован процес, у који већ улазимо.

Анастасија Гачева

– Није суштина у томе да се хришћанство прилагоди потребама савременог палог света, већ да се тај исти савремени свет уздигне до хришћанства, до пуноће и апсолутности његових идеала, да би се том свету вратила перспектива оптимистичко-стваралачког развоја. ■

Драгана МАРКОВИЋ

Обележено 95 година
од Колубарске битке

ОД ПОРАЗА ДО ПОБЕДЕ

Предвођени највећим српским стратега војводом Живојином Мишићем, командантом Прве армије, и ојачани са 1.300 ђака – каплара, српски ратници су децембра 1914. године, претећи пораз претворили у једну од најславнијих победа и одбранили Србију од аустроугарског завојевача

Децембар је месец празника, смене старе и нове године, али и месец у коме се српски народ сећа једне од најзначајнијих победа извојеваних против увек надмоћнијег нападача. Последњег месеца 1914. године, решен да једном за свагда покори свог јужног суседа, аустројски император је био надомак циља. Српска војска је била пред сломом, војници уплашени и деморалисани, команданти изненађени силином и бројем аустроугарских нападача, народ у збегу...

Један од ретких који су и у најтежим данима задржали присебност и веру био је ђенерал Живојин Мишић, тада десна рука војводе Путника у српској Врховној команди. Историја је рекла своје, одлуке које је донео и начин на који је, извлачећи српску војску из безнађа, извојевао једну од највећих победа не само у Првом светском рату, добро су знани. После славне победе на Колубари, после добијене Колубарске битке, која је, од пораза до победе, трајала готово месец дана, у Србији није остао ниједан непријатељев војник. Осим заробљених.

Прошло је 95 година, готово сваки покрет трупа, свака одлука великог српског стратега, за подвиг учињен у контраофанзиви почетком децембра 1914. године награђеног војводским звањем, ушли су у војне уџбенике, а српски народ с поносом и пијететом обележава тада остварену победу. Сваке године се подсећамо на битку у којој је, за слободу, животе дало готово 30 хиљада српских војника, подофицира и официра.

Тако је и овог децембра. Широм Србије, у организацији Савеза потомака ратника Србије од 1912. до 1920. године, одржан је низ манифестација у којима су евоцирани догађаји из тих славних дана на почетку Великог рата. У Горњем Милановцу, пред споменик војводи Живојину Мишићу 3. децембра је положено цвеће, у Народном музеју је промовисана књига „Колубарска битка 1914“, а на Мотици, изнад Угриноваца, откривена је спомен-плоча, уз беседу и културно-уметнички програм. У Централном дому Војске Србије у Београду 8. децембра представљена је књига Милисав Секулића „Дринска дивизија“, а код Власотинаца је откривена спомен-чесма, подигнута у сећање на учеснике Топличког устанка 1917. године. Дан касније, 9. децембра, поводом ослобођења Лазаревца 1914. године у том граду су положени венци пред споменик Српском војнику и Димитрију Туцовићу, а за 15. децембар, на дан ослобођења Београда и коначне победе над аустроугарском војском, предвиђени су парастоси јунацима Колубарске битке.

Тиме се дани подсећања на величанствену победу српског срца и оружја не завршавају. У многим српским градовима одржавају се промоције књига и предавања с темом из Првог светског рата, поетске вечери, фестивали родољубиве поезије, трибине... ■

Д. ГЛИШИЋ

Сајам књига и графике у Нишу Култура, вера и војска

У Нишу је почетком децембра одржан 46. сајам књига и графике, на коме је учествовало неколико десетина издавача и излагача. Сајам је отворио књижевник Рајко Петров Ного и том приликом нагласио: „Војска је, кажу, одбрана земље споља, а култура и вера одбрана земље изнутра“.

Највреднију сајамску награду *Пресад мудрости* освојили су *Службени гласник*, *Завод за уџбенике* и ИП *Дерета* за комплетну продукцију и књиге „Три века српског сликарства“ и „Филмски летак 1976–1979“.

На сајму у Нишу запажен наступ имале су и војне издавачке куће. Од начелника одсека за финансије и комерцијалне послове НЦ „Одбрана“ Миролуба Николашева сазнајемо да су посетиоци сајма велико занимање показали за војне сувенире, постере и специјална издања о наоружању и војној опреми „Арсенал“. На штанду Војноиздавачког завода је, по речима референта за дистрибуцију Наде Јовић, највише пажње поклањано књигама: „Свет биља и трава“, Енциклопедија природног лечења, „Драме“ Александра Поповића и едицији „Наоружање у Другом светском рату“. ■

З. МИЛАДИНОВИЋ

Изложба три аутора

Доследна и доступна лепота

У Малој галерији у току је самостална изложба три аутора, који већ седам година заједнички излажу, а чланови су Ликовне групе Централног дома Војске Србије. Заједничка им је и лепота. Лепота стваралаштва, лепота избора мотива. Њихова три циклуса проводе нас земљом Србијом, од њеног севера, до југа.

И док нас Вера Благојевић-Пажиновић води суптилном заталасаном Војводином, Љубиша Р. Стојимировић нас осваја шармом и лепотом источне Србије, Неготинске крајине, Рајачких пивница, топлином своје родне куће, али и историјом овог краја, садржаном у емотивним дубинама и слојевима боје. Његова огрлица од грођа за Неготинску крајину, подсећање на хајдук Вељка, манастир Буково или родне Вратњанке, запис је коме се завичај чита у срцу. Љиљана Недељковић нас води живописним југом, до Радан планине, Ђавоље вароши, Сијаринске бање, Царичиног града, утискујући их у свет боја светлим путоказима.

Ауторе је многобројним посетиоцима отварања изложбе представила мр Емилија Николић, ликовни педагог, и сама сликар, а одговарајућу поетску нијансу читавом догађају додали су стихови *Пркосне песме* Добрице Ерића. ■

Д. М.

ЗА НОВИНАРСКУ НАГРАДУ „ИВАН МАРКОВИЋ“

Новинарску награду „Иван Марковић“ додељује Новински центар „Одбрана“ за најбоље медијско извештавање о активностима Министарства одбране и Војске Србије у 2009. години.

Циљ награде јесте подстицање новинара који прате активности Министарства одбране и Војске Србије на квалитетно извештавање у домаћим писаним и електронским медијима, афирмација и јавна верификација њиховог стваралаштва и сећање на Ивана Марковића, једног од најдаровитијих војних новинара и уредника у листу „Војска“, који је 2003. године изненада преминуо у 43. години живота.

О додели новинарске награде „Иван Марковић“, по посебном Правилнику, одлучује жири од пет чланова.

Награда се састоји од плакете и новчаног износа од 60.000 динара.

Награда ће бити уручена на пригодној свечаности поводом Дана Новинског центра „Одбрана“ – 24. јануара.

Право учешћа на конкурс имају сви професионални новинари који раде за медије на територији Републике Србије без обзира на њихов формални статус.

За новинарску награду не могу конкурисати новинари запослени у Новинском центру „Одбрана“ и Управи за односе са јавношћу Министарства одбране и прилози објављени у магазину „Одбрана“.

Пропозиције

Сваки учесник на конкурс пријављује се само једном, али може доставити највише три оригинална рада.

У случају да је кандидатура израз тимског рада, може да укључи највише пет особа.

На конкурс се шаљу прилози (интервјуи, чланци, коментари, репортаже, радио и ТВ емисије) о активностима Министарства одбране и Војске Србије који су штампани или емитовани у средствима јавног информисања Републике Србије у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2009. године.

Достављени материјали не враћају се учесницима конкурса.

Пријаве са оригиналним штапаним текстом, исечцима или фотокопијама написа, тнским и видео записима достављају се до 31. децембра 2009, лично или препорученом поштом на адресу: Новински центар „Одбрана“, Браће Југовића 19, 11000 Београд са назнаком „Конкурс за новинарску награду Иван Марковић“.

Пријаве пристигле након тог рока жири неће узимати у разматрање.

За пријаву кандидата из штампаних медија важно је да се на фотокопији или скенираном тексту јасно види лого новине, потпис аутора и датум објављивања. Телевизијски новинари треба да доставе стандардну VHS касету или DVD са материјалом за конкурс. Радио новинари прилоге достављају на аудио касети или компакт диску у mp3 формату. Прилог објављен на Интернету треба доставити на дискети или CD-ROM у HTML формату. Такође, треба доставити и Интернет адресу на којој се може погледати материјал намењен за конкурс. Касете, DVD, CD и дискете треба да буду јасно обележени, са именом и презименом кандидата и назнаком дужине трајања прилога.

Уз пријаву за прилоге објављене у електронским медијима треба доставити и потврду редакције, коју је потписао уредник или директор, те када је и где прилог емитован.

Уз пријаве је потребно доставити кратку биографију аутора прилога, потврду о статусу аутора у медијима у којима су објављени прилози (потврда о радном статусу или хонорарном ангажману), адресу, телефон и e-mail аутора.

Жири ће разматрати кандидатуре на основу квалитета медијског извештавања о Министарству одбране и Војсци Србије, а приликом одлучивања у обзир ће узимати и опште новинарске критеријуме, истраживачки рад, стил писања, утицај, јавну корист, оригиналност и креативност.

Жири задржава право да одбије учешће на конкурс уколико буде сматрао да достављени материјал није у складу са пропозицијама.

Новински центар „Одбрана“ задржава право да најуспешније прилоге на конкурс објави у магазину „Одбрана“ и на Интернет презентацијама Министарства одбране и Војске Србије, те да сав достављени материјал користи ради даљег промовисања реформе система одбране и Војске Србије и новинарске награде.

Пријава за конкурс биће доступна на сајту Министарства одбране Републике Србије www.mod.gov.rs

Све остале информације о конкурс и условима пријаве могу се добити телефоном на бројеве: 011/3241 258, 3241 257 или посредством електронске поште на адреси: odbrana@beotel.rs.

Избор спортисте године
Војске Србије у 2009.

ПОСЛЕДЊА ШАНСА

Уз честитке за новогодишње празнике свим спортистима Војске Србије објављујемо скори крај традиционалне акције магазина «Одбрана». Наравно, реч је о избору најуспешнијих појединаца и екипа у овој сезони. Било је обиље одличних резултата постигнутих у земљи и иностранству па ће стручни жири одредити ко је остварио највише.

Магазин «Одбрана» ће им одати признање за њихов учинак, јавно и свечано, опет по традицији поводом 24. јануара – Дана Новинског центра „Одбрана“.

Спортским жаргоном речено, искористите последњу шансу. Трка за ласкаво звање ушла је у сам финиш. Пошаљите што пре предлоге, са кратком биографијом спортисте (екипе), резултатима који дају препоруку жирију и обавезном фотографијом.

Да вас подсетимо, за назив спортисте године Војске Србије 2009. могу конкурисати официри, подофицири, цивилна лица на служби у МО и Војсци, студенти Војне академије, ученици средњих војних школа, војници по уговору и они на редовном служењу војног рока. Исти принципи важе за екипе, чији чланови треба да припадају једној од наведених категорија.

Предлоге могу слати команде, јединице, установе, војне школе и друге образовне институције, спортски савези, клубови и секције.

Жири ће пажљиво размотрити све предлоге који су потпуни и у складу са пропозицијама избора. Ваше предлоге пошаљите одмах на адресу: Радакција магазина „Одбрана“ (за избор спортисте године), Браће Југовића 19, 11000 Београд.

У жестокој конкуренцији водиће се оштра борба, па нека победе заиста најбољи!

Извор ЖИВОТА

Срби још од памтивека имају одређену дозу страхопоштовања и љубави према својим рекама и води уопште, честој теми народних песама, прича и легенди. У том погледу, они, наравно, нису изузетак. Још од најстаријих времена, код многих народа било је распрострањено веровање да Земља плута по површини воде и да без воде не би било ни живота на нашој планети.

весне значаја воде за здравље, привредни развој и опстанак цивилизације уопште, Уједињене нације су, још 2005. године, покренуле планетарну акцију под називом „Вода за живот“. Један од прокламованих циљева је да се очувају ресурси чисте воде и спречи хуманитарна катастрофа до које, према прогнозама футуролога, може доћи ако се настави постојећи тренд небриге и угрожавања, како се верује, неисцрпних водених токова.

Истраживања су показала да је свет последњих деценија суочен с најдубљом кризом у снабдевању водом, посебно неразвијеног дела популације. Процењује се да ће средином овог века више од седам милијарди људи бити суочено с недостатком пијаће воде, упркос томе што су водени ресурси, у начелу, обновљиви. Осим смањења количине расположиве пијаће воде, свету прети опасност и од масовног загађења постојећих водених резерви. Само у области Медитерана, у реке и мора изливају се огромне количине отровних материја, попут цинка, фосфора, фенола, минералних уља, живе... Апсурд данашњице, додуше један од многих, али по последицама које може да има на опстанак цивилизације, можда и најтрагичнији, свакако је човеков однос према суштинском извору живота, што је вода без икакве сумње.

■ Најзаступљенија супстанца

Одавно је наука установила да је живот заиста настао, пре више милиона година, баш из воде. Суштина те приче може се врло лепо сагледати и из реченице француског писца и авијатичарског аса из Другог светског рата, Антоана де Сент-Егзиперија. Он је у екстази написао величанствену химну води: „Водо! Ти немаш ни укуса, ни боје, ни мириса, ти се не можеш описати. Тобом се наслађује човек, не знајући шта си у ствари. Ти ниси само неопходна за живот, ти си сама – живот. С тобом се, у сваком бићу, разлива блаженство које се не може појмити са наших пет чула. Ти нам враћаш снагу и својства на које смо већ били ставили крст. Твојим милосрдјем поново се откривају пресахли извори срца“.

Вода заузима највећи део површине планете Земље, тако да, када се саберу сви океани, мора, реке и језера, јасно се може уочити да је више од две трећине Земљине површине прекривено водом. Узимајући у обзир управо ту чињеницу, постаје сасвим

јасно да је вода зачетак свих ствари, она рађа живот. Штавише, вода је сам живот јер се ничим не може заменити. Њу може заменити једино и само вода, зато што је она од огромног значаја за целокупни живи свет, а за самог човека она значи једини живот, па су отуда људи још од најранијих времена указивали највеће поштовање управо води.

Вода је најзаступљенија супстанца, не само на нашој планети, већ и у људском организму. Код одраслих, заузима око 60 одсто телесне масе, док код новорођенчета она обухвата чак 75 одсто бића. И тај податак, можда и више него било који други, сведочи о суштинском значају воде за живот човека. О значају којег су људи били свесни од самог постанка.

С временом, поред те суште потребе свих живих бића за водом, она још од давнина добија и много шире значење, па се тако, у скоро свим митологијама света, представља као зачетак свих ствари јер се све рађало из воде.

Тако су стари Египћани веровали да је на почетку постојао само Нун, првобитни бездан испуњен водом, из којег је, једног дана, изронило брдо које је представљало средиште света. Врло удаљени од европског континента, индијски народи су још од најстаријих времена веровали да је у почетку постојала само вода и да је над њом лебдео бог Вишну. Пошто је чезнуо за пријатељима, из његовог пупка никао је лотос, из чијих латица настадоше људи.

Стари Грци су веома поштовали воду, говорили су да је она основ света и почетак ствари. Веровали су да је Ноћ наред мора положила сребрно јаје из којег се родио Океан, бог вода. Чак је и Афродита, грчка богиња љубави, чежње и плодности, рођена из морске пене. И Талес из Милета говорио је да вода представља прапочетак света. Говорио је да је вода све и да се у њу све враћа, док је Аристотел воду уврстио у своја четири елемента (вода, ватра, ваздух и земља) која су основ живота. Херодот је о рекама написао следеће: „... У реке (људи) нити мокре, нити пљују, не перу у њима чак ни руке, нити то другом дозвољавају, него указују највеће поштовање рекама“. Платон је такође о води имао своје мишљење рекавши: „Оно што је ретко, скупо је, вода, као најважнија ствар на свету, нема, напротив, цену“.

Стари Римљани су такође неговали велико поштовање према води. Исказивали су га и на тај начин што су јој давали разне називе као што су: *aria, anio, vetus, marcia, tepula, iulia* (Јулија), *claudia* (Клаудија). Римски филозоф Сенека рекао је: „Да читав свет изгори, остала би једино вода, а у њој би лежала клица живота“.

Поштовање према води, још од давнина, имали су и код нас, па је тако Вук Стефановић Караџић рекао: „Воду коју ћеш пити немој мутити!“, док је „србски књаз“ Александар Карађорђевић 1850. године написао: „Кон у бунар, кладенац, реку, поток,... што нечисто баци, чим би се вода опоганила, да се казни затвором,... и да се натера да бунар, кладенац, реку очисти“.

Верованье да су Срби, и пре доласка на Балкан, имали бескрајно поштовање према води, придајући заслужену пажњу њеном значају за опстанак, потиче, између осталог и из њиховог опредељења да се, на свом досељеничком путу с Карпата, задрже управо на европској жили куцавици, огромном Дунаву и његовим бројним сливовима. Нема ника-

Јелени на изворима живе воде – Гала Плацидија

СУШТИНСКИ ЗНАЧАЈ

Вода је најзаступљенија супстанца, не само на нашој планети, већ и у људском организму. Код одраслих, вода заузима око 60 одсто телесне масе, док код новорођенчета она обухвата чак 75 одсто бића. И тај податак, можда и више него било који други, сведочи о суштинском значају воде за живот човека. О значају којег су људи били свесни од самог постанка.

кве сумње да српски народ још од памтивека има одређену дозу страхопоштовања и љубави према својим рекама и води уопште, честој теми народних песама, прича и легенди. У том погледу, Срби, наравно, нису изузетак.

Из свега реченог, постаје сасвим јасно зашто је, још од најстаријих времена, код многих народа било распрострањено веровање да Земља плута по површини воде. Имуни на овакве и сличне идеје нису остали ни најстарији хришћани, што се може врло добро уочити ако се погледа најсветија хришћанска књига, Свето писмо, где се у књизи Постања (1 Мојсије 1; 2) каже следеће: „А земља беше без облика и пуста, и беше тама над безданом; и дух Божји дизаше се над водом“. У следећим се стиховима Прве Мојсије књиге даље наводи (1 Мојсије 1; 6; 7; 9; 10; 20; 22): „Потом рече Бог: нека буде свод посред воде, да раставља воду од воде... И створи Бог свод, и растави воду под сводом од воде; и би тако... Потом рече Бог: нека се сабере вода што је под небом на једно место, и нека се покаже сухо. И би тако... И сухо назва Бог земља, а зборишта водена назва мора; и виде Бог да је добро... Потом рече Бог: нека врве по води живе душе, и птице нека лете изнад земље под свод небески... И благослови их Бог говорећи: рађајте се и множите се, и напуните воду по морима, и птице нека се множе на земљи“.

Уверен у снагу, моћ и значај воде, човек ју је ставио и у своје најстарије и најзначајније књиге. Але, не само тамо. Мотив воде од памтивека се

налази и у средишту интересовања иконописаца. Нема никакве сумње да пропагирање идеја у којима се величају вода и њен значај за човека, код старих хришћана најјасније долази до изражаја у иконографији, грани историје уметности која се бави садржином, значењем уметничких дела, за разлику од њихове форме. Верујући да је Бог створио нашу планету, па тиме и воду, као њен најраспрострањенији елемент, иконописци су веома често, уз свеце и мотиве из хришћанске црквене историје, у својим делима величали и мора, река, океане... Воду уопште.

Стара хришћанска иконографија никла је на месту орошеном хришћанском крвљу. Све оне живописне слике које срећемо у ранохришћанским катакомбама, биле су већином симболичне, а не историјске, јер се лица и догађаји не сликају онако како их представља историја, него под велом знакова и симбола, разумљивих само хришћанима.

Испочетка су катакомбе биле приватне гробнице и у њима не налазимо много хришћанских слика, али се од другог па све до шестог века развија читав низ симболичних и богословских приказа, међу којима се истичу и представе са мотивом воде. Ове представе биле су смештане најчешће на зидовима катакомби и на саркофазима, у којима су сахрањивани врло угледни и имућни људи у тадашњој хришћанској заједници. Алегоријску слојевитост једне представе наглашавала је и архитектонска форма у коју је била постављена, што се посебно одражавало на изглед саркофага, јер су такве представе увек имале дубљи, симболични смисао, па се отуда врло често срећу прикази голубова, паунова, јагањаца, риба, делфина, јелена, пеликана, рода.

Ваља овде истаћи и приказе паунова између две палме, који окружују Христов ловоров венац или Христов монограм. Некада се

Јонин Карлсберг – Јона у рајској сеници од тикава

јавља и мотив са крстом и посудом за воду, названом кантарос, што свакако упућује на симбол живе воде, док су паунови симболи птица бесмртности. Они су представа Христа који све види јер су шаре на њиховим реповима заправо асоцијација на Христове очи, Зато се, по неком старом веровању, и каже да је паун птица са сто очију. Палме су овде симболи победе, која у хришћанству асоцира на победу живота над смрћу, а вода је живот.

Омиљене су биле и представе са паром голубова око кантароса како пију воду живота или једу грозђе са Христове лозе. Голубови указују на праштање и невиност. Они подсећају на то да је голуб у хришћанству знак Светог духа, па се јавља и у сценама благовести и крштења, где су се небеса отворила и Свети дух, у виду голуба, сишао је на Христа. У западној хришћанској симболици голуб означава и цркву на земљи. Голубови често важе и за алегије апостола Петра и Павла, уместо јагањаца.

Слика рибе, која једино у води може да опстане, представља израз имена Исуса Христа, јер су хришћани тако изражавали тајну обновљења човечанства у Исусу Христу, тајном крштења и евхаристије (Еуфразијева базилика у Поречу – Хрватска, шести век).

Мотив делфина (црква Санта Констанца у Риму – Италија, око 400. године) представљао је алузију на хришћански мотив рибе, који је и у римској цивилизацији, био врло популаран, јер је риба, заправо, симбол самога Христа. Она уједно означава и душе спасених хришћана. Делфин, који је сматран другом човечанства, сликан је или натакнут на трозуб, гвоздени штап или како плива у води.

У склопу такве идеје јавља се и симболична представа пецароша. Рибар, који седи при евхаристичком обреду, заправо је ловац на људе, а његове рибе су хришћани (*pisciculi Christi*), па се зато овај пецарош може повезати са светом тајном крштења, јер тамо где се Христос у Јордану крстио, опет седи рибар који „пеца људе“. Тајна крштења се често исказивала и помоћу представа риба или ловљења риба.

У исту сврху су насликане и представе јелена на изворима живе воде (маузолеј Гала Плацидија из Равене – Италија, око 425. године), које имају значење вечног блаженства. О томе се говори и у Светом писму. Тако се у Псалмима (42; 1–2) каже: „Као што јелен тражи извор воде, тако душа моја тражи тебе, Боже... Жедна је душа моја Бо-

НЕ МУТИ ВОДУ КОЈУ ПИЈЕШ

Признајући значај воде за човека, Вук Стефановић Караџић је одавно рекао: „Воду коју ћеш пити немој мутити!“, док је „србски књаз“ Александар Карађорђевић 1850. године написао: „Кон у бунар, кладенац, реку, поток,... што нечисто баци, чим би се вода опоганила, да се казни затвором,... и да се натера да бунар, кладенац, реку очисти“.

И БОГ СТВОРИ ВОДУ

Свето писмо, у књизи Постања (1 Мојсије 1; 2) каже следеће: „А земља беше без облика и пуста, и беше тама над бездном; и дух Божји дизаше се над водом“... Потом рече Бог (Мојсије, прва књига: 1; 6; 7; 9; 10; 20; 22) нека буде свод посред воде, да раставља воду од воде... И створи Бог свод, и растави воду под сводом од воде; и би тако... Потом рече Бог: нека се сабере вода што је под небом на једно место, и нека се покаже сухо. И би тако... И сухо назва Бог земља, а зборишта водена назва мора; и виде Бог да је добро... Потом рече Бог: нека врве по води живе душе, и птице нека лете изнад земље под свод небески...

га, Бога живота, када ће доћи и јавити се лицу Божјем?“

То је, заправо, симболична слика, која приказује два јелена на извору (водоскоку) из којег вода лије високо и пада на обе стране, освежавајући јелене. И то су, заправо, јелени који утољавају своју жеђ у четири рајске реке које теку из мистичног брда.

Прикази јелена на извору живота у маузолејима и на саркофазима означавају чежњу умрлих и ту сахрањених за изворима живота, то јест да буду заједно са Христом у царству небеском. Ти цртежи илуструју молитву, у чину погребња, у којој се моли да умрли што пре дођу на изворе живота, у рај. У византијском чину погребња имамо и овај тропар: „Због светих нађе извор живота и врата раја да бих и ја нашао

покајања, ја сам изгубљена овца, позови ме, спаситељу и спаси ме!“ Јелен је, зато, заиста симбол тежње за животним водама.

Алегијски начин мишљења и симболично тумачење појавног света било је плодно тле за популарисање барокних амблематских зборника који су тежили да свеобухватно и универзално протумаче природу непромењене суштине. Амблематска литература је сажимала световна и профана знања, теологију и филозофију, књижевност и историју. Сматрана је образовним медијем, а амблематски зборници су, као уџбеници, употребљавани у школама.

И мотив брода који надвлађује олујне ударе улази у састав иконографског програма. Брод указује на идеју о чврсто окупљеној цркви, а такође је и белег крста. Јарбол брода је симбол крста: укрштене катарке и напета једра на њему означавају крст. Овакав амблем налази се на соклу иконостаса цркве у селу Ечка код Зрењанина. Мисаона основа овог знака упућује на станице срећног исхода искупитељског пута и веру у спас од зла, односно греха. Слика брода и котве су свакако симболи наде и спасења помоћу цркве, али они не указују искључиво на спасење, већ су и сами средство спасења, баш попут воде, по којој брод плови.

Мотив извора, који куља из устију чесме, прилично је редак знак, који се јавља у барокним амблематским зборницима седамнаестог века и означава животодајне сокове којима се исцељују душе кроз Христа. И овај се, иако редак мотив, јавља на соклу иконостаса цркве у Ечки. ■

(Наставак у следећем броју)

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

16–31. децембар

Православни

- 17. децембар** – Света великомученица Варвара
- 18. децембар** – Преподобни Сава Освећени; свети Нектарије Битољски
- 19. децембар** – **Свети Николај чудотворац Архиепископ мирликијски – Никољдан**
- 20. децембар** – Преподобни Григорије Горњачки – Детињци
- 23. децембар** – Свети Јован, Деспот Српски
- 25. децембар** – Преподобни Спиридон чудотворац, епископ Тримитунски
- 26. децембар** – Свети свештеночученик Гаврило; свети Никодим Српски
- 27. децембар** – Материце
- 30. децембар** – Свети пророк Данило; свети преподобномучени ђакон Авакум и игуман Пајсије

Римокатолички

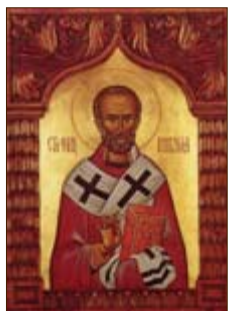
- 25. децембар** – Рођење Исуса Христа – Божић
- 26. децембар** – Свети Стјепан, првомученик
- 26. децембар** – Недјеља Свете обитељи

Јеврејски

- 12 – 19. децембар** – Ханука

НИКОЉДАН

Славни светитељ рођен је у граду Патари, у Ликији као јединац, син угледних родитеља, који су га као дар од Бога посветили Богу. Духовни живот почео је у манастиру Нови Сион код свог стрица, светог Николаја епископа патарског. По смрти родитеља, вођен небеским гласом, кренуо је народ да шири веру, правду и милосрђе. Целокупно имање наслеђено од родитеља поделио је сиромашним људима а себи није оставио ништа. Убрзо после тога постао је архиепископ мирликијски, те је у време прогона хришћана, под царевима Диоклецијаном и Максимилијаном, доспео у тамницу али је и тамо наставио своје проповеди. Присуствовао је Првом васељенском сабору у Nikeји и ту је у борби за истину ударио јеретика Арија због чега је удаљен са Сабора и од архијерејске службе. Чудесним јављањем Господа Христа и Пресвете Богородице, правдољубививи светитељ враћен је на Сабор и у службу.

Милостив, истинит, правдољубив, ходоа је међу људима као анђеоски Божији. Са његовог лица сијала је светлост и самом појавом доносио је утеху, тишину и добру вољу. Још за живота људи су га сматрали светитељем и призивали га у помоћ у невољама. Он је самом појавом доносио утеху, спокој и добру вољу. У старости, кратко је боловао а упокојио се 6. децембра 343. године. ■

ДОГОДИЛО СЕ...

17. децембар 1888.

На Цетињу рођен Александар Први Карађорђевић. Опште и војно образовање стекао је у Швајцарској и Русији, а од 1903. године у Србији. Престољонаследник је постао 15. марта 1909, када је његовом старијем брату Ђорђу одузето право на престо. У балканским ратовима 1912. и 1913. године био је командант Прве армије. Од 22. јуна 1914. обављао је краљевску власт као регент Краљевине Србије. У том својству, током Првог светског рата, био је врховни командант војске Краљевине Србије. Регент Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца постао је 1. децембра 1918, а краљ 16. децембра 1921. године. Убијен је 9. октобра 1934. у Марсеју током званичне посете Француској.

21. децембар 1941.

На основу одлуке ЦК КПЈ и Наредбе Врховног штаба НОП Југославије, основана је Прва пролетерска народноослободилачка ударна бригада. У њен састав ушло је шест батаљона: 1. и 2. црногорски, 3. крапујевачки, 4. краљевачки, 5. шумадијски и 6. београдски. Врховни командант НОВ и ПОЈ Јосип Броз извршио је смотру бригаде 22. децембра 1941. у Рудом.

22. децембар 1994.

Извршни одбор шенгенских држава одлучио да одредбе из Споразума о укидању контроле на границама ступају на снагу 26. марта 1995. године.

24. децембар 1863.

Рођен је српски државник Љуба Давидовић. Завршио је Филозофски факултет у Београду, био добровољац у српско-бугарском рату 1885. године, а 1901. основао је са Јашом Продановићем Самосталну радикалну странку. За министра просвете изабран је 1904. године. На том

положају био је и од 1914. до 1918. године. Године 1919. постао је председник новостворене Демократске странке, исте године премијер, а владу је други пут саставио 1924.

24. децембар 1912.

Војвода Радомир Путник је, на основу одлуке српског војног министарства и Генералштаба, донео решење о формирању Ваздухопловне команде. У састав команде ушли су Аеропланско и Балонско одељење, Водничка централа и Голубија пошта. Седиште команде било је у Нишу, а први војни аеродром налазио се у

близини града, у Трупалском пољу. Датум формирања Ваздухопловне команде обележава се у Војсци Србије као Дан Ваздухопловства и противваздухопловне одбране и Дан Центра за обуку Ваздухопловства и противваздухопловне одбране.

26. децембар 1968.

Усвојена група амандмана на Устав СФРЈ од 7. априла 1963. године. Амандман 7. дефинисао је аутономне покрајине, „шире друштвено-политичке заједнице у саставу СР Србије”, као „елементат” федеративног уређења Југославије. На тај начин су аутономне покрајине постале конститутивни елементат југословенског федерализма. На захтев покрајинског руководства, назив покрајине Косово и Метохија сведен је само на појам Косово.

21. децембар 1952.

Влада Краљевине Грчке саопштила је југословенској влади свој пристанак за унапређење билатералних односа и подизање дипломатских представништва на ранг амбасада.

30. децембар 1920.

Донет Закон о заштити државе, којим је забрањен легални рад Комунистичке партије Југославије. Доношење Закона уследило је након убиства министра унутрашњих послова Милорада Драшковића у Делницама (Хрватска) и покушаја атентата на регента Александра Карађорђевића.

Припремио мр Миљан МИЛКИЋ

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА КАДРОВЕ

расписује

КОНКУРС

за попуњу радних места у Војнообавештајној агенцији, пријемом лица из грађанства
у својству војних службеника и војних намештеника,
у радни однос на одређено време:

1. девет (9) референата, ВСС (Београд, Ниш и Нови Сад)
2. један (1) криптолог, ВСС (Београд)
3. један (1) истраживач електронских комуникационих система, ВСС (Београд)
4. три (3) возача, ВКВ (Београд и Нови Сад)
5. један (1) помоћни радник, ПКВ (Београд)

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци,
- да су здравствено способни за дужности у Војсци Србије,
- да су кандидати мушког пола одслужили војни рок под оружјем и
- да им раније није престао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

а) за радна места:

- за радно место на редном броју 1 могу конкурисати лица која:
 - имају завршен факултет природног или друштвеног смера са просеком изнад 7,50
 - познају један страни језик
- за радно место на редном броју 2 могу конкурисати лица која:
 - имају завршен математички, природно-математички факултет са просеком изнад 8,00
 - познају енглески језик

- за радно место на редном броју 3 могу конкурисати лица која:
 - имају завршен електротехнички факултет - смер телекомуникације са просеком изнад 8,00
 - познају енглески језик

Пре пријема у радни однос на одређено време кандидати који испуњавају услове конкурса и уђу у најужи избор биће упућени на психолошко тестирање, проверу знања језика и за њих ће уз њихову писану сагласност бити извршена безбедносна провера.

УЗ МОЛБУ КАНДИДАТИ ПРИЛАЖУ:

- уверење о држављанству;
- извод из матичне књиге рођених;
- уверење да се против кандидата не води кривични поступак;
- оверена фотокопија дипломе о завршеној школи;
- уверење о здравственој способности;
- потврду да су кандидати мушког пола одслужили војни рок под оружјем и
- кратку биографију.

У молби обавезно навести место службовања за које се конкурише.

Молбу са траженим прилозима доставити на адресу: Војнообавештајна агенција, Кнеза Милоша бр. 33, 11000 Београд, са назнаком „за конкурс“.

Неблаговремене молбе неће бити разматране. О избору ће кандидати бити обавештени писаним путем у законском року.

Конкурс је отворен 15 (петнаест) дана од дана објављивања.

Контакт телефон: 011 /3201-304 и 3201-798. ■

ради **НОВОСТИ**

104,7 FM

БЕОГРАД

НОВА ЕМИСИЈА НА ТАЛАСИМА РАДИО НОВОСТИ, АУТОМЕДИЈА ОЖИВЉАВА ВАШЕ УСПОМЕНЕ, СТРАСТИ И ИНТЕРЕСОВАЊА, КОРИСТЕЋИ ФЕНОМЕН АУТОМОБИЛА КАО СПОНУ КОЈА ПОВЕЗУЈЕ СВЕТ МУЗИКЕ, ФИЛМА, МОДЕ, ПУТОВАЊА ... УТОРКОМ ОД 15 И НЕДЕЉОМ ОД 10 ЧАСОВА (WWW.AUTOBRIEF.COM)

ПРОВЕРИТЕ ЗАШТО НАС СЛУШАЈУ

ОДБРАНА

НАРУЧБЕНИЦА

Претплаћујем се на магазин „Одбрана“ за 2010. годину (заокружите)

1. Полугодишња претплата (1.1 – 30.6. 2010.

године, 12 бројева) – по цени 1.080,00 динара

2. Годишња претплата (1.1. – 31.12.2010. године, 24 броја) – по цени 2.160,00 динара.

Уколико се претплаћујете на већи број примерака, уплатити одговарајућу суму (помножити број примерака са претплатном ценом).

Плаћање унапред на жиро-рачун **840-49849-58**.

Наручбеницу и уплатницу послати на адресу: НЦ „Одбрана“, Браће Југовића 19, Београд.

Правним лицима доставићемо предрачун на основу ове наручбенице.

Купац _____

Улица и број _____

Телефон _____

Место и број поште _____

Потпис наручиоца

М.П. _____

ВОЈНОМЕДИЦИНСКА АКАДЕМИЈА

расписује

КОНКУРС

за избор и реизбор лица у наставничка и сарадничка звања Војномедицинске академије у Београду

а) И з б о р - на формацији ВМА

1. Једног наставника за предмет **МИКРОБИОЛОГИЈА СА ПАРАЗИТОЛОГИЈОМ** у звање редовног професора
2. Три наставника за предмет **ИНТЕРНА МЕДИЦИНА** у звање ванредног професора
3. Једног наставника за предмет **КЛИНИЧКА ТОКСИКОЛОГИЈА** у звање ванредног професора
4. Једног наставника за предмет **ХИГИЈЕНА** у звање ванредног професора
5. Једног наставника за предмет **ОРАЛНА ХИРУРГИЈА** у звање ванредног професора
6. Једног наставника за предмет **ОРАЛНА ХИРУРГИЈА** у звање доцента
7. Два сарадника за предмет **ИНТЕРНА МЕДИЦИНА** у звање асистента

б) Р е и з б о р - на формацији ВМА

8. Једног наставника за предмет **НУКЛЕАРНА МЕДИЦИНА** у звање доцента
9. Једног наставника за предмет **НЕУРОЛОГИЈА** у звање доцента
10. Једног наставника за предмет **ИНТЕРНА МЕДИЦИНА** у звање доцента

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс се могу јавити професионални припадници Војске Србије на служби у Војномедицинској академији која испуњавају ове услове:

ОПШТИ УСЛОВИ

- да су завршили одговарајући факултет и здравствену специјализацију за предмет за који конкуришу, да испуњавају услове прописане *Законом о војним школама и војним научноистраживачким установама и ближе услове дефинисане Одлуком Наставно-научног већа Војномедицинске академије број 8/491 од 27.12.2007. године за избор или реизбор* у одговарајуће наставно или сарадничко звање;
- да су у последња два периода оцењивања оцењена службеном оценом најмање „врло добар“;
- да се против њих не води кривични поступак или поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности односно који нису осуђивани за таква дела казном затвора дуже од шест месеци.
- Предност при избору имају кандидати који имају више објављених научних и стручних радова из области предмета за који конкуришу.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Молбе се подносе Војномедицинској академији Београд, Црнотравска број 17 (преко деловодства).

Уз молбу се прилаже:

- оверена фотокопија дипломе о завршеном факултету;
- оверена фотокопија дипломе о стеченом називу специјалисте за предмет за који се бира;
- оверена фотокопија дипломе магистра и/или доктора наука;
- копија службене оцене за два последња периода оцењивања;
- списак објављених стручних и научних радова са радовима у прилогу;
- попуњен образац о испуњености услова за избор/реизбор у звање (потписан од стране шефа матичне Катедре);
- потврда да није осуђиван;
- оцену Катедре о способности за наставни рад по Одлуци Наставно-научног већа ВМА број 8/491 од 22. 01. 2008. године.

Фотокопије докумената се оверавају код персоналног органа јединице – установе у којој је кандидат на служби.

Непотпуне и неблаговремено достављене молбе неће се разматрати.

Конкурс је отворен 30 дана од дана објављивања у магазину „Одбрана“.

Све информације могу се добити у Секретаријату Наставно-научног већа ВМА на телефон 2661-122, локал 26-384. ■

БИЦИКЛИ И СКУТЕРИ

БЕЗ УЧЕШЋА
ЖИРАНАТА
ЧЕКОВА
КАМАТА

ПРОДАЈА НА РАТЕ
ЗА ПРИПАДНИКЕ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
ПУТЕМ
АДМИНИСТРАТИВНЕ ЗАБРАНЕ

- КАЦИГЕ, РЕЗЕРВНИ ДЕЛОВИ, ПРАТЕЋА ОПРЕМА
- АУТОМОБИЛСКЕ ГУМЕ, АКУМУЛАТОРИ, МОТОРНА УЉА...
- АУТО-ДЕЛОВИ ЗА СВА ВОЗИЛА
- АУТО-КОЗМЕТИКА И ОПРЕМА, АЛУ-ФЕЛНЕ, КРОВНИ НОСАЧИ...
- КОСИЛИЦЕ, ТРИМЕРИ, МОТОРНЕ ТЕСТЕРЕ
- ЕЛЕКТРИЧНИ РУЧНИ АЛАТ
- ФИТНЕС ОПРЕМА, КУЋНА ТЕРЕТАНА, ТЕГОВИ...

Напомена:

- обрасце административне забране достављамо поштом
- могућа организована испорука по договору

КОТИК д.о.о.
Панчево, Жарка Зрењанина 14
Телефони : 013/ 344 - 321, 063/ 370 - 138
Телефакс : 013/ 345 - 930

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА ПОЗИЦИОНО НАДИГРАВАЊЕ

Еве – Аљехин
Амстердам, 1926/27

1. Сф3 д5 2. ц4 д4

Меч двојице будућих светских првака протекао је у позиционој борби. И данас се може видети 1. Сф3 (Ретијев систем), но није баш обичај да црни одмах открије своје планове као што то овде чини Аљехин.

3. б4 г6

Јаче је 3...ф6, али треба знати да тај систем још није био довољно разрађен.

4. е3! а5 5. б5 ц5 6. ед4 Лг7 7. д3 цд4

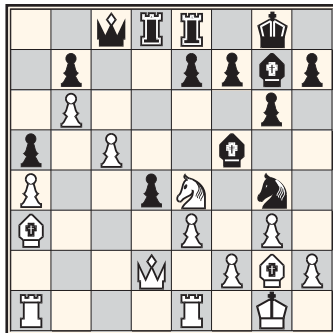
Није ишло 7...Лд4? 8. Сд4 Дд4 9. Дц2!, као ни 9...Да1? 10. Лб2 Да2 11. Сц3 итд.

8. г3

Фаланга коју је формирао бели на даминој страни даје му предност. Руски геније је свакако и из ове партије извукао поуке, које су му послужиле да постане светски првак.

8...Сд7 9. Сбд2 Сц5 10. Сб3 Дб6 11. Сц5 Дц5 12. Лг2 Сх6 13. 0-0-0 14. а4!

Бела позиција је нешто повољнија.
14...Те8 15. Те1 Лф5 16. Ла3 Дц7
17. ц5 Тод8 18. Ср5 Лф6 19. Се4 Лг7
20. Дд2 Ср4 21. б6 Дц8
Било би катастрофално 21...Дц6?
због 22. Сд6!

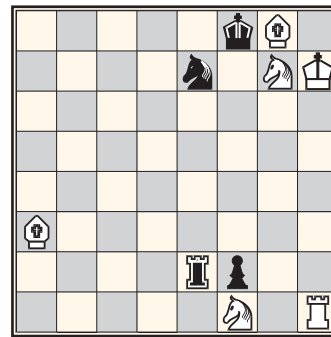

Бели: Кг1, Дд2, Та1, Те1, Ла3, Лг2, Се4, а4, б6, ц5, е3, ф2, г3, х2
Црни: Кг8, Дц8, Тд8, Те8, Лф5, Лг7, Ср4, а5, б7, д4, е7, ф7, г6, х7
Признајем да бих без много размишљања узео пешака са 21...Да5. Холандез је сада „видео“ 22... Се5, чиме би блокирао беле пешаке и игра:
22. ц6! бц6
Није било боље 22...Дц6 23. Сд6 Дб6 24. Се8 Те8 25. Таб1 Да6 26.

Тб7 са бољом игром белог.
23. Да5 Се5 24. Дд2 Да6 25. а5 Сд3 26. Сц5
Погрешно би било 26.Лф1?? Се1 27.Ла6 Сф3 итд.
26...Сц5! 27. Лц5 Дб5 28. Лц7 Тц8 29. Лф1!
Предност белог је очигледна.
29...Дб3 30. Та3 Дд5 31. б7 Тб8 32. а6 Лц8 33. бц8Д Тбц8 34. Лг2 Дд7 35. Лц5 Те1 36. Де1 х5 37. а7 Та8 38. Де4 д3 39. Тд3 Дб7 40. Дц6 Дб1 41. Лф1 Та7 42. Ла7
1:0

ПРОБЛЕМ

И. Педерсен, 1941.

Бели: Кх7, Тх1, Ла3, Лг8, Сф1, Ср7
Црни: Кф8, Те2, Се7, ф2

Мат у четири потеза.

1. Тх2! Тд2
- На 1...Тц2 2. Тх5 Тц5 3. Тц5 Ср8 4. Тф5
2. Тх6 Тд6
- На 2...Тб2 3. Тх4 Тб4 4. Тб4 Ср8 5. Тф4 3. Тд6 Ср8 4. Тф6 мат.

ЗАНИМЉИВОСТИ ИЗЈАВА

Одговорно тврдим да у женском шаху нема намештања резултата. Не зато што су нам жене поштеније од мушкараца, већ зато што су оне међусобно толико мрзе да нема тих пара због којих би једна другој дала поен.

Петар КАТАНИЋ,
капитен ШК „Беко“
(према „Шаховском журналу“)

Припремио
Раде МИЛОСАВЉЕВИЋ
мајстор Фиде

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

○	1	2	3	4	5	6	7	8	9	○	○	10	11	12	13	○	14	15	16	○	17	
18										19												
20											21					22					23	
○		24							25			26				27						
28								29				30										
31					32								33								34	
35						36								37								
38							39								40							
○		41							42							43						
44										45					46							
47						48					49				50							51
○		52					53					54										
55												56										

Припремио Жарко ЂОКИЋ

ВОДОРАВНО: кулпација, по могућству, апликација, Меси, ЗЕЕ, т, р, омама, акт, Дара, Инар, Лорета, Атарг, могаи се, спин, него тара, Морис, х, ан фас, килотона, лайкат, нејмар, саломити, Стис, д, купон, хиромант, Илж, Бразилац, катар, рукави, Ести, атели, Кол, Пољак, м, р, ока, аван, расејавати, гарантни рок, нумератор.

ВОДОРАВНО:

18. Грчко мушко име, код нас Димитрије, 19. Јужноафрички нобеловац (Нобелова награда за мир), 20. Преглед ушију отоскопом (мед.), 21. Припадник неког удружења, 22. Пород животиња, окот, 24. Електронски исправљач са две електроде, 25. Удружење књижевника Србије (скр.), 26. Прилично јак, 27. Текст превода филма, 28. Макар једно, 29. Узвик задовољства, 30. Безгласно (муз.), 31. Италијански глумац, Франко, 32. Посуда за салату, 33. Врста мојмуна (мн.), 35. Траг дивљачи (мн.), 36. Нож на пушци (мн.), 37. Отмен, одабран (стр.), 38. Вепар за приплод, 39. Кружити очима, 40. Ознака на крају музичког дела (муз.), 41. Горки ликер, 42. Спајања нитима, 43. Мера за папир, 44. Врста дрвене папуче, 45. Калинин имењак, 46. Тонска скала (муз.), 47. Верховни скандинавски бог, 48. Име америчке певачице Вон, 49. Скраћеница за: Козарске (Дубица), 50. Име филмског режисера Тановића, 52. Мушки потомак, 53. Женско име, 54. Узвишица на Косову пољу, меморијални парк, 55. Клубови који играју у трећој лиги, 56. Женско име.

УСПРАВНО:

1. Надмоћност, 2. Информационе технологије (скр.), 3. Постојати модеран, 4. Српска глумица, ћерка Неде Спасојевић, 5. Место на јадранском острву Пашману, 6. Грчко острво, 7. Међународна фонетска алфабета, 8. Олимпијске игре (скр.), 9. Америчка глумица („Лолита“), 10. Седмо и 28. слово азбуке, 11. Невоља, несрећа, 12. Женско име, 13. Старогрчки вајар из Егине, Онатас, 14. Ауто-ознака Данске, 15. Следбеник тоталитаризма, 16. Утилитарци, 17. Врста судске осуде, 19. Хришћанин који не припада католичкој вери, 21. Врста махунарке, леблебија, 22. Висинске тачке, 23. Ауто-ознака Туниса, 24. Врста зимзеленог дрвета (мн.), 25. Прилично лак, 26. Стручњак за аретологију (део етике), 27. Женско име, 29. Почетна слова азбуке, 30. Сличност са прецима, 32. Име физичара Њутна, 33. Име глумца Хоука, 34. Стари назив за акт, 36. Звук при удару или паду, 37. Десето и 17. слово азбуке, 39. Безнађе (мн.), 40. Белгијски певач и композитор, Салваторе, 41. Акционарско друштво (скр.), 42. Advanced Research and Assessment Group, 43. Женско име, 45. Женско име, 46. Договор дилера (шатр.), 48. Одречна речца, 49. Иницијали песника Шантића, 50. Суседна слова азбуке, 51. Иницијали фудбалског менаџера Венгера.

Najbolji deo dana

BEOGRADE DOBRO JUTRO

www.studiob.rs

Они се буде са Србијом

ЈУТАРЊИ ПРОГРАМ

Први програм РТС-а, сваког дана у 6.05

www.rts.co.yu

ВОЈНА УСТАНОВА "ДЕДИЊЕ" БЕОГРАД

организује

СВЕЧАНИ ДОЧЕК НОВЕ 2010. ГОДИНЕ

у својим објектима:

РЕСТОРАН ЦЕНТРАЛНОГ ДОМА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

БЕОГРАД, Француска 2

Тел. 011/32-40-419, вој. 22-262

ХОРОСКОП БЕНД

Цена: 3.200.- за припаднике МО и ВС

4.000.- за остале госте

РЕСТОРАН КЛУБА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

ЗЕМУН, Штросмајерова 3

Тел. 011/21-93-532, вој. 27-420

АНСАМБЛ ВЕСЕЛА НОЋ

Цена: 3.800.- ресторан сала

3.200.- за припаднике МО и ВС

2.500.- зимска башта за све

СПЕЦИЈАЛНИ ГОСТ ВЕЧЕРИ

У ЦЕНТРАЛНОМ ДОМУ И ЗЕМУНУ:

УСНИЈА РЕЦЕПОВА

РЕСТОРАН "КНЕЖЕВ ЛАД"

БЕОГРАД, Раковички пут б.б.

Тел. 011/26-63-137, вој. 22-205

ОРКЕСТАР СТУДИЈА БЈМ

Цена: 3.000.- за припаднике МО и ВС

3.300.- за остале госте

РЕСТОРАН КЛУБА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

ПАНЧЕВО, Трг мученика 1

Тел. 013/517-831

ОРКЕСТАР БАРД

Цена: 2.600.- за припаднике МО и ВС

2.900.- за остале госте

ПОСЕБНЕ ПОВОЉНОСТИ

ЗА ПРИПАДНИКЕ ВОЈСКЕ И МИНИСТАРСТВА ОДБРАНЕ

ПЛАЋАЊЕ У ТРИ РАТЕ ДО 10. ЈАНУАРА 2010. ГОДИНЕ

ПОВОЉНО - ОПУШТЕНО - БЕЗБЕДНО
ВОЈНА УСТАНОВА "ДЕДИЊЕ" БЕОГРАД

ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ:

011/26-85-347

011 /23-58-811 (локал 22-811)

ukus@vudedinje.com

www.vudedinje.com

Министарство одбране у 2009.

ПАРТНЕРСТВО И ПОВЕРЕЊЕ

У овој години Министарство одбране успешно је реализовало велики број послова и задатака, а резултати се могу сумирати на два стратешка правца – први је међународна афирмација Србије, њеног система одбране и Војске, други се читава у наставку реформског процеса који јача углед војног позива и враћа поверење народа.

Рејтинг Војске Србије расте, показују сва истраживања, јачају њене оперативне способности и интероперабилност, законодавна делатност заокружена је усвајањем две стратегије и шест војних закона, одбрамбена индустрија успела је да оствари значајне извозне резултате и да избаци неколико нових производа, попут школског авиона *ласта*, занимање за војне школе је веома велико, а ове године школовање је почела прва група студената на Медицинском факултету ВМА.

У оквиру професионализације Војске знатно је већи број кандидата за професионалне војнике од расположивих радних места, а раст броја пријављених за служење војног рока под оружјем надмашио је број пријава за цивилно служење.

У међународној војној сарадњи потврђена су стара пријатељства и стечена нова, а регионална сарадња потврдила је доминантну позицију Србију на западном Балкану и њену кључну улогу у унапређењу стабилности и јачању поверења.

Отворене су и могућности нове афирмације у свету, проширивањем сарадње у оквиру Програма *Партнерство за мир* и даљим јачањем капацитета Војске Србије. Усвајањем одгова-

рајућих закона Србија је показала да жели да буде партнер демократским снагама у свету у очувању мира и тражењу одговора на глобалне изазове, ризике и претње. Потврђена спремност да се с тим циљем учествује у мировним мисијама под окриљем Уједињених нација враћа нам углед давно стечен мировним напорима десетина хиљада припадника ЈНА под „плавим шлемовима“.

Министарство одбране и Војска Србије препознати су и зван граница земље као важан фактор њене спољне политике, а са појединим државама представљају стуб сарадње и добра су препорука за унапређивање, пре свега, привредне сарадње, односно повећање улагања у Србију и њен бржи развој.

Подсетимо да је истраживање Центра за слободне изборе и демократију половином маја показало раст поверења у Војску Србије од шест одсто у односу на лане. Тиме је систем одбране постао институција са убедљиво највећим растом популарности у држави током једне године. ЦЕСИД је том приликом, поред Војске, испитивао поверење грађана у Владу, председника, Скупштину Србије, судство, полицију, цркву и невладине организације.

Резултати рада Министарства одбране и у овој години нови су допринос афирмацији Србије у свету, а пред домаћом јавношћу враћају поверење какво је српска војска одувек имала у народу.

Вежбе Војске Србије

ОДГОВОР БЕЗБЕДНОСНИМ ИЗАЗОВИМА

Година на измаку проглашена је у српској војсци за годину обуке. MEDCEUR, Одлучан одговор, али и Сретење, Пролеће, Боровац, Тиса или Дипломац, само су неке од вежби које су у протеклом времену извели припадници наших јединица и команди, потврђујући висок ниво оспособљености и оперативне способности састава Војске

Војска Србије је током 2009. године извела низ вежби на којима су проверене оперативне и функционалне способности њених јединица и команди. Неке од њих, попут *MEDCEUR 2009*, својим обимом и значајем, привукле су велику пажњу у свету, посебно у партнерским земљама, НАТОу и Европској команди оружаних снага САД, која је била суорганизатор те највеће војносанитетске вежбе ове године у свету.

Мултинационална војномедицинска вежба *MEDCEUR 2009* изведена је у Нишу од 2. до 13. септембра. Већ неколико година таква активност одржава се у некој од земаља чланица Програма *Партнерство за мир*. Представници Министарства одбране и Војске Србије учествовали су и на вежбама у Молдавији (2007) и Хрватској (2008), док је ове године Србија била домаћин и то за сваку похвалу.

Активности су изведене у нишким касарнама „Аеродром“ и „Књаз Михаило“, уз учешће више од 500 медицинских радника из Србије, САД, Азербејџана, Албаније, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Грузије, Јерменије, Хрватске, Македоније, Молдавије, Немачке, Норвешке и Украјине.

За разлику од већине војних вежби у којима преовлађује употреба оружја и осталих борбених средстава, *MEDCEUR* је имала хуманитарни карактер – медицински војни тимови спасавају унесрећене у масовним катастрофама.

Практичном делу вежбе присуствовали су министар одбране Драган Шутановац, отпраник послова Амбасаде САД у Београду Џенифер Браш, начелници генералштабова војски Србије, Хрватске и Црне Горе, генерал-потпуковник Милоје Милетић, генерал збора Јосип Луцић и вицеадмирал Драган Самарџић, генерал-мајор Роберт Бејли из Европске команде ОС САД и помоћник министра унутрашњих послова Предраг Марић.

Према оцени државног секретара др Зорана Весића, „показало се да је вежба и део добро утврђене стазе којом се иде

ка заједничком одговору на многе безбедносне изазове са којима се модерни свет и наш регион суочавају“.

Здружена тактичка вежба јединица Војске *Одлучан одговор 2009* одиграла се од 26. септембра до 13. октобра на Пештерској висоравни. Главном делу вежбе, где су обједињени најзначајнији садржаји, присуствовали су највиши државни и војни званичници, али и инострани гости. *Одлучним одговором* руководио је заменик команданта Здружене оперативне команде Војске Србије бригадни генерал Милан Мојсиловић, а јединицом која изводи активности командант Друге бригаде пуковник Душан Стојановић.

На вежби на Пештеру учествовало је око 1.000 припадника Друге бригаде Копнене војске, Специјалне бригаде, Мешовите артиљеријске бригаде и Бригаде везе, али и 5. батаљона војне полиције, 98. и 204. авио-базе, те САЈ и Жандармерија МУП-а. *Одлучан одговор 2009* показао је ефикасно садејство различитих родова и служби наше војске у извођењу борбених дејстава.

Међу бројним вежбама наших јединица треба издвојити *Сретење*, које је организовано поводом Дана државности Србије и Дана Војске Србије. Вежба је одржана у Новом Саду, где је грађанима, државном и војном руководству приказана оспособљеност јединица Војске за прву и трећу мисију – одбрану земље и подршку грађанима и цивилним властима у случају елементарних непогода и природних катастрофа.

Припадници Друге бригаде Копнене војске 30. марта у Новопазарској бањи и касарни „Стеван Немања“ у Рашкој извели су тактичку вежбу *Пролеће 2009*, у којој су демонстрирали операције размештања снага и пружања помоћи цивилним властима на отклањању последица изазваних природним катастрофама – земљотресом, и показали високу оспособљеност за извршавање задатака у оквиру треће мисије Војске Србије.

Средином априла припадници Четврте бригаде Копнене војске реализовали су тактичку вежбу *Боровац 2009*, на којој су приказали модел ангажовања састава бригаде и специјалних јединица у подршци снага за обезбеђење административне линије и контроле Копнене зоне безбедности. Поред старешина и војника врањске бригаде, учествовала су и два тима из Специјалне бригаде Копнене војске, трећи батаљон војне полиције, тим Жандармерије и патрола Полицијске управе Врање.

У Тителу, на обали Тисе, 14. маја одржана је вежба на којој су учесници приказали поступке за помоћ становништву које је погођено катастрофалним поплавама. Вежба представља део заједничког и координираног одговора оружаних снага три суседне државе, Србије, Мађарске и Румуније, на опасности које носе поплаве. Вежби на Тиси, на којој је учествовало више од 300 људи из три државе, присуствовали су начелници генералштабова војски Србије и Мађарске, генерал-потпуковник Милоје Милетић и генерал Ласло Томбол, командант Копнене војске оружаних снага Румуније генерал-мајор Дан Гику-Раду, најодговорније старешине Војске Србије и припадници војнодипломатског кора.

Вежба студената завршне године Војне академије *Дипломац 2009* изведена је 26. маја на интервидовском полигону *Пасуљанске ливаде*. Пратили су је државни и војни врх Србије, а према оцени председника Бориса Тадића ту је показан висок потенцијал Војне академије, али и степен обучености и припремљености учесника и спремност Војске Србије за извођење најтежих и најкомплекснијих операција. ◻

Међународна војна сарадња

НОВА БЕЗБЕДНОСНА АРХИТЕКТУРА

Захваљујући активној политици одбране и оствареним резултатима у међународној војној сарадњи, Србија има све више пријатеља у свету, а Војска је саставни чинилац спољне политике земље и стуб међународне сарадње са већим бројем држава. Регионална сарадња потврдила је доминантну позицију наше државе на западном Балкану и кључну улогу у унапређењу стабилности и јачању поверења.

У пресеку укупних остварења и могућности Министарства одбране у 2009. години међународна војна сарадња заузима значајно место. Евидентан је и висок ниво сарадње са две велике војне силе – САД и Кином, што потврђују сусрети министра одбране Драгана Шутановца током управо завршеног боравка у САД и онај током маја, са потпредседником САД Џозефом Бајденом у Београду, те недавни сусрет са министром одбране Кине генералом Лијанг Гуанглијем у септембру.

Не може се занемарити ни експанзија одбрамбене индустрије која је успела да оствари извоз од близу пола милијарде долара, што је у условима кризе и општег пада извоза и продаје значајан успех. Утолико већи јер је та индустрија пре десет година била скоро уништена.

Два опредељена правца сарадње требало би у наредној години да добију шири замах – на једној страни, сарадња са Северноатлантским савезом у оквиру Програма *Партнерство за мир*, а на другој интензивирање односа са Русијом.

Недавно именовање нашег амбасадора при НАТОу и очекивано отварање Канцеларије у Бриселу биће нови, и те како важан канал комуникације и ефикасније сарадње са Алијансом, за шта постоји обострани интерес. Искористићавање могућности које пружа *Партнерство за мир* довољан су оквир за дугорочнију сарадњу, без потребе да се у овом тренутку намеће питање евентуалног будућег чланства Србије у НАТОу.

Учествовање у Програму *Партнерство за мир* доприносиће изградњи Војске Србије и јачању интероперабилности, чиме се повећавају њени капацитети за учествовање у мировним мисијама. Усвајањем одговарајућих закона у Скупштини ове године, Србија показује да жели да буде партнер у тражењу решења за глобалне изазове, ризике и претње, што је сврстава у ред одговорних држава.

Када је реч о војној сарадњи са Русијом, она у овом тренутку не прати у потпуности добре економске и поли-

тичке односе. Русија је изузетно важан економски и спољнополитички партнер Србије, нарочито због велике подршке коју пружа у одбрани интегритета наше државе на Косову и Метохији. Зато је Министарство одбране Србије покренуло више иницијатива како би се унапредила војно-економска сарадња две државе и створили услови за побољшање сарадње у областима војног образовања, војне медицине и научнотехничког напретка.

Успешну међународну војну сарадњу у 2009. на најбољи начин потврдило је неколико значајних догађаја –

Међународни аеромитинг „Батајница 2009”, који је окупио представнике ваздухопловства 15 земаља, са 26 авиона и хеликоптера у летачком програму и смотром најмодернијих летелица у изложбеном делу, а који је видело близу 150.000 посетилаца.

Вежба MEDCEUR, одржана у првој половини септембра у Нишу, највећа је војносанитетска вежба у свету 2009. године. Србија је била прворазредни домаћин и суорганизатор те активности, заједно са Европском командом оружаних снага САД, чији је циљ био увежбавање процедура за заједничко деловање у случају природних катастрофа и масовних несрећа. На вежби је било близу 500 учесника из 15 земаља.

Били смо домаћин и 42. светском војном маратону, а велику помоћ у организацији и реализацији 25. летње универзијаде пружило је и 2.000 припадника система одбране. Обе активности биле су веома успешне.

Импресивно је изгледала још једна, четврта по реду, промоција нових официра испред Дома Народне скупштине, један од најважнијих догађаја којима Србија показује своју државност.

Вежба „Пештер 2009”, која се одржана почетком октобра, била је приказ и провера оперативне способности Војске Србије. То је печат свему што је систем одбране радио у години на измаку, по згуснутом календару који је финале имао у септембру и посетама више високих делегација из иностранства, аеромитингом, војносанитетском вежбом и промоцијом нових официра.

Стуб сарадње

Примери где војна сарадња Србије представља најбољи део укупних међудржавних односа јесу две велике земље – САД и Кина.

Министар Шутановац почетком децембра боравио је у вишедневној посети Сједињеним Америчким Државама, на позив америчког министра одбране Роберта Гејтса, што је први такав позив министру одбране Србије после 25 година.

Имао је и сусрете у Сенату, Конгресу и Белој кући, а делегација на чијем је челу био посетила је и Охајо, где је била гост Националне гарде те америчке државе, која има партнерске односе са Војском Србије.

Министар одбране Србије Драган Шутановац оценио је да је сусрет с америчким колегом Гејтсом у Вашингтону један од најзначајнијих од када је на челу министарства и да та посета треба да утиче на побољшање свеукупних односа Србије и САД, не само у области одбране.

Посета потпредседника САД Џозефа Бајдена Србији у мају, прва је на тако високом нивоу после тридесет година. За тај догађај се по много чему везује епитет историјски, будући да је други човек САД поручио да је његова земља спремна за „нову еру односа са Србијом” и да неслагање о питању статуса Косова и Метохије неће бити препрека даљим европским интеграцијама Србије.

Сусрет потпредседника Бајдена са министром Шутановцем, јединим министром у Влади Србије са којим је одвојено разговарао, управо је потврда високоразвијене војне сарадње, на темељу споразума SOFA и Државног партнерства, у коме је сарадња Војска Србије и Националне гарде Охаја пример како те односе треба развијати. Саговорници су се сагласили да Војска Србије у сарадњи са САД и њеним савезницима представља кључни фактор стабилности на Балкану и говорили о значају њеног будућег ангажовања у одржавању глобалног мира у свету.

У изјави после састанка министар Шутановац оценио је „да је посета потпредседника САД Министарству одбране и Војсци Србије свакако израз великог поштовања према српској војсци и реформским потезима које је Министарство одбране учинило у протеклом периоду”.

Потпредседник Бајден посебно је похвалио спремност медицинских тимова који дају велики допринос успеху мировних мисија у којима учествују.

И током недавне посете министра одбране Кине генерала Лијанга Гуанглија, прве после 25 година, закључено је да су односи у области одбране најбољи у укупним односима две земље. У фокусу разговора били су јачање традиционалног пријатељства, обука кадра, пројекти у вој-

Посета министра одбране Кине генерала Лијанга

ној индустрији и војној медицини. Министар Шутановац захвалио је кинеским гостима на свему што Кина чини на међународном плану, поштујући међународно право и подржавајући интересе Србије на Косову и Метохији, истичући да Србија подржава политику једне и јединствене Кине.

Министар одбране Кине генерал Лијанг Гуангли изразио је велико поштовање нашем народу и Војсци Србије, наглашавајући да два народа веже традиционално пријатељство.

Била је то узвратна посета, после прошлогодишњег боравка министра Шутановца у Кини у новембру, где га је примио и кинески потпредседник Си Финпинг, што показује са колико се уважавања у Кини гледа на сарадњу са Србијом и, посебно, њеним системом одбране.

Регионална и шира сарадња

Високо вредновање система одбране Србије у свету потврђује и њену кључну улогу у изградњи и очувању регионалне стабилности. У свим сусретима и облицима сарадње на том нивоу, представници Министарства одбране и Војске Србије истичу нашу искрену опредељеност за регионалну сарадњу и активно учешће у низу регионалних иницијатива. Стабилни односи, после свих страдања и разарања, услов су привредног раста и бољег живота на овим просторима. При том се посебно истиче да је наша војска фактор мира и стабилности и тако ће остати и у будућности.

Као што поштује суверенитет и територијални интегритет свих регионалних суседа, Србија одлучно стаје у заштиту својих

националних интереса, традиције, културе и идентитета, захтевајући од свих међународних субјеката да поштују њен територијални интегритет.

Такви принципи сарадње потврђени су и у сусретима министра Шутановца са колегама из суседних земаља, са којима се састао током 2009. године. У Сарајеву се сусрео са министром одбране Босне и Херцеговине Селмом Цикотићем и највишим званичницима Федерације БиХ и Републике Српске, у Румунији са министром одбране Михајом Станишоаром, у Скопљу са македонским министром одбране Зораном Коњевским, а у Београду је дочекао министра одбране Бугарске Николаја Цонева. Са министром одбране Црне Горе Бором Вучинићем састао се и у Подгорици и недавно у Београду, а приликом прве посете потписан је уговор о уступању симулатора летења за авион *супер-галеб Г-4*, намењен обуци пилота.

Поред суседних земаља, министар Шутановац је у два наврата посетио Турску, где су га примили председник Абдулах Гул и министар одбране Мехмед Веиди Гонул, који је недавно дошао у узвратну посету Србији и присуствовао промоцији нових официра заједно са црногорским министром одбране. У Лондону је са британским министром оружаних снага Бобом Ејнсвортом потписао споразум који предвиђа сарадњу у области одбране и школовање припадника Војске Србије у Великој Британији, а недавно је у Београду примио министарку за безбедносну политику Велике Британије баронесу Ен Тејлор.

У Дому гарде на Топчидеру примио је португалског колегу Нуња Севериана Теижеиреа, министре одбране Грчке Евангелоса Меимаракиса и Кипра – Костаса Папакостаса.

Приликом посете Шпанији Шутановац је са министарком одбране Карме Шакон потписао *Меморандум о сарадњи у области одбране*, а том чину присуствовали су и председник Србије Борис Тадић и шпански премијер Хозе Луис Родригес Сапатеро.

Током посете Аустрији Шутановац се сусрео са председником Хајнцом Фишером, министром одбране и спорта Норбертом Дарабошом, те са представницима Привредне коморе Аустрије.

У Словенији се састао са премијером Борутом Пахором и министарком одбране Љубицом Јелушић, а у Словачкој је недавно разговарао са шефом дипломатије Мирославом Лајчаком и колегом Јарославом Башком.

Још једна потврда партнерства дошла је недавно, пријемом Србије у чланство SEDM, регионалне иницијативе за јачање безбедности и сарадње у југоисточној Европи.

У више наврата, а посебно на министарском заседању Натоа у Бриселу, министар Шутановац позвао је лидере Алијансе да не смањују бројно стање Кфора на Косову, јер би то могло угрозити сигурност Срба и осталих мањинских заједница и дестабилизovati ситуацију у региону.

Интензиван дијалог

Поменути и остали сусрети министра одбране, али и бројни сусрети представника Сектора за политику одбране, Сектора за људске ресурсе, Сектора за материјалне ресурсе и Генералштаба Војске Србије, знатно су унапредили војну сарадњу и послове одбрамбене индустрије Србије.

Тако је државни секретар Душан Спасојевић, у низу сусрета, разговарао и са високим функционерима министарства одбране Италије, Чешке, Мађарске, Норвешке, а током септембарске посете САД у Пентагону су га примили први заменик помоћника секретара одбране САД за међународне безбедносне послове Џозеф Мекмилан и нови командант Националне гарде САД генерал Крејг Мекинли.

Спасојевић је у седишту Уједињених нација у Њујорку разговарао о учешћу припадника Војске Србије у мировним мисијама Уједињених нација.

Почетком октобра државни секретар Зоран Јефтић присуствовао је састанку министра одбране *Вишеградске групе* (Мађарска, Чешка, Пољска и Словачка) у Будимпешти, на коме је било речи о интегративним процесима држава западног Балкана и Украјине.

Недавна посета Кини делегације Министарства одбране, коју је предводио државни секретар Игор Јовичић, нови је импулс тој успешној сарадњи.

Помоћник министра одбране за материјалне ресурсе Илија Пилиповић у више посета, у Словачкој, Португалу и Аустрији, раз-

Конференција начелника генералштабова балканских земаља

говарао је о унапређењу сарадње у областима истраживања и развоја, производње и испитивања средстава наоружања и војне опреме, стандардизације и кодификације.

Начелник Управе за међународну војну сарадњу Милорад Перић потписао је планове билатералне војне сарадње са више земаља, међу којима су Бугарска, Данска, Румунија, Чешка, Турска, Босна и Херцеговина, Грчка, Белија, Италија, Црна Гора, Норвешка, Немачка, САД и Национална Гарда Охаја.

Мултилатералне иницијативе

Србија је снажно подржала процесе подизања нивоа безбедности и на бројним мултилатералним скуповима, а међу најважнијим јесу недавни састанак *Америчко-јадранске повеље* у Сарајеву, коме је присуствовао министар Шутановац, и састанци начелника генералштабова чланица *Америчко-јадранске повеље* којима је у Тирани и Будви присуствовао начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић. У тој регионалној иницијативи су Албанија, Хрватска, Македонија, Босна и Херцеговина и Црна Гора, а Србија има статус посматрача.

Један од најважнијих догађаја за Војску Србије на међународном плану јесте Конференција начелника генералштабова балканских земаља, која је 9. јуна одржана у Београду. То је такође регионална иницијатива у којој су начелници генералштабова Албаније, БиХ, Бугарске, Црне Горе, Грчке, Македоније, Румуније, Турске и Србије.

Београдска конференција била је прилика да челни људи балканских војски размене мишљења о релевантним безбедносним питањима. Поред генерал-потпуковника Милоја Милетића, који је председавао Конференцијом, скупу се обратио министар одбране Драган Шутановац, а председник Србије Борис Тадић приредио је пријем. ○

Аеромитинг „Батајница 2009“

ЛЕТАЧКА ПРЕСТОНИЦА СВЕТА

7

Један од догађаја по коме ће 2009. година бити упамћена и изван система одбране свакако јесте аеромитинг „Батајница 2009“. Сама идеја о организовању манифестације тог ранга у први мах изгледала је тешко оствариво. Било је потребно обезбедити довољан број атрактивних учесника, и за статички део изложбе и за летачки програм. Инфраструктурно обезбеђење аеродрома у Батајници, који је 1999. претрпео велика оштећења, био је такође изазов.

Аеромитинг и све што се на њему могло видети средином септембра, богат летачки програм у коме су наступили пилоти из 15 земаља са 26 летелица, близу 150.000 посетилаца уз присуство бројних делегација из света, од Кине на истоку, до Сједињених Америчких Држава на западу, од Алжира на југу до Норвешке на северу, потврдили су да Београд бар један дан треба да буде ваздухопловна престоница света.

Реконструктивни захвати на аеродрому, у шта спада и изградња новог контролног торња и прилазних путева, изведени су брзо. Захваљујући иницијативи министра одбране Драгана Шутановца на међународном плану, стајанка у Батајници била је попуњена најсавременијим летелицама данашњице, а бројни посетиоци могли су да уживају у бравурама врхунских светских пилота.

Пилоти Ваздухопловства и противваздухопловне одбране Војске Србије отворили су програм демонстрирајући вештине пилотирања и маневарске способности авиона домаће производње *ласта 95*, *галеб Г-2*, *супергалеб Г-4* и *орао*, затим авиона МиГ-29 и хеликоптера *газела*.

Први у ешелону ВиПВО наступили су представници ловачке авијације, по два авиона МиГ-21 и МиГ-29 из састава 101. ловачке авијацијске ескадриле са батајничког аеродрома. Следили су представници јуришне авијације, на авионима *орао* из састава 98. авијацијске базе из Краљева, а онда представници школско-борбене авијације, на авионима *супергалеб Г-4*, и школске авијације у авионима *утва-75*.

На радост огромног броја љубитеља летења, који су просто притисли широку аеродромску писту, по

лепом времену, вештине и могућности авиона приказали су током пет сати и пилоти из 14 страних земаља учесници – на авионима *грипен*, *F-16*, *хоук*, *алфаџет*, *пилатус*, *МиГ-21* и хеликоптеру *Ми-24*.

На изложбеном простору, у статичком делу програма, посетиоци су разгледали исте типове авиона који су летели, али и савремене борбене авионе *еурофајтер* и *мираж*, те транспортне авионе *Ц-27 спартан*, *Ц-130 херкулес* и *Ц-160 трансал*. Пословна авијација представила је луксузне бизнис-цетове *челенџер* и *цесна*.

Према оцени министра Шутановца, активности на међународном плану и резултати које смо последњих година постигли у реформи система одбране показали су да земља са летачком традицијом каква је Србија, може и треба да организује овакав аеромитинг као својеврсну промоцију земље у иностранству и Војске Србије у земљи.

– Ако после *Батајнице 2009* бар један дечак или девојчица пожели да постане пилот Војске Србије сматраћемо да смо успели у намери, а уверен сам да ће их бити и знатно више. Чињеница да у време економске кризе оволики број земаља учествује на батајничком аеромитингу показује да постоји велики респект према нашем систему одбране, Војсци и војном ваздухопловству – нагласио је министар одбране. ◻

Мировне мисије

ДОПРИНОС ГЛОБАЛНОМ МИРУ

Учешћем у мировним операцијама широм света, припадници нашег система одбране на најбољи начин сведоче о Војсци, али доприносе и угледу и кредибилитету Србије на међународној сцени

Припадници Министарства одбране и Војске Србије тренутно су ангажовани у четири мировне мисије под покровитељством Уједињених нација – Конгу, Либеирији, Обали Слоноваче, а од јуна и у Чаду и Централноафричкој Републици.

Мисија у Чаду у Централноафричкој Републици успостављена је после одлуке српског парламента о учешћу професионалних припадника санитетске службе нашег система одбране у саставу норвешког контингента у мировној мисији Уједињених нација.

Народна скупштине Србије одобрила је учешће војног санитета у тој мировној мисији после посланичке расправе, на ванредној седници 3. јуна, на којој је министар одбране Драган Шутановац образложио предлог такве одлуке.

Том приликом он је истакао да је за спољнополитички кредибилитет Србије важно да припадници Војске учествују

у мултинационалним мировним операцијама под окриљем Уједињених нација, каква је предложено учешће лекарског тима у операцији у Чаду, где су присутни војни представници 36 држава и полицијско особље 20 земаља са свих континената.

– Убеђени смо да Војска Србије има могућности, може и жели да учествује у мировним операцијама, чиме бисмо подigli и међународни кредибилитет наше земље – рекао је Шутановац и подсетио на историју учешћа наше војске у мировним мисијама, од Синаја 1956. године, затим у Јемenu, Конгу, Ирану, Намибији, Анголи, Источном Тимору и Бурундију.

Досадашња искуства припадника српске војске у посматрачким и војносанитетским мировним мисијама јесу добра, а Србија на тај начин јасно показује да жели да буде део прогресивних снага међународне заједнице у очувању мира, стабилности и напретка у свету. ◻

Конго

Мировна операција УН у ДР Конго (MONUC) успостављена је новембра 1999. године у складу са Поглављем VI и VII повеље ОУН а на основу Резолуције Савета безбедности УН број 1279.

Јединицу чини санитарски тим у чијем су саставу два лекара и четири медицинска техничара, који у мисији образују два тима за медицинску евакуацију ваздушним путем (АМЕТ). Смештени су у Киншаси. Од 7. марта 2003, када је упућен први санитарски тим у ДР Конго, санитарски тимови у мисији ангажују се са мандатом од шест месеци. Тренутно се у мисији налази дванаести тим (АМЕТ-12).

Либериа

Мисија УН у Либериа (UNMIL) организована је после потписивања мировног споразума у Акри, Гана, и доношења Резолуције Савета безбедности УН 1509 од 19. септембра 2003. године.

Министарство одбране и Војска Србије учествују у мировној операцији у Либериа од 10. децембра 2003, када су два наша војна посматрача упућена у Либериа.

Ангажовање војних посматрача наредне године повећано је са два на три (9. марта), односно шест (19. маја). На четири припадника наше унешће смањено је 14. марта 2009. године.

Војни посматрачи се смењују после истека мандата од годину. Поред припадника Министарства одбране у мисији учествују и припадници МУП-а Србије.

Тежиште у раду војних посматрача јесу патролирање, контрола и спречавање илегалне трговине и имплементација мировног процеса.

Обала Слоноваче

Мировна мисија Уједињених нација у Обали Слоноваче (UNOCI) успостављена је Резолуцијом Савета безбедности УН 1528, усвојеном 27. фебруара 2004, на основу процене да ситуација у Обали Слоноваче представља континуирану претњу светском миру.

Министарство одбране учествује у мировној операцији UNOCI од 1. маја 2004. са три војна посматрача.

Ситуација у Обали Слоноваче тренутно је стабилна, али је тешко предвидети развој догађаја. Тежиште рада војних посматрача јесте на спречавању илегалне трговине и обављању редовних задатака патролирања.

Чад и Централноафричка Република

Резолуцијом Савета безбедности УН 1778 од 25. септембра 2007. одобрено је успостављање мировне мисије у Чаду и Централноафричкој Републици, у складу са поглављима VI и VII повеље УН.

Министарство одбране Републике Србије учествује у мировној операцији MINURCAT од 23. јуна 2009. са санитарским тимом у оквиру пољске болнице, која се налази у саставу контингента Краљевине Норвешке. Санитарски тим чине три лекара (општи хирург, ортопед и анестезиолог) и три медицинска техничара.

Присуство нашег медицинског тима у оквиру норвешког контингента у мировној мисији у Чаду и Централноафричкој Републици, поздравно је на свечаном отварању војне болнице у Абешеу специјални изасланик Генералног секретара Уједињених нација португалски дипломата Виктор да Силва Ангел.

У срцу Африке, високо изнад строја људи најбоље воље и

искрене привржености професији, вијори се и застава Србије.

Циљ мисије јесте пружање хуманитарне помоћи неопходне за опстанак скоро пола милиона избеглих и расељених лица, која су последњих година нашла уточиште у камповима UNHCR-а у источном и јужном Чаду.

Први шесточлани медицински тим вратио се из мисије са медаљама УН, добијеним за професионализам у извршавању задатака и за пожртвовање и хуманост у лечењу деце и становништва. Заменио га је нови још бројнији тим, који се после припрема у Норвешкој посветио хуманом задатку у Африци, у мисији добре воље људи са свих континената који нису равнодушни према страдању и патњу сиромашних народа. У тој мисији је и Србија, потврђујући већ деценијама истицану одређеност да су мир и солидарност у свету недељива вредност.

Промоција нових официра Војске

СПРЕМНИ ДА БРАНЕ СРБИЈУ

Студенти 129. и 130. класе Војне академије промовисани су у официре српске војске средином септембра, већ традиционално испред Дома Народне скупштине, у присуству највиших државних и војних званичника

Испред Дома Народне скупштине, 19. септембра, одржана је свечана промоција 129. и 130. класе студената Војне академије у официре Војске Србије. То је четврта генерација потпоручника која је на тај начин, свечаним дефилеом и јединственом војном церемонијом, представљена грађанима Србије. Свечаности је присуствовао комплетан државни и војни врх, али и бројне угледне званице из земље и иностранства.

Строју младих официра обратио се најпре председник Републике Србије Борис Тадић речима: „Тражим од вас да браните Србију и чувате мир. Захвалан сам свим припадницима Војске Србије што су реafirмисали војни позив. Данас је поново част бити српски војник.“

Министар Шутановац оценио је да је промоција потпоручника испред српског парламента један од најзначајнијих државних догађаја и да на тај начин, препознатљивом војном церемонијом, Србија показује своју државност.

Официрске сабље првом, другом и трећем студенту у рангу – потпоручницима Милану Ковачевићу, Бојану Танасковском и Милутину Мојсиловићу – традиционално је доделио председник Тадић. Министар одбране Драган Шутановац уручио је пишто-

ље са посветом најуспешнијим потпоручницима у батаљонима Копнене војске, Ваздухопловства и противваздухопловне одбране и Логистике – Филипу Стошићу, Николи Димитријевићу и Момиру Станковићу.

Обраћајући се у име генерација које су 2009. године завршиле школовање на Војној академији, најбољи студент потпоручник Милан Ковачевић рекао је да су најмлађи официри Војске Србије данас спремни за све задатке које држава поставља пред њих.

– Сремни смо да у сваком тренутку следимо традицију српске војске и унапређујемо је у новом добу, пред новим изазовима. На овај радостан и частан дан желимо да захвалимо свима који су стајали уз нас током година обуке, учења и рада. У било којој мисији да се нађемо показаћемо да поверење које сте нам указали и подршка коју сте нам пружили нису били узалудни – рекао је потпоручник Ковачевић.

Свечани дефиле свих студената Војне академије употпунили су прелет авијације Војске Србије и велика државна застава, поклон нашег најбољег тенисера Новака Ђоковића, коју су гардисти носили испред свечаног строја. ◻

База Југ

ГАРАНЦИЈА МИРА

11

Војна база „Југ“ на Цепотини код Бујановца, највећа и најмодернија у региону, отворена је 23. новембра. Намењена је за смештај око 1.000 војника, али и опреме, наоружања, борбених и неборбених возила, те средстава потребних за свакодневно функционисање савремене професионалне војне јединице.

Стварању базе „Југ“ на Цепотини код Бујановца, 23. новембра, присуствовали су председник Србије Борис Тодић, премијер Мирко Цветковић, министар одбране Драган Шутановац, начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић, али и бројни гости из Владе Републике Србије, Министарства одбране и Војске, представници војнодипломатског кора, МУП-а и локалне самоуправе.

Том приликом председник Тодић истакао је да је постојање војне базе у општини Бујановац кључна гаранција сигурности и мира у том делу Србије. „Сви грађани Србије који желе мир и стабилност у региону и најбоље међунационалне односе треба да буду задовољни отварањем базе 'Југ'. Сви који не желе мир и сви који се баве организованим криминалом не треба да буду задовољни“, рекао је председник Србије.

„Југ“ у области безбедности има вишеструк значај за Србију и њену војску, али и регион. Поседује и изузетан развојни потенцијал, јер ће у њој радити око 1.000 припадника Војске, што људима из тог краја нуди могућност запошљавања. Такође ће бити један од кључних доприноса припреми наше војске за учешће у мировним операцијама.

База на Цепотини представља најзначајнији инфраструктурни пројекат који је Војска изградила у последњих неколико деценија. Предстоји још уређивање 65 хектара земљишта, које ће послужити Војсци за припрему за ангажовање у свим мисијама.

Нова војна база удаљена је око пет километара од центра Бујановца, с леве стране аутопута Београд–Ниш–Врање–Бујановац, који води према српско-македонској граници. Комплекс заузима око 35 хектара земљишта, са 66 објеката, од чега су 44 објекта високоградње, укупне површине око 22.000 квадратних метара.

Тренутно је најсавременији објекат касарног типа који поседује Војска. Уместо спаваоница за више десетина припадника, објекти за смештај у бази располажу собама са четири кревета и засебним мокрим чвором. База има спортске терене, ресторан капацитета од 2.000 места, амбуланту, котларницу, бензинску станицу и радионицу за поправку возила. Поред тога, има довољне капацитете магацинског простора, гаража, стајанки и надстрешница.

Услови које база „Југ“ пружа нашим војницима и старешинама јесу у рангу услова које имају најсавременије армије света – обезбеђују апсолутно све за врхунску организацију живота и рада и битан су предуслов за квалитетну реализацију обуке и задатака.

Укупна вредност изградње објеката високоградње и инфраструктуре базе износи око 1.740.000.000 динара. За следећу годину планирана је трећа фаза, током које ће бити подигнути кантина, војнички клуб и спортска сала. ◻

Законска регулатива

ОКВИР САВРЕМЕНОГ ОДБРАМБЕНОГ СИСТЕМА

Нормативна документа која дефинишу систем одбране и стратешка опредељења наше земље заокружена су недавно у Народној скупштини усвајањем измена већ постојећих прописа, али и нових војних закона и стратегија. На тај начин омогућени су наставак реформе система и изградња модерног сектора одбране у Србији.

На седници Народне скупштине Србије, 26. октобра, посланици су усвојили две стратегије и шест војних закона – стратегије о националној безбедности и одбрани Републике Србије, измене Закона о одбрани и о Војсци, Закон о војној, родној и материјалној обавези, Закон о цивилној служби, Закон о употреби Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Србије и Закон о Војнообавештајној и Војнобезбедносној агенцији.

Усвојен је и Закон о одликовањима, који предвиђа три врсте одликовања – ордене, медаље и споменице. Међу шест ордена је и орден заслуга за одбрану и безбедност, а међу три медаље и медаља заслуга за одбрану и безбедност.

Значај усвајања закона огледа се, пре свега, у чињеници да омогућава наставак реформе и изградње модерног система одбране у Србији. Тиме се заокружује напоран, двоипогодишњи рад на законској регулативи, која је делом била застарела или није ни постојала.

Нарочито је значајно усвајање Стратегије националне безбедности и Стратегије одбране, које уз раније усвојени Стратегијски преглед одбране чине три најважнија стратегијска документа.

Таква стратегијска документа немају многе развијеније земље. Русија је тек недавно усвојила сличну регулативу. То свакако много значи за изградњу ефикасног система одбране.

С тим циљем измене закона о одбрани и Војсци, који су усвојени почетком 2008. године, уносе потребне новине како би се омогућила модернизација система одбране и војне организације. Усвојено је све оно што, према мишљењу и сугестијама људи „на терену“, повећава ефикасност рада и отклања недоумице у тумачењу појединих елемената закона. Ради се о прилагођавању постојећих нормативних аката практичним захтевима управљања системом одбране, нарочито у контексту реформе и интегративних процеса који трају.

Закон о употреби Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама јесте нови пропис којим Србија исказује своје опредељење да се безбедност и мир чувају свуда где су угрожени, а не само на својим границама. Тако она постаје део прогресивних снага света које под окриљем Уједињених нација заједнички брину о очувању мира и поретка и спремне су да реагују ако до угрожавања дође било где у свету. То је уосталом и вишедеценијска традиција војске наше земље, која бележи заиста велики низ мировних мисија у којима су њени припадници учествовали под популарним „плавим шлемовима“.

Упућивање у мултинационалне операције могуће је, према одредбама новог закона, ако је учешће припадника Војске Србије

је и других снага одбране у конкретном случају засновано на Уставу Србије и међународном праву, ако је у складу с националним, безбедносним и одбрамбеним интересима земље и ако је обезбеђена адекватна правна заштита учесника у тим операцијама, о чему одлучује Народна скупштина.

Годишњи план о мировним мисијама Влади Србије предлажу министар одбране, односно министар унутрашњих послова, док је разматрање и усвајање тог плана у надлежности Скупштине Србије. Трупце у мисију шаље председник државе, на основу одлуке парламента и у складу са законом, на предлог министра одбране.

Закон о Војнообавештајној и Војнобезбедносној агенцији обезбеђује значајну рационализацију и побољшања рада те две агенције, али и рационалнију употребу ресурса и брзину размене информација. Омогућава и јачање механизма демократске и цивилне контроле рада војних служби безбедности и већу заштиту људских права у примени посебних поступака и мера. Закон уводи и институцију Генералног инспектора, чији би рад, сем осталог, управо требало да појача постојећу демократску и цивилну контролу војних служби.

Промене безбедносног амбијента на глобалном, регионалном и националном плану, где преовладавају невојне и недржавне претње безбедности, основна су одлика измењених околности у којима војне службе раде. У том смислу нови Закон у потпуности је усклађен са савременим безбедносно-обавештајним потребама од значаја за одбрану и представља значајан допринос остваривању интереса националне безбедности Србије. ◻

Војне школе

Војна академија

ВИШЕ ОД РАТНЕ ВЕШТИНЕ

Школа националног ранга и значаја, онедавно акредитованих студијских програма, у саставу образовног система Србије, јесте окосница будућег Војног универзитета, чије је формирање најавио менаџмент система одбране, али и својеврстан регионални центар за образовање војног кадра

Одувек је Војна академија важила за елитну школу, у коју долазе само најбољи како би стекли високо војно образовање. Пријем на Академију генерацијама је представљао неку врсту тријумфа, потврде квалитета. Данас је она савремена високошколска установа, онедавно део образовног система Србије, призната и позната далеко изван државних граница.

Академија на својеврстан начин осликава укупно стање система одбране. Податак да се на конкурс за пријем у најмлађу класу студената 2009. године јавило четири пута више од потребног броја, а да је на једно ученичко место у Војној гимназији конкурисало чак 12 кандидата, говори о повећању угледа војног школства, али и перспективама које та врста образовања нуди. Конкуренција ће, по свему судећи, из године у годину бити све оштрија, што ће сигурно допринети образовању квалитетног старешинског кадра.

Сваке године, испред Дома Народне скупштине, из строја Војне академије у строј јединица Војске Србије прелазе новоунапређени потпоручници. Реч је о младим људима са најчаснијим занимањем – одбрана земље. За две године, на свечаној промоцији тај понос имаће и девојке, које се већ трећу годину школују на Вој-

ној академији.

Пажљиво одмерени концепти и садржаји наставног плана студијских програма, објективно утврђене норме и активности ве-

зане за практичне облике наставе, односно обуку, правилно избалансирани однос између редовне наставе и обуке, односно успостављање синергије између та два облика реализације наставе, увелико повећавају ефикасност и квалитет студирања.

Војна академија претендује да постане регионални центар за образовање војног кадра будући да је једина у региону сачувала потребне научне, наставне и инфраструктурне капацитете да би могла одговорити том задатку. Већ сада она школује студенте из суседних земаља, док се на различитим облицима усавршавања у њој налазе и официри са свих страна света.

Акредитација пет студијских програма на Војној академији само је увод у формирање Војног универзитета који би донео бољи квалитет наставе и образовања официра, те омогућио реализацију последипломских и докторских студија, али и научних истраживања значајних за одбрану. Војни универзитет даће институционални оквир и за стварање научног наставног кадра за Академију и Војномедицинску академију. □

Војномедицинска академија

БРЕНД ОД ТРИ СЛОВА

У 2009. години на ВМА је први пут основне студије медицине уписало осамнаест студената, што представља значајан корак наше највеће војномедицинске установе у академски простор Србије

Војномедицинска академија, или како је то уобичајено рећи – ВМА, баштинички традицију од 165 година ис-

куства војне медицине, са успонима и падовима, следећи судбину државе и друштва. Данас је, као и деценијама уназад, синоним врхунске здравствене неге и један од заштитних знакова – бренд система одбране и Србије.

Иако је годинама била недоступна цивилима, ВМА је од прошле године 40 посто капацитета ставила на располагање грађанству. Као трећа по величини војна болница на свету, она остаје посвећена најпре очувању здравља припадника Војске Србије.

Поред неговања традиције врхунског кадра, који тренутно чини 115 професора и доцента и 46 асистената, Академија је уз помоћ и подршку менаџмента система одбране успела да се модернизује и опскрби најсавременијом опремом. Лидер је у овом делу Европе када се говори о најновијим методама дијагностике и лечења. Због тога се неретко на ВМА допремају болесници из раз-

личитих региона и крајева света.

Током 2009. Војномедицинска академија уписала је прву генерацију од осамнаест

студената медицине, који ће основне студије завршити у тој установи. То је значајан корак који чини у правцу етаблирања у академском простору Србије. Постоји снажна воља да ВМА, заједно са Војном академијом, ускоро постане део јединственог Војног универзитета.

Поред сертификата CREVAL, добијеног после војносанитетке вежбе „Сигуран пут“ крајем прошле године, који ту установу квалификује за равноправно учешће у свим међународним активностима, ВМА је добила признање да је 25. летња универзијада била најбоље медицински обезбеђена у историји, а тај посао био је поверен управо њеним лекарима.

Војномедицинска академија даје и највећи број лекара и техничара за медицинске тимове који учествују у мировним операцијама у Конгу, Чад и Централноафричкој Републици. □

Професионализација војске

ИМПЕРАТИВ СТРУКЕ

Целовита реформа одбрамбеног сектора Србије, уз техничку модернизацију и нову организацију Војске, биће заокружена тек професионализацијом војних састава, што је предвиђено највишим стратешким документима. Том послу је Министарство одбране у 2009. приступило одговорно и плански, а према најјавама надлежних, иако га оптерећују бројни проблеми, најпре финансијски, успешно ће се окончати наредне године.

Професионализација војске, дефинисана стратегијским и доктринарним документима, првенствено *Стратегијским прегледом одбране*, представља приоритет у раду Генералштаба Војске Србије, који је одредио председник државе.

Први конкурс за попуњу слободних радних места и пријем професионалних војника у Војску Србије расписан је 1. новембра прошле године. Касније је у два наврата допуњаван. До краја новембра 2009. поднето је 9.448 молби, што је знатно више од броја постојећих радних места и јасно показује колико је Војска пожељан послодавац.

Занимљиво је да су 1.307 молби, или 13,83 посто од укупног броја, послале жене, што је у равни интересовања жена и у другим системима одбране и њиховог учешћа у саставима министарства и војних јединица.

До сада је на обуку у трајању од три до осам седмица, у осам циклуса, упућен 3.161 кандидат, од чега су 384 жене. Обу-

ку је завршило 2.325 лица, а међу њима и 229 жена.

У Војску је примљено 1.873 кандидата, од тога 217 жена, а до краја године очекује се да војну каријеру започне још 200 професионалних војника.

Поменуте цифре показују да се у

систему одбране професионализацији приступа плански и систематски, да се кандидати запошљавају после успешно окончане обуке и тек када стекну потребна знања и вештине за предвиђено радно место. Проблем је што, како је то недавно оценио министар Шутановац, сада треба запослити 4.500 до 5.000 професионалних војника, а веома је тешко квалитетно обучити, структурирати и запослити све њих у једној години. Проблем су и финансијска средства, али он верује да се домаћинским вођењем финансија у Министарству одбране те тешкоће могу превазићи. ◻

Систематизација радних места

ОДМЕРАВАЊЕ ПОТРЕБА

Савремени безбедносни, политички, економски, али и културолошки токови наметнули су потребу да се систем одбране Србије другачије уреди, поготово његова унутрашња структура. Томе су допринели и захтеви да се због актуелне финансијске кризе рационализује државни апарат. У том смислу, и у Министарству одбране приводи се крају нова систематизација радних места.

Циљ промена у унутрашњој структури Министарства одбране јесте оптимизација постојеће организације, уз задовољење принципа ефикасности и интероперабилности нове организације и њене еластичности ради постизања што бољих ефеката у свим ситуацијама. Све надлежности Министарства треба да реализује што мањи број извршилаца, у складу са опредељењем Владе Србије да се државна управа сведе на оптималну меру.

О вишку запослених у Министарству одбране било је и раније речи. Одлука Владе о смањењу броја припадника у систему одбране представља само наставак већ започетог процеса његове рационализације и прилагођавања захтевима времена.

На поменутим пословима ангажована је Управа за организацију Министарства одбране.

Предност Министарства одбране огледа се у томе што за тај задатак има оспособљен кадар и одговарајућу, самосталну методологију, развијану деценијама према потребама српске

војске и касније ЈНА, које нису припадале великим блоковима. У блоковски сврстаним земљама организациона решења долазила су и наметана с врха.

Србија данас прати и примењује најразвијеније стандарде у тој области.

Због тога се већи број земаља угледа на њу и примењује њена решења. Стога ће систематизације нових радних места у Министарству одбране бити урађена одговорно, уз поштовање опредељења дефинисаних највишим стратегијским документима о оптималним решењима одбрамбених потреба наше земље.

Нова пирамида официјерског и подофицијерског кадра, предвиђена поменутим новинама, задовољиће савремене критеријуме војне организације. На тај начин промениће се и структура запослених у самом Министарству одбране. Тако ће, на пример, број пуковничких места бити смањен два и по пута, са садашњих 1.000 на нешто више од 400, уз тежњу да цивилна лица раде оне послове за које није потребно војно образовање. ◻

Реновирани Централни дом Војске Србије

ДИСКРЕТНИ ШАРМ БЕОГРАДА

15

Изложба слика Цилета Маринковића *Акција, напад, одбрана*, концерти Уметничког ансамбла Министарства одбране *Станислав Бинички*, али и бројне промоције књига, стручни, научни и медијски догађаји током 2009, потврдили су да је реновирани Централни дом Војске Србије препознатљиво место на мапи културе српске престонице

Реновирани Централни дом Војске Србије, место културе и дружења у срцу Београда, изложбом слика Цилета Маринковића – *Акција, напад, одбрана* и свечаним концертном Уметничког ансамбла Министарства одбране *Станислав Бинички*, још шире је отворио врата за културне, стручне, научне и медијске догађаје у будућности.

Тако значајни догађаји на уметничкој сцени Србије привукли су бројну публику, пријатеље и поштоваоце стваралаштва Цилета Маринковића, али и музичке традиције која се протеже у три века. Увеличали су их позната имена из света културе, науке, уметности, естраде, медија, војнодипломатски представници, генерали и официри Војске, речју сви који су желели да препозна тљиве слике и звуке доживе у новом, оплемењеном простору Дома, који памти велика културна догађања у деценијама иза нас.

Изложбу је отворио министар одбране Драган Шутановац, истичући значај културе у животу и раду Војске и задовољство што се старом здању, грађеном од 1929. до 1932. средствима ратника из Првог светског рата, враћа некадашњи сјај, али додају и нови садржаји, који ће још боље омогућити приказ онога што се ради у систему одбране и Војсци Србије, али и изван њих. Те могућности употпуњене су новим Медија центром, који ће бити опремљен најсавременијим аудио-визуелним средствима.

У таквом простору концерт Уметничког ансамбла изгледао је још свечаније. У част Станислава Биничког и његових заслуга за развој и трајање војне музичке традиције, преточене у бројне уметничке бисере непролозне вредности, чланови Ансамбла надахнуто су извели дела наших и страних аутора.

Гости су слушали чувени „Марш на Дрину“, који је компоновао управо Станислав Бинички, звуке маршева „Александар I Обреновић“ и „Флорентинер“, композицију „Тамо далеко“, али и тактове популарних музичких остварења шведске групе „АББА“, непролозне „Жуте дуње“... Стихове Але-

ксе Шантића казивао је глумац Иван Босиљчић, водитељ програма.

Гласови наших познатих естрадних уметника, који често наступају са Ансамблом – Маје Оцаклијевске, Иване Кнежевић, Мине Лазаревић, Мирјане Јовановић и групе „Легенде“ – додатно су опленили концерт.

Дириговали су Павле Медаковић, Војкан Борисављевић и начелник Ансамбла капетан Игор Митровић.

Прва изложба и први концерт у реновираном старом здању, који осликава дискретни шарм и елеганцију Београда, на најлепши начин најављују да ће Централни дом Војске Србије све више бити место истинских културних догађања.

Централни дом Војске Србије представља изузетно архитектонско остварење Живка Пиперског и Јована Јовановића, које данас ужива статус утврђеног културног добра. Његова обнова јесте дуг према културним и историјским вредностима које осликава, али и настојање да се сачува српска војна традиција. ◻

Спортске манифестације

СЛИКЕ КОЈЕ СУ ОБИШЛЕ СВЕТ

Летња универзијада у Београду, највећи спортски догађај 2009. на свету, 42. светско војно првенство у маратону, али и Први FIFA-CISM Фудсал куп, који је окупио припаднике војски свих бивших југословенских република на једном месту, само су део спортских активности нашег система одбране у години на измаку

организацији највеће спортске манифестације на свету 2009. године – 25. летње универзијаде – систем одбране Србије био је флексибилан, али чврста карика. Скоро 2.000 припадника Војске Србије и Министарства одбране ангажовано је на тој спортској манифестацији и, на тај начин, несумњиво допринело њеном успеху.

Универзијада у Београду проглашена је за најбољу свих времена када је реч о здравственој заштити. За то су заслужни лекари ВМА, који су обавили око 5.500 специјалистичких прегледа на Поликлиници у Универзитетском селу, док су сви „захтевнији случајеви“ адекватно збринути на Бањици.

Троје спортиста, учесника Летње универзијаде, који су оболели од новог грипа, Србију су напустили здрави. Четрдесетак мобилних санитарних тимова, опремљених најсавременијим возилима и средствима, свакодневно је дежурало на борилиштима и спортским теренима.

Такмичења су се одржавала и на новоизграђеном терену за стреличарство Војне академије, док су њен спортски центар и

реконструисани атлетски стадион служили за тренинге спортиста. Академија је пружила значајну логистичку подршку манифестацији.

Ангажовањем на Универзијади, систем одбране потврдио је још једном да је поуздан партнер осталим државним институцијама у пројектима од националног значаја.

Пролетос, Београд је угостио и најбоље војне маратонце на 42. светском војном првенству у маратону, али и представнике оружаних снага свих шест бивших република СФРЈ на Првом FIFA-CISM Фудсал купу. Несвакидашња слика Београдског маратона, у коме се за врхунски пласман боре војници свих меридијана, обишла је свет.

После много година, FIFA-CISM Фудсал куп окупио је на једном месту припаднике војски шест држава, чланица некадашње југословенске федерације. Слоган CISM – међународног савета за војне спотове – „Пријатељство кроз спорт“, од ког је и потекла идеја за организацију те манифестације, добио је пуно значење током четвородневног такмичења у Србији. ◻

